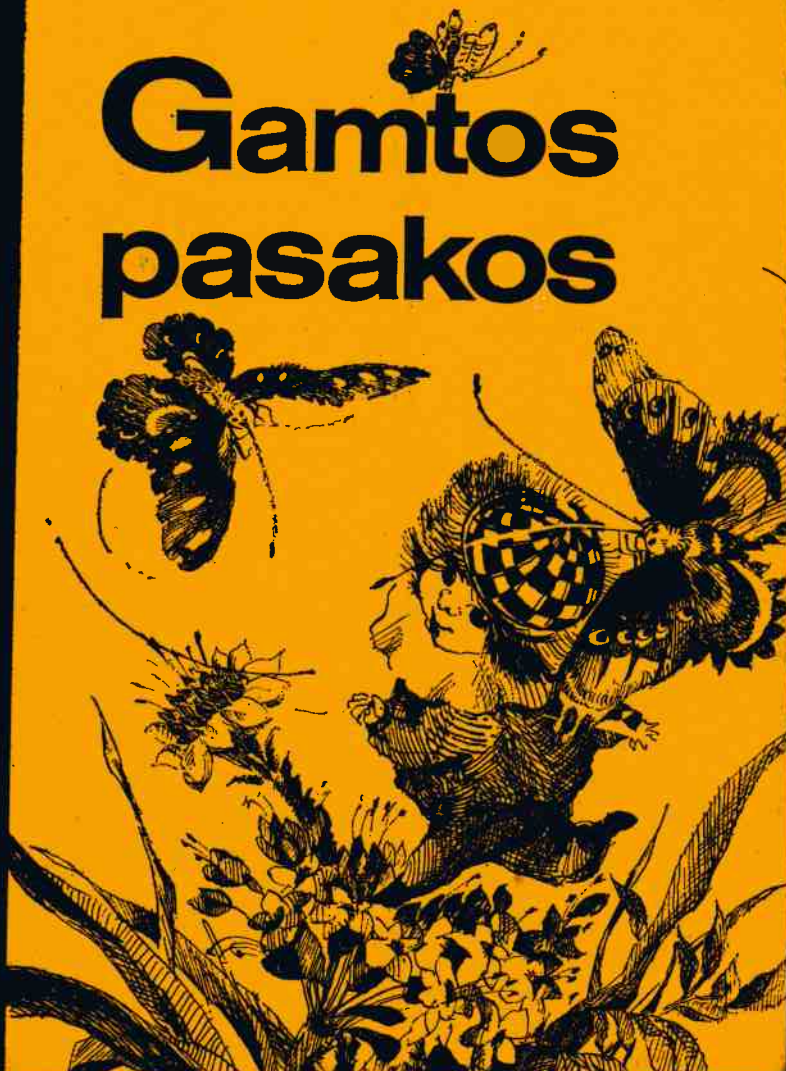

Gamtos pasakos

Gamtos pasakos

PRANO MAŠIOTO KNYGYNĖLIS

Gamtos pasakos

Vertė
PRANAS MAŠIOTAS

VILNIUS 1982

BBK 84 4 Šved.
Ga 316

Paruošė ir redagavo
JONAS STUKAS

Iliustravo
ANA BLAU
IR
RIMA MAČIULYTĖ

4803020000

G $\frac{70802-068}{M 852(10)-82}$ 283-82

© Sudarymas ir iliustracijos, leidykla „Vaga“, 1982

NANĖ HAMARSTREM

TRYS GAMTOS PASAKOS

Greitukės pirmoji vasara

Norit girdėti istoriją apie Greitukę? Ji pati man viską nusipasakojo, kai susitikom miške. Ji buvo tuomet išokus į medį ir suposi ant šakos, o aš sėdėjau ant akmens po medžiu.

Valandėlę žiūrėjomės į viens kitą, paskui ji paklausė:

— Ar nori, kad papasakočiau vieną istoriją?

— Kodėl ne,— atsakiau,— jei žinai kokią gerą.

— Daug istorijų moku,— atsiliepė Greitukė, pažiūrėjus į mane savo didelėmis akimis.— Tik jei nori, kad papasakočiau, tai turi sėdėti ramiai.

— Ar griežtai to reikalauji?

— Būtinai,— pasakė Greitukė rimtai,— kai tik pasijudinsi, tai nubėgsiu sau. Sėdėk kaip sėdįs, tai many-siu, kad esi akmuo; taip man bus tinkamiausia.

Sėdėjau kaip priaugęs, stengiausi kiek galėdamas būti panašus į akmenį ir, matyt, atrodžiau kaip akmuo, kad Greitukė tuojau pradėjo pasakoti:

— Seniai seniai buvau tokia maža, ir įsivaizduoti negali, kokia mažytė buvau. Gyvenau namie pas mamą. Ji turėjo trejetą vaikų. Mes buvom visi vieno amžiaus ir panašūs į viens kitą kaip trys kiaušiniai. Buvom akli ir nuogi. Užtai mama žiūrėjo už mus visus tris, o jos stori raudoni kailiniai šildė ir ją, ir mus.

— O kur buvo jūsų namai?— paklausiau.

— Kur? — nustebo Greitukė.— Žinoma, čia miške, vienoje eglėje. Manai gal, kad kaip žmogaus vaikas gimiau žmogaus gūžtoje.

Ne, mes miško gyventojai, medžių gyventojai, mes voverės ir gyvenom gražiuose, jaukiuose namuose, kuriuos buvo pasistatę tėvas su motina. Tenai gulėjom šiltai, prie viens kito prisiglaudę. Vieną dieną atsivėrė mums akys, iš mūsų plikų kūnelių išdygo mažiuliai, minkštučiai plaukeliai.

Kartą, kai buvom gerokai paūgėję, motina, sugrįžus iš miško, atsitūpė kaip paprastai ant šakos prie mūsų apskritų įeinamųjų durų ir prakalbino kaip visados:

— Kur tos mano mielos katytės?

— Čionai, čionai,— atsiliepėm visi ir ėmėm stumdytis, kamšytis, veržtis prie durų mamai pasirodyti.

— Gal kuris alkanas? — paklausė motina, pasityčiojamai šypsodamasi.

— Alkani, visi labai alkani! — sušukom.

— Štai turiu atsinešus gerą daiktą, labai gardų.

— Man, man! — šaukėm per viens kitą, nes iš tikrųjų buvom labai išalkę.

Mama nebenorėjo mums duoti pieno; pasakė, kad esam dideli ir gausim ko kito. Tatai mums ne visai tiko. Kai iš alkio vis šaukėm: „Man, man!“, tai motina pasakė:

— Eikit šenai ir pasiimkit.

Mes nutilom.

„Eikit šenai ir pasiimkit“,— buvo pasakius mama. Ji turėjo būti užsimiršus, kad mes dar buvom mažičiai ir nebuvom niekad iš namų išėję, „Eikš šenai“,— pasakė mama, kaip tėvai viens kitam buvo pratę sakyti. Mama tikrai buvo pamiršus, kad kalba su savo mažiukais. Minutėlę patylėję, sušukom visi kartu:

— Mama, mes išalkę, baisiai išalkę! Mama, eik gi šenai!

— Tai jūs, katytės, norit valgyti? — tarė mama savo geru, švelniu balsu.— Malonu tatai girdėti, kai turiu čia jums gero valgio. Tik eikit šenai.

— Mama, ar užmiršai,— ėmėm nekantriai šaukti,— visai užmiršai, kad mes tik mažos mažos katytės, trys mažiulės voverėlės?

— Na,— nusijuokė mama,— kaipgi jūs taip stauga pasidarėt tokie mažičiai? Eidama iš namų, buvau palikus begulinčius tris apkūnius puikius vaikus. Kurgi jie dingę?

Mes nieko neatsakēm. Tuomet mama pradėjo mus klausinėti:

— Ar mano katytės neturi didelių, skaisčių akių?

— Turim,— atsakēm neskubėdami.

— Ir didelių ausų?

— Turim,— atsakė vidurinis.— Mūsų ausys visai geros.

— Ir kailinėlius turim,— atsiliepė jauniausias; jis didžiavosi savo ilgiausiais plaukais ir didžiausia uodega.

— Sakysit,— nusijuokė motina,— kam gi jums tie kailinėliai? Ar kad motina galėtų geriau pešti savo vaikelius?

Kai mes nieko neatsakēm, mama lukterėjus toliau kalbėjo:

— Taigi ar tie mažiukai vaikeliai apsitaisę, ar pliki tupi lizde?

— Mes dar tik pūkuoti,— atsiliepēm,— mūsų plaukeliai dar striuki. Juk pati, mama, sakei.

— Tik geriau pasižiūrėkit į savo plaukelius, gal jau kiek paūgėję,— šypsojosi motina.

Mes pasižiūrėjom į viens kitą, apsižiūrėjom kiekvienas save, vėl į viens kitą ir nieko nepasakēm.

— Gal ir ūsų neturit? — paklausė vėl mama.

— Gana ilgus,— atsakēm.

— Tai apsičiupinėkit savo kailinėlius. Gal jie nebe tokie striukaplaukiai ir minkštučiai, gal plaukeliai

paūgėję ir sutirštėję, ar nebus jie tikri voverės kailiniai kaip tėvo ir motinos?

Kai mes nieko neatsakėm, tai mama po valandėlės vėl ėmė kalbėti:

— Taip ir maniau, taip ir maniau: mano katyčių nebėr, jų vietoj tupi trys dideli alkani voveriukai.

— Mes iš tikrųjų **alkani**, labai **alkani**,— ėmėm šaukti, lyg negirdėję, kad mama mus dideliais vadinė,—**mama**, duok mums ėsti.

— Eikit šenai, tai gausit,— atsakė mama.

Tada iškišau galvą pro duris ir apsidairiau aplinkui.

Mama tupėjo čia pat. O ką, kad pamėginčiau nueiti pas ją? Iškišau savo striukas priešakines kojas, bet užpakalinės buvo tokios ilgos, sunkios ir nerangios, kad negalėjau jų pajudinti.

— Mama, padėk man! — ėmiau šaukti.

— Pati susigelbėk,— atsakė man ir padrąsino linktelėjus galva.

— Negaliu.

— Negali?— tarė mama jau kiek šiurkščiu balsu.—

Ar neturi keturių pirštų ir ilgų nagų, kad galėtum išsilaikyti ant šakos?

— Turiu,— atsakiau giliai atsidūsėjęs.

— Ar negana aštrūs ir stiprūs tavo nagai? Negali įkirsti jų į medį ir stipriai laikytis?

— Galiu,— atsakiau dar vis verksmingu balsu.

— Ar neturi ilgos uodegos gražiai suklotais sušukuotais plaukais kaip tėvas ir motina?

— Turiu,— atsakiau atsidūšėjus, nes mama kalbėjo smarkiai ir, kaip atrodė, labai piktai; prie to nebuvau pratus, ir dėl to man neramu pasidarė.

— Turiu, mama,— atsakiau visai nusiminus,— labai gražią uodegą turiu.

— Bet kas reikia daryti su tokia gražia uodega? — atsiliepė mano broliukai iš lizdo.— Pasakyk, mama, mes nežinom.

— O jūs paikos mano katytės,— smagiai nusijuokė mama.

Man taip patiko, kad mama palinksmėjo, jog nepasijutau, kaip daviau šuolį iš lizdo, paskui kitą ir jau tupėjau šalia motinos ant laibos, leinos šakos. Mano broliukai tik žiūrėjo į mane savo apvaliomis bailiomis akelėmis ir šaukė:

— Nenukrisk! Nenukrisk!

Mama palingavo man galva, paglostė ir tarė:

— Šitaip tai man patinka.

Jaučiausi tokia laiminga ir didelė, pirmąkart išėjus iš lizdo ir atsitūpus šalia mamos, kad ir apie valgį užmiršau. Bet kai mama padavė kąsnį, tai smarkiai griebiau jį. Niekad dar valgis nebuvo man toks gardus buvęs.

Greitukė, sustojus pasakojus, ėmė kažin ką triušinti, kramtyti, kojomis prisilaikydama.

— Ar tai jau visa istorija? — paklausiau kiek pālūkėjęs.

— Visa? — nustebo Greitukė.— Dar ir nepradėjau gerai. Tik man reikia kiek pasilsėti. Manei, kad ilgai galiu taip ramiai tupėti?

Matyt, Greitukei atrodė, kad ji ramiai tupėjo. Patikėkit, kad bepasakodama minutėlės ramiai neištupėjo. Raivėsi, šokinėjo aukštyr ir žemyn kažin ką grauždama, lankstėsi, sukinėjosi, kraipėsi visą laiką.

Tik paskui staiga pasileido kamienu smarkiais šuoliais aukštyr, tuojau atsidūrė ant šakos, nuo šakos šoko į kitą medį, krito ant žemės, vėl kaip strėlė užšvilpė ant pirmojo medžio, atsitūpė ant tos pačios šakos ir, pažiūrėjęs į mane savo linksmomis akelėmis, paklausė:

— Ar matei?

— Mačiau,— atsakiau.

— Manai, kad tokių dalykų gali per valandą išmokti? — vėl paklausė.

— Žinoma, kad ne,— sutikau.

— Taigi. Mama turėjo daug vargo, iki visko, ko mums reikia, pusėtinai išmokom. Kelias dienas mokė, turėjom pratintis lipinėti, šokinėti ir kritinėti.

— Pažaisim,— pasakė kartą mama,— jūs bėkit kiek galit, o aš būsiu žiaurioji kiaunė. Norėsiu jus pagauti, kraują jūsų išgerti.

Ir taip šturpliai suurkštė, kad visai buvom pamiršusios, jog tai mūsų mylimoji mama, ir kaip pašėlusios pasileidom bėgti, net širdis iš baimės ėmė smarkiai plakti.

— Žiaurioji kiaunė vejasi, žiaurioji kiaunė vejasi! — šaukėm viens kitam ir dideliais šuoliais leidomės į medį, į viršūnę ant leinučių šakelių. Jos linko, suposi po mumis, bet mes laikėmės įsikabinę.

— Šokit, šokit! — šaukė mama. — Kiaunė čia pat. Bet mes nedrįsom šokti, ir kiaunė mus pagavo.

— Dabar žaisim vanagą ir katytes, — pasiūlė mama, — kiaunės žaidimas, matau, jums per sunkus.

— Gerai, gerai! — sušukom nudžiugę. — Gerai, mama, vanagą ir katytes. Tai linksmas žaidimas, ir mes pajėgsim.

— Tupėkit visai ramiai lizde, o aš prie jūsų sėlinasiu; tik turit gerai saugotis.

— Gerai, gerai, tegu vanagas ateina. Mes pasisaukosim. Būk rami, mama.

Gali įsivaizduoti, kaip mes dairėmės, kaip ausis kraipėm, mat kiekvienas norėjom pirmas vanagą pastebėti. Sukinėjom galvas, žiūrėjom aukštyrą ir žemyn ir į šonus, kad susektume baisųjį plėšiką. Vis dėlto mama staiga kaip viesulas atsirado ties mūsų galvomis, ir mes jos anksčiau nepamatėm. Ji šokinėjo nuo šakos ant šakos, kartu buvo ir čia, ir čia, dar nebuvo pradėjęs pulti, mums jau galvos svaigo. Paskui sušu-

ko beveik taip pat šiurpiai, kaip ir kiaunę žaisdama. Kad ėmėm šokinėti, kad ėmėm šokinėti! Vis aplink kamieną, o mama vaikė mus aukštyn ir žemyn, aukštyn ir žemyn. Tik vanagas turėjo nuo šakos ant šakos šokinėti, o nebėgioti kamieniu kaip mes — tokia buvo žaidimo taisyklė.

Kai visai nuilsom, šokom atgal į lizdą, o paskui mus vanagas, ir jis virto vėl mūsų mylima mamyte.

— Mama,— ėmėm klausinėti lemendamiesi,— juk mes greit būsim tikros voverės?

— Greit, greit,— atsakė mama,— kai tik išmoksit kiaunės žaidimą su šuoliais ir kritimais, o tai turėsim rytoj padaryti,— pridūrė griežtu balsu.— Rytoj mano katytės kaip paukščiai lakstys iš medžio į medį ir turės išmokti krist į žemę išskėstomis rankomis ir kojomis.

— Ui, ui,— atsiliepė mažiausiasis,— man šiurpu darosi, kai apie tai pagalvoju.

— Koks tu kiškis,— nusijuokė mama.— Tiesa, esi mažiausias, užtai turi ilgiausią plačią uodegą vairuoti ir didžiausias rūkšles iš šonų. Su tavim nebus vargo, galėsi skristi oru kaip paukštis. Tau bus sunkiau,— parodė į mane,— tu per drūta ir nerangi, kad galėtum skristi. Ar ne taip, vaikelį?

Čia mama lyg netyčia taip stumtelėjo mane snukiu, kad nusiritau ir kelis kartus apsiverčiau, iki vėl gavau ant kojų atsistoti.

— Matai,— nusijuokė mama,— tu tikra klumpaitė.

— Tikra klumpaitė,— ėmė šaukti abudu broliukai, juokais kretėdami.

Ir aš juokiausi, tik kiek nusiminus. Bet mama švelniai paglostė mane snukiu ir maloniai pasakė:

— Tu jau tikra voverė, mano klumpaite.

Čia Greitukė vėl nutilo ir minutėlę ramiai patupėjo.

— Na, o kaip sekėsi tas kiaunės žaidimas? — paklausiau.

— Kiaunės žaidimas? Aš jo nesulaukiau. Kitą dieną turėjau kitokį žaidimą, nelauktą netikėtą. Mama buvo išėjus iš namų, mes trys šokinėjom sau arti lizdo, graužinėjom beržo žievę, skabėm mėlynių lapus, gaudėm ir ėdėm museles ir žaidėm. Visą laiką turėjom galvoj motinos perspėjimus: „Dairykitės ir klausykit, saugokitės viso, kas gyva kur eina, šliaužia, saugokitės visų be išimties, tai bus geriausia.“

Buvom tokie atsargūs, kad, išgirdę kur sušlamėjus, tuojau šokdavom į medį. Atsimenu, kad, pralėkus pro šalį birbilui, griuvom visi trys per viens kitą į lizdą, šaukdami iš išgąščio: „Vanagas! Vanagas!“

Matai, tuomet dar nebuvom matę tikrojo vanago. Bet kai užklupo mus plėšikas, tai nesumanėm, kas daryti, iki jau buvo per vėlu. Aš tupėjau apačioj ant žemės, o mano broliukai tik tik buvo užbėgę į medį pas-

maguriauti. Tik sudundėjo, subildėjo ir šoko prie mąnės kažin kas didelis, baisus ir ištiesė savo ilgas rankas. Man pavyko dar pasprukti ir įbėgti į medį; bet tai buvo ne mūsų medis. Buvau baisiai išsigandus ir nesustojau, iki atsidūriau jo viršūnėje. Bet lygiai kada jau tariausi išsigelbėjus, nutiko baisus daiktas. Baisus gyvulys, nematyto didumo, ėmė sliuogti paskui mane. „Mama, mama!“ — ėmiau šaukti iš išgąščio.

Bet niekas manęs negirdėjo, niekas neatsiliepė, o ta baisenybė lipo vis aukštyn ir aukštyn.

— Mama, mama, gelbėk! — šaukiau, šokinėdama nuo šakos ant šakos.

Pro šakas pamačiau savo broliukus išsigandusius, sumišusius.

— Kiaunė, kiaunė! — šnabždėjo juodu. — Šok, klumpaite, šok!

Bet dar nebuvo pratus pati gelbėtis, buvau taip išsigandus ir sumišus, kad nieko geresnio nesumaniau, kaip stipriai įsikabinti į šaką, ant kurios tupėjau. Aš tupėjau įsikabinus iš visų jėgų, o plėšikas šakas taip purtė, kad kaip per audrą blaškėsi. Ištupėjau taip, iki jis siekė ilga ranka ir paėmė savo ilgais pirštais mane į nelaisvę.

Dabar, pamaniau, tai man bus galas; mano širdis iš išgąščio buvo beveik paliovus plakus.

Girdėjau, kaip broliukai šaukė:

— Mama, mama! Klumpaitė... kiaunė!

Kai plėšikas kišo mane į tamsią skylę savo kūne, girdėjau paskutinį kartą mylimos mamytės balsą, išgąščio ir skausmo pilną balsą:

— Plėšikas mano vaiką pagavo, žmogus plėšikas pagavo mano mažą voverėlę!

Daugiau nieko nežinau apie savo gimtąją vietą miške, apie savo broliukus ir mamą, bet manau, kad mama tol šaukė plėšikui ir man, iki galėjo. Taip tatai pasidarė,— kalbėjo ilgokai patylėjus Greitukė,— ir tuo pasibaigė, kad tekau žmogui ir su juo susipažinau. Kad žmogus, o ne kiaunė, buvo mane pagavęs, mama juk pati pasakė. Tai buvo paskutinis daiktas, kurį man mama galėjo pasakyti. Taigi žinojau, kad buvau žmogui tekus. Ir pamanyk, kad aš taip paskui susidraugavau su savo plėšiku, kad ilgai pas jį išbuvau ir jo namus per savo namus laikiau. Bet pirmoji diena ir pirmoji naktis buvo tokios baisios, jog maniau, kad man galas bus. Taip visko baidžiausi, tokia buvau nerami ir pikta, kad blaškiausi, šnypščiau ir kandžiojausi aplinkui. Negalėjau ėsti, nors man visokių gerų daiktų siūlė. Kai atėjo naktis, negalėjau miegoti, negalėjau sau vietos rasti. Šokinėjau aplinkui, lipinėjau didžiulės gūžtos sienomis, lubomis, bėginėjau grindimis, bet visur man buvo lygiai bjauru, svetima, nejauku.

Kur mano lizdas, mano minkštas, šiltas, jaukus lizdas, kur miegodavau su broliais ir motina,— ak, su motina!— dūsavau ir bėgiojau aplink ir ieškojau ieško-

jau, iki žmogus vėl mane pagavo ir įkišo į lizdą, kur pagaliau užmigau.

Kitą dieną buvau tokia alkana, nusilpus, kad visai nespriešinau, kai žmonės iminėjo mane ant rankų, glostė ir kažin ką kalbėjo. Ramiai tupėjau ant plėšiko letenos ir žiūrėjau į ją. Žmonių baisūs balsai daugiau manęs taip negąsdino. Kai nė vienas nė karto manęs neįkando, neįdrėskė savo nagais, tai pradėjau tikėti, kad man nieko bloga nedarys. Bet negalėjau suprasti nieko, ką jie man šnekėjo, tik tiek pastebėjau, kad plėšikas dažnai sakydavo: „Greitukel! Greitukel!“ Ir kad vienas mažiukas plėšikas, šalia jo stovėjęs, taip pat „Greitukė, Greitukė“ sakė ir savo labai balta letena man galvą glostė.

Paskui davė man paėsti labai gardžių daiktų ir pagaliau įkišo mane į labai siaurą plyšį mano plėšiko kailiniuose. Tenai man buvo šilta ir patogų kaip savo lizde; tenai gerai išsimiegojau.

Vis labiau ėmiau pamiršti mišką ir pagaliau jaučiausi pas žmogų beveik kaip namie. Dieną žaisdavau su jais, o naktį miegodavau plėšiko kailiniuose.

— Ak tie kailiniai, tie puikūs kailiniai,— kartojo Greitukė ir taip nuoširdžiai sukvatojo, kad didelė skują nutrūkus ant manęs nukrito.

Atsimenu, kartą buvau užmigus plėšiko kailinių plyšyje. Kai pabudau, kailiniai kabojo sienoje, o plėšikas buvo dingęs. Baisiai išsigandau. Kur galėjo ding-

ti plėšikas, ar nebus kur žuves? Gal kas jį suėdė, tik kailiniai liko?

Ėmiau jį šauktis. Netrukus jis atbėgo, bet atrodė kažin koks kitoks, be kailio, visas baltas. Išsigandus šokau siena ant lubų.

— Greituke, Greituke! — ėmė jis šaukti. Pažinau jį iš balso, nusileidau žemyn. Tuomet pirmą kartą pamačiau, kad žmogus gali nusimesti savo kailį, kada nori, ir užsivelka, kada nori. Paskui išžiūrėjau, kad mano plėšikas galėjo kelis kailius nusimesti ir kelis užsivilkti. Oi, oi, koks keistas gyvulys tas žmogus, tokio dar nebuvau mačius.

Pasakius tai, Greitukė susimąstė.

— Argi toks keistas? — paklausiau.

Bet Greitukė tupėjo sau ramiai ir nieko neatsakė.

— Atsimenu, — paskui ėmė toliau pasakoti, — kaip, patekus pas žmones, susitikau su viena voverė. Buvau nuslinkus į didelį urvą, kur šiaip nenueidavau. Niekas nepastebėjo, kad tenai esu. Jaučiausi tenai labai gerai. Tenai buvo daug plyšių ir kerčių, kur galima buvo pasislėpti, ir keletas medžių palaipioti ir pagrauzti. Visais atžvilgiais puiki vieta pažaisti.

Lipdama į vieną medį, pamačiau netoli kitą voverę, taip pat į medį lipančią. Kai sustojau geriau išžiūrėti, ir medis, ir voverė pranyko. Bet paskui, kai atsitūpus ant stalo apsidairiau, vėl pamačiau voverę. Ji žiūrėjo

į mane. Aš linktelėjau jai, sukrykščiau, sušvilpiau iš džiaugsmo ir šuktelėjau:

— Labą dieną! Labą dieną! Kas tu esi? Kaip čionai patekai? Labą dieną! Labą dieną!

Voverė linktelėjo, bet nieko neatsakė. Gal dar neapsipratus, pamaniau, gal bijo. Pasiūlysiu jai savo riešutų.

Tuoju nubėgau į savo kertelę, kur pasidėdavau sau maisto atsargai, ir atsinešiau iš tenai riešutų, kiek tik pakelti galėjau. Mano laimė, visi plėšikai buvo išėję, ir niekas manęs nepamatė.

Bet, sugrįžusi į urvą, niekur negalėjau rasti tos voverės. Man pasidarė taip liūdna, kad visus riešutus mečiau ant grindų ir apsisukau eiti.

Tik lygiai kai apsisukau eiti, pamačiau voverę, man priešais beateinančią. Tuoju sustojau, pakėliau vieną riešutą ir einu prie voverės. Ji taip gražiaiėjo man priešais, kad gražu buvo žiūrėti. Man pasidarė malonu. Atrodė ji visai tokia kaip mano broliai ir motina.

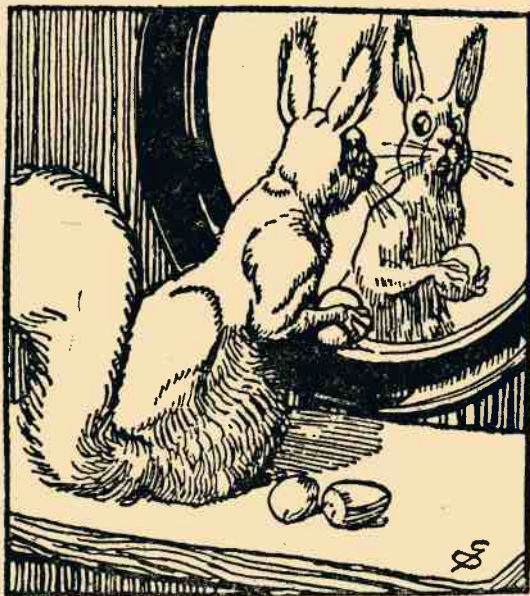
— Štai, imk,— pasiūliau, ištiesus ranką su riešutu.

Ir ji ištiesė savo ranką ir žiūrėjo į mane labai maloniai. Bet riešuto iš manęs neėmė. O kai arčiau prisiziūrėjau, tai pamačiau, kad ji jau turi riešutą.

— Aha! — nusijuokiau.— Tai tu jau pasiėmei vieną mano riešutą. Gudriai padarei.

Ir linktelėjau jai. Ji taip pat nusijuokė ir man linktelėjo.

— Paragausim tų riešutų,— pasiūliau jai ir atsitūpus ėmiau graužti.

Voverė ėmė taip pat viską daryti.

— Gardus buvo,— tarau sukrimtus branduolį ir mečiau kevalą į šalį.

Ir anoji voverė numetė tuščią kevalą.

— Eikš, pažaisim! — pasiūliau jai ir daviau šuolį į medžius, augusius tame urve. Bet kai pajutau, kad ji neseka paskui, atsigrėžiau pažiūrėti.

Ir ji buvo davus šuolį, tik ne paskui mane, o nuo manęs tolyn ir dabar stovėjo atsigrėžus ir dairėsi manęs.

— Eikš gi! — paraginau, linktelėjus galva.

Pamačiau, kad voverė, nenorėjusi su manim kalbėti, taip pat man linktelėjo.

— Ar neisi, nenori su manim žaisti? — paklausiau.

Ji nieko neatsakė, tik nusiminusi žiūrėjo į mane. Tada šokau prie jos. Ir ji šoko prie manęs.

— Kas tu esi? — paklausiau, kai sustojom visai arti prieš viena kitą.

Ji nieko neatsakė.

— Iš kur atėjai? — paklausiau. — Sakyk, iš kur? — prašiau prisispyrus ir pasilenkiau.

Ir ji pasilenkė į mane, pažiūrėjo didelėmis išsigandusiomis akimis, bet nieko neatsakė.

— Turbūt esi nebylė? — paklausiau ir palingavau jai galva, nes man jos pagailo.

Voverė taip pat palingavo.

— O tu vargšė! — tariau. — Kokia tu vargšė!

Nebylė voverė vis žiūrėjo į mane nuliūdusiomis akimis.

Tada sumaniau prieiti prie jos ir pralinksinti. Bet kai šokau, tai atsimušiau į orą ir gerokai susitrenkiau.

— Žiūrėkit, tai čia vėl koks bjaurus žmonių prasi-
manymas,— kalbėjau pati su savim, trindamasi įskau-
dintus snukį ir kaklą.

Mat jau buvau pažinus kelis keistus žmonių įtaisys-
mus. Žinojau, kad žmonių lizdai atrodo taip, lyg turėtų
kelerias duris, bet tai grynas apgavimas. Pro tas
duris negali nei įeiti, nei išeiti. Jau kelis kartus buvau
snukį susimušęs, bemėgindama pro jas išeiti. Tikros jų
lizdų durys buvo tenai, kur mažiausiai galėjai spėti,
kur sienos atrodė storiausios ir stipriausios. Buvau iš-
mokęs atskirti duris, pro kurias galima išeiti ir pro
kurias negalima — gali susimušti. Bet šitos atrodė vi-
sai kitokios nekaip anos.

— Šiaip ar taip, dabar žinojau, kad mudvi su ta
nebyle vovere negalim sueiti. Tarp mudviejų nebuvo
kelio, nors atrodė, kad taip lengva mudviem susisiekti.

— Mudvi negalim susisiekti,— pasakiau jai, atsar-
giai priėjus prie to kietojo oro,— bet ateik čionai daž-
niau, kad bent gaučiau tave pamatyti. Nepasisakei,
kas tu esi ir iš kur ateini, bet matau, kad nori ką pa-
sakyti, nors negaliu išgirsti. Gal kitą kartą išgirsiu.

— Greitukel! Greitukel! — išgirdau plėšiką šau-
kiant. Savo nebylei draugei galėjau tik linktelti ir šo-
kau plėšikui ilgakojui į jo didelę leteną; tenai susirie-
čiau, ėmiau murmėti, švilpauti, kad nebartų. Jis ir ne-
barė, tik kartojo: „Greituke, Greituke, Greituke.“

Nuo tos dienos plėšikas dažnai leisdavo mane į tą urvą pas nebylę voverę. Mudvi ilgai ilgai ramiai prieš viena kitą tupėdavom ir tik į viena kitą žiūrėdavom.

Tuomet man prisimindavo miškas ir minkštas lizdas, kur mes „katytės“ augom pas tėvą ir motiną. O nebylė voverė tupėdavo ir žiūrėdavo į mane savo didelėmis, rimtomis, liūdnomis akimis, ir aš suprasdavau, ką ji man norėdavo pasakyti. Tarytum girdėdavau į mane kalbant:

— Juk aš tavo mama, ar neatsimeni manęs? Ar jau pamiršai mišką ir lizdą? Ar neberūpi tau broliukai, su kuriais medyje žaisdavai? Oi klumpele, klumpele, juk negalima pamiršti gimtojo miško. Grįžk pas mus, grįžk pas mus.

— Gerai, gerai,— šnabždėdavau jai,— gerai, gerai, grįšiu.— Ir šokdavau iš vietos, skubiai kraustydavau si į savo kertelę palubyje. Tenai tupėdavau sau viena ir svajodavau apie mišką.

Bet kai ateidavo žmogus, mane šaukdavosi, švilpaudavo, tai nušokdavau pas jį ir vėl viską užmiršdavau, užmiršdavau mišką, voveres ir tai, ką mano nebylė draugė man buvo kalbėjus, nes mano plėšikas buvo nepaprastas žvėris ir nuo jo didžiulės letenos manęs niekur netraukdavo.

Greitukei nutilus, po minutėlės paklausiau:

— Ar, iki buvai pas žmogų, kitos voverės nesutikai, tik tą nebylę?

— Sutikau,— atsakė Greitukė ir ėmė smagiai juoktis.— Kelis kartus susitikau su viena malonia linksmute voverėle. Ši linksmoji voverėlė niekad neidavo prie žmonių, ją matydavau tik toliau kur.

Žmogus buvo kelis kartus nusinešęs mane pas tikrą medį, kur galėjau žaisti, šėlti, kiek tik norėjau. Tenai ir pamačiau tą linksmutę. Iš karto net išsigandau jos, nes ji taip greit bėgo, kad atrodė kaip koks raudonas sviedinys, ritęsis, lėkęs nuo šakos ant šakos. Tik paskui staiga sustojo ties manim, ir pamačiau, kad tai tikra voverė.

— Gaudyk mane,— pasiūlė ji, pažiūrėjo į mane, nusijuokė ir spruko sau.

Aš pasileidau paskui, bet negalėjau jos pavyti. O dar manydavau, kad geriau už kitas galiu bėgioti ir šokinėti! Pagaliau sustojau. Tada ir linksmoji voverėlė sustojo.

— Bėgioji ir šokinėji labai silpnai,— pasakė ji.

— Pati matau,— prisipažinau susigėdus,— mat per mažai lavinuosi.

— Kaip tai per mažai laviniesi? — smagiai nusijuokė mažytė.— Tokių dalykų iš voverių dar nesu girdėjęs.

— Matai su manim yra kiek kitaip,— atsakiau didžiudamasi, kad aš ne tokia kaip kitos.

— Kodėl kitaip? — paklausė nustebus mano naujoji draugė.— Ar tavęs netyko vanagai ir sakalai taip pat kaip ir mūsų? O gal tavo mėsa jiems nepatinka?— klausinėjo toliau tyčiodamasi ir pati juokėsi, kad taip gerai pavyko jai pasakyti.— Gal tau netenka bėgioti ieškotis maisto? Kas tai per prasimanymas, kad tu ne tokia kaip mes. „Per mažai pratinuosi, per mažai pratinuosi“,— ėmė net prunkšti iš pykčio.— Visos pratinamės bėgioti ir šokinėti, kai tik išeinam iš lizdo.

Tada ir aš supykau ir atsakiau paerzintu balsu:

— Vanagams ir sakalams mano mėsa patiktų ne mažiau kaip tavo ir kitų voverių. Bet aš nieko nebijau. Nei vanagai, nei kiaunės nedrįsta man nieko bloga daryti, o maisto gaunu kiek noriu ir nereikia jo ieškoti. Dėl to bėgioti ir šokinėti netenka tiek, kiek tau ir kitoms.

— Ką tu čia pasakoji! — nustebo linksmutė voverėlė ir, priėjus arčiau, ėmė žiūrinėti mane.— Ką pasakoji? Kodėl miškų plėšikai turėtų tavęs bijoti? Atro-

dai visai nepavojinga. Manau, kad niekas tavęs nebijo.

Ėmė šokinėti aplink mane, apžiūrinėti nuo ausų iki kulnų, galvą kraipydama.

Atrodė tokia linksma, pašaipei, kad ir aš turėjau juoktis.

— Tiesa, ne manęs bijo,— atsakiau,— nedrįsta man ką daryti dėl mano plėšiko. Žinok, kad aš turiu savo plėšiką! — užbaigiau išdidžiai.

— Ką tu nori pasakyti? — paklausė mažytė nerimo pagauta.

— Noriu pasakyti, kad gyvenu pas žmogų; jis mane saugoja ir maitina.

Vos taip pasakiau, mano voverėlė pasileido pakniopstomis bėgti nuo manęs.

— Nebėk, nebėk! — šaukiau, bet tai nepadėjo. Linksmoji voverėlė nieko nenorėjo nei matyti, nei girdėti ir dingo.

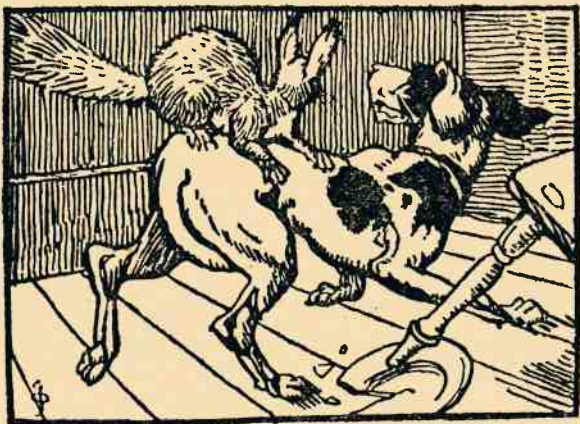
Ilgai ieškojau paskui savo mažosios draugės ir susitikau tik netikėtai. Iš pradžių ji norėjo bėgti nuo manęs. Bet kai draugiškai ėmiau šauktis, prašyti, kad nepabėgtų, tai atsitūpė ant šakos toli nuo manęs ir ėmė žiūrinėti į mane dar vis bailiai, labai susidomėjus.

— Ar tu nebūsi ta voverė, kuri gyvena pas žmogų? — paklausė ji pagaliau.

— Ta pati,— atsakiau,— tik aš ne tokia pavojinga.

— Kaip tau ten sekas? — paklausė vėl linksmoji voverėlė.

— Puikiai, — atsakiau striukai. — Palauk, palauk, — pridūriau paskui išsigandus, kai pamačiau, kad ji nori sprukti. — Aš noriu tave ko paklausti. Sakyk, ar esi kada mačius lapę, žinai, kaip ji atrodo?

— Daug lapių jau esu mačius, — atsakė linksmutė didžiuodamasi, strikelėjo arčiau ant šakos ir ėmė pasakoti.

— Žinai ką, — pasakiau, kai ji baigė, — tai bus lapė, kur žmogus turi namie, didelė didelė lapė. Kai kada ji mane pagainioja, bet nedrįsta kąsti. Kartą buvau jai ant nugaros užšokus ir papešiau. Kai ji pradėjo

niurnėti, pykti, tai žmogus sudraudė: „Rudi, Rudi, neimk!“ Tada nutilo ir man nieko nepadarė.

— Juk tai baisu girdėti,— tarė linksmutė,— tavo tie žmonės tikri burtininkai.

— Galbūt. Pas tuos žmones viskas keista. Jei nori, tai papasakosiu.

— Papasakok, papasakok,— ėmė prašyti voverėlė ir priėjo arčiau.

Taip apsidžiaugiau, kad manęs daugiau nesibaidė, ramiai sau tupėjo, kad galėjau pasakoti, kiek tik ji norėjo. Pasakojau viską, kas man į akį buvo kritę. Kalbėjom apie mano plėšiką ir kelis jo kailius, apie nebylę voverę urve, apie keistas duris ir kietąją orą, į kurią buvau užsigavęs, apie lapę Rudį, kuri mokėjo suprasti žmonių kalbą. Ir daug kita dar papasakojau.

Tarpais linksmoji voverėlė stebėjosi:

— Sakyk, ar tai iš tikrųjų galimas daiktas?

Tarpais ji juokėsi, tarpais šiaušėsi jai plaukai, o aš vis pasakojau.

Kai baigiau, ji minutėlę tupėjo susimąščius, pasakui atsiliepė:

— Ne viską iš tavo pasakojimų supratau.

— Tai visai galimas daiktas,— atsakiau.— Man atrodo, kad kai kas su žmonėmis pagyvena, tai darosi gudresnis ir išmano daugiau už kitus.

— Nepatikėsiu, nepatikėsiu,— atsiliepė linksmutė atmetus galvą,— nė kiek netikiu. Ar moki taip šokinėti

ti, lipinėti, kaip tikroji voverė moka? Ar pažįsti mišką, medžius, ądubas ir visas kerteles? Ar žinai, kaip atrodo vanagas ir lapė? Matai, kad aš netikiu taip pat, kad tavo Rudis būtų lapė,— pridūrė ji, kai norėjau atsiliiepti. —Kažin, ar moki skujas lukštenti arba giliukus aižyti, ar nusimanai, kaip reikia riešutai ir grybai rinkti sunkiomis metų dienomis? Vargu ar mokėtum ieškoti paukščių lizdų, imti iš jų kiaušinius ir išgerti nieko nepraliejus. Ar mokėtum susukti minkštą ir šiltą lizdą iš šakelių ir samanų? Visa tai ir dar daug kita moku aš ir kiekviena tikra voverė. To miškas mus išmokė. O ką gi tu moki? Tu tupi sau pas savo plėšiką ir džiaugiesi, kad tave saugoja ir šeria. Gėda tau, gėda!

Mažytė voverėlė buvo taip įniršus, kad visa drebėjo. Ir aš buvau susierzinus, nes mačiau, kad visa tai teisybė, ką ji sakė.

— Aš eisiu su tavim į mišką,— atsakiau striukai.— Ir aš noriu būti tikra voverė, miško voverė. Noriu išmokti visko, ką tu moki, noriu pati savim rūpintis.

— Eikš su manim, eikš!—ėmė šaukti patenkin-ta.—Miškas visko išmokys tave, ko privalai mokėti. Aš padėsiu.—Ji nusijuokė ir linktelėjo man.—Tik tuos žmones burtininkus ir jų burtus turi užmiršti.

Ji tuojau pasileido vikriai bėgti tolyn, o aš pas-kui, tik vis labiau atsilikdama. Mat linksmoji voverė-

lė buvo pasakius, kad aš turinti užmiršti žmones burtininkus. Taigi kodėl ji kaip tik dabar man žmones priminė?

— Greičiau, greičiau,— šaukėsi mane mažytė.

— Stabtelkim kiek,— paprašiau,— aš turiu ko paklausti.

Ji sustojo.

— Kur šią naktį nakvosim? — paklausiau.

— Miške, kurgi kitur.

— O kad aš pripratus miegoti mano plėšiko kailinių plyšyje,— pasakiau iš lėto.

— Miške juk daug geriau,— atsakė greitai mažytė. Patupėjom minutėlę, nieko viena kitai nesakydamos.

— Aš taip norėčiau mišką matyti,— pasisakiau tęsdama žodžius.

— Tai eik gil

— Bet tas žmogus,— atsidūsėjau.

— Juk čia nėra žmogaus, kuris galėtų tave sulaikyti,— pasakė mažytė įtikinamai.— Plėšikas toli pasilikęs, o kad ir būtų čionai, tai dar galėtum iš jo išbėgti.

— Bet žmogus — nuostabus žvėris,— atsakiau ir atsisukus pasižiūrėjau plėšiko gūžtos link.— Keista, bet žinai, aš negaliu bėgti toliau.

— Kai neini su manim tuojau, tai bėgu sau,— nekantravo mažytė.— Ar nori būti miško voverė, ar nenori?

— Žinoma, noriu, bet negaliu. Plėšikas manęs neatleidžia. Jo nematau, bet jis mane sulaiko.

— Tai lik sveika!— šūktelėjo mažytė ir, davus kelis šuolius, pranyko.

Ilgai tupėjau viena ir žiūrėjau į tą šoną, kur buvo pranykusi linksmoji voverėlė, miško gyventoja, tiek daug miško paslapčių žinojusi ir dabar antrą kartą mane metusi. Tik išgirdau Rudį po medžiu lojant:

— Štai Greitukė, štai Greitukė!

O paskui man:

— A, tu norėjai pabėgti! Norėjai nušvilpti sau su kita voverėle, tai taip, tai taip!

Nieko jam neatsakiau, tik niekadėja nušokavau pas savo plėšiką.

— Ar ilgai dar išbuvai pas žmogų? — paklausiau, kai Greitukė sustojo pasakojus.

— Ne, neilgai. Mano plėšikas turėjo pastebėti, kad pasiilgstu miško ir laukinių voverių. Paskutinį laiką, kurį išbuvai pas žmogų, tupėdavau nuolat prie nebylės voverės, ir man atrodė, kad ji man vis aiškiau sako:

— Eik į mišką. Miškas yra tikra tavo tėviškė. Tenai švaistosi linksmoji voverėlė, tenai gyvena visa tavo giminė. Tenai ir tau vieta.

Dažnai žiūrėdavo į mane savo didelėmis, balliomis akimis, ir aš žinojau, kad ji nori pasakyti:

— Tu nebe tikra voverė, klumpaite, tu nieko neži-

naį, nieko negali, nieko neišmanai. Tu nesi tikra voverė.

Ne per ilgai trukus mano plėšikas pasiėmė mane ir Rudį ir nusivedė į mišką. Kai įėjom gana giliai, jis pakalbėjo man, paglostė, išlygino mano kailinius ir davė daug migdolų ir riešutų. Bet aš nieko negalėjau ėsti. Buvau lyg apsvaigus nuo miško kvapo ar nežinau nuo ko. Kai plėšikas patupdė mane ant šakos, tai šokau ir ėlipau į medį, į pačią viršūnę svyravusią nuo vėjo. Atsitūpus tenai, ėmiau klausytis miško.

Mama, mama, juk tupėjau taip anuomet, kai kiaunė žaidėm, drauge su tavim ir broliais; tupėjau tada, kai plėšikas mane pagavo. Tuokart broliai išsigandę šaukė: „Šok, klumpaite, šok!“

Tas plėšikas stovėjo dabar po medžiu, ir jis buvo mano geriausias draugas. Ne, negaliu jo palikti. Nusileidau kamienu žemyn ir šokau į išskėstą jo leteną.

Pasėdėjus man tenai minutėlę, plėšikas vėl patupdė mane ant šakos, kelis kartus pasakė: „Greituke, Greituke.“

Šį kartą, užskrijus į viršūnę, jau daugiau galvojau apie linksmąją voverėlę, kuri turėjo būti kur nors čia miške. Po medžiu stovėjo Rudis ir lojo:

— Žmogus atleidžia tave, Greituke, argi tu to nesupranti? Jis nori, kad pasiliktum miške ir vėl susitiktum su mažyte voverėle, su kuria buvai tada, kada norėjai pabėgti. Žmogus atleidžia tave, Greituke, ar girdi?

Kai išgirdau tai, viskas, kas buvo, lyg kur nugrimzdo. Neatsigręždama lėkiau šuoliais vis tolyn ir pagaliau pasijutau viena, laisva dideliame miške, kur buvau gimusi, kur dabar turėjau išmokti visko, ko dar nemokėjau.

Nuo tos dienos gyvenu čionai miške,— baigė Greitukė savo pasakojimą.

— Na, o kaip tau miške klojosi? — paklausiau.

— Kad norėčiau tau viską papasakoti, tai būtų per ilgą istoriją,— atsakė Greitukė, smagiai šypsodamasi.

— Bet viena turi man dar pasakyti.

— Ką gi?

— Ar susitikai paskui su linksmąja voverėle?

— Kur nesusitiksi. Dažnai susitikdavom, be jos pradžioj nebūčiau mokėjusi miške gyventi. Mudvi ir dabar didžiausios draugės,— atsakė Greitukė, nusijuokė, linktelėjo man ir pranyko.

Gegužės vabalo istorija

Su Hakonu buvom išėję pasivaikščioti ir jau grįžom namo. Hakono kojos ir rankos buvo daug padirbėjusios; tatai buvo matyti iš jo eisenos, kaip kojas vilko, ir iš didelio ramunių pluošto, kurį buvo priskynęs motinai.

— Ar tu nenuilsęs? — paklausė jis, mudviem palengva bežengiant.

— O tu? — atverčiau klausimą.

— Nelabai, bet nekenktų kiek prisėdus, — atsakė jis.

— Kodėl neprisėsti, — sutikau, ir patogiai atsisėdom ant akmens pakelėje.

— Papasakok ką, iki kojos pasilsės, — paprašė Hakonas po minutėlės.

— Kad nieko neturiu papasakoti, — atsakiau.

— Juk istorijų tiek yra visur, — neatleido Hakonas.

— Taip sakai? — nusijuokiau. — Tai paklausim, ar netūno kokia istorija tavo ramunėse.

— Gerai, gerai, — nudžiugo Hakonas, — pažiūrėsim.

Ir ėmė klausinėti ramunes vieną po kitos, ar gyvena jose kuri istorija.

Bet ramunės tylėjo, nieko neatsakinėjo.

— Pasižiūrėk, gal tarp kotelių kur pasislėpus,— pasiūliau.

Kiek laiko pavartęs ramunes, Hakonas sušuko:

— Žiūrėk, žiūrėk, štai rėplioja viena mažytė istorija.

Metęs akį į ramunę, kurią Hakonas apžiūrinėjo, pastebėjau belipinėjantį mažiulį vabalėlį.

— Ar čia nebus istorija? — nusijuokė Hakonas.

— Žinoma, tai gyva istorija, ką tenai radai; jei nori, tau ją papasakosiu.

— Papasakok,— paprašė Hakonas, patogiau atsisėdęs ant akmens.

Aš pradėjau:

— Šitas mažas vabalėlis, kurį čionai matai, ką tik gimęs. Žinok, kad jis gimęs mažoj oloj žemėje su keliais tūkstančiais kitų tokių.

— Su keliais tūkstančiais?— nustebo Hakonas.— Tai keista! Juk aš turiu tik vieną broliuką Olafą.

— Taigi, o šitas turi kelis tūkstančius brolių to paties amžiaus. Tai yra gegužės vabalo, arba gegužiuko, vikšreliai. Kai jie drauge su šituo išriedėjo iš kiaušinio, tai apsidairę tarė:

— Vaje kokios ilgos mūsų kojos ir kiek jų daug!

— Aš turiu šešias kojas,— sako vienas.

— Ir aš šešias,— sako kitas.

— Tai ką mes su tiek kojų veiksime? — klausia trečias.

— Aš noriu bėgti,— sako vienas.

— Ir aš, ir aš,— pritarė kiti ir pasileido bėgti kiek įkabindami.

— Bet kur bėgam? — paklausė antras.

— Aš tenai,— atsiliepė vienas.

— Ir aš, ir aš,— pritarė visa daugybė.

— O aš bėgsiu į kitą pusę,— pasakė kitas.

— Ir mes drauge,— pritarė jam kitas būrys.

Taip ir išsiblaškė tie jų tūkstančiai: vieni nubėgo į vieną pusę, kiti į kitą. Mūsų geltonasis, ką štai ant ramunės tupi, bėgo, bėgo, bėgo, iki galva atsirėmė į stiebą.

— Kas gi čia? — nustebo.

— Žalias stiebas,— atsiliepė vienas iš bėgusių greta.

— Taigi pamėginsim įsliuogti,— tarė mūsų geltonukas.

— Ir mes paskui, ir mes paskui,— šaukė kiti.

Ir ėmė paskui viens kitą sliuogti tuo žaliuoju stiebu aukštyne. Kilo greit, vikriai: mat jų kojų nagai buvo aštrūs; ant kiekvienos kojos turėjo po tris nagus, tai kas jiems. Po minutėlės prisliuogė plačius žalius grįstus ir sustojo pasilsėti.

— Ar čionai ir paliksim?— ėmė klausinėti viens kitą.

— Nepaliksim,— atsakė mūsų geltonukas,— aš bent sliuogsiu dar aukščiau, iki pat stogo.

Ir nusliuogė geltonukas aukštyn, o kiti paskui jį. Pagaliau atsidūrė jie visi puikioj vietoj. Vidury stūksojo didelė geltona kalva, aplink ją didelis aptvaras iš baltų rinčių. Geltonoji kalva buvo labai savotiška. Čionai stovėjo viena prie kitos geltonos taurės; į jas galima buvo įlipti, pasislėpti — viduje buvo šilta, puiku. Vikšreliai tuo buvo labai patenkinti.

— Ar tai tas stogas, kurį norėjai prilipti? — paklausė vienas.

— Stogas, stogas... — pakartojo mūsų geltonukas, pats nustebejęs: mat jau buvo pamiršęs, ką buvo pirma pasakęs, bet tuojau pridūrė: — Juk matai, kad kelias čia baigiasi ir nėra kur aukščiau lipti, tai čia, žinoma, ir yra stogas.

Tokiu atsakymu visi buvo patenkinti. Tas stogas buvo puiki vieta. Nusprendė čia palikti ir ėmė lįsti į geltonąsias taures. Tik išgirdo, kad kas gilumoj murma ir barasi, kad visoki neprašyti svečiai lenda į namus; iš kai kurių taurių aiškiai buvo girdėti:

— Besočiai, besočiai.

— Ką iš tenai sako? — susidomėjo geltonukas.

— Ką aš galiu žinoti,— atsakė kitas.

— Gal mano, kad norim juos apvalgyti,— spėjo geltonukas.

— Apvalgyti, apvalgyti! — ėmė juoktis visi.— Manot, kad jie turi ko, ką gali valgyti?

— Mes taip manom,— atsiliepė kažin koks ištisėlis, iškišęs galvą iš taurės.— Manom, kad apačioj mūsų kambariuose turim labai gardžių daiktų. Gera, kad jūs nieko nenorit, dėl to kad ne jums tuos gardumynus ruošim.

— Tai kam ruošėt? Pasakyk,— atsiliepė vienas.

— Tegu pirma pasisako, kas jis,— atsiliepė kitas.

— Aš esu mergelė Gurklelė,— pasisakė ištisėlis ir mandagiai palingavo į visas puses.

— Tai pasakyk dabar, Gurklele, ką ketinai savo valgiais vaišinti.

Gurklelė nedrąsiai apsidairė aplinkui ir tarė:

— Pati gerai nežinau. Matot, aš dar labai jauna, bet pasiklausiu savo brolius Kuokelius. Jie vyresni, tai žinos. Kuokeliai,— šūktelėjo žemyn pasižiūrėjus,— kam skirtas mūsų gardus medutis?

Kiek giliau už Gurklelę stovėjo ratu penki Kuokeliai, galvas suglaudę, lyg apie ką šnabždėdamiesi.

— Kuokeliai,— dar kartą paklausė Gurklelė,— kas kviestas mūsų medaus valgyti?

— Zurr, zurr,— suzurzėjo Kuokeliai ir atsikvošėjo,— kviesti dideli gauruoti gyvuliai, lakstantys, dainuojantys. Ne tie tenai, ne tie. Kviestieji atvyks iš viršaus, ne iš apačios kaip šitie mažiuliai kiauri maišai.

— Mes jums jokie kiauri maišai,— atsiliepė piktai vienas geltonukas.— Savo medų galit sau pasilikti, ir matyti jo nenorim.

— Ne,— pasakė mūsų geltonukas,— mes nieko jūsų nenorim. Nei iš jūsų, nei iš ko kito. Valgis ir kiti tokie dalykai mums ne galvoj; mums rūpi po pasaulį palakstyti, pasižiūrėti.

— Bet, mielas geltonuk,— atsiliepė Gurklelė, pastebėjus, kad vikšreliai labai jautrūs,— kaip jūs lakstysit, kad sparnų neturit?

— Mes galim lakstyti su dideliais gauruotais, skrajojančiais vabzdžiais, kurių jūs laukiat,— pasakė geltonukas.

— Tai tiesa, mes galim su jais leisti į kelionę,— pritarė visi kiti geltonukai,— ir iškeliausim tuojau, kai tik galėsime, kad jūs tokie mums nedraugiški.

Paskui visi vikšreliai atsitūpė ir visai nutilo. Ilgai ilgai ištupėjo.

— Ką jūs veikiat?— kiek palaukus paklausė Gurklelė.

— Mes laukiam,— atsakė vikšreliai.

— Ko laukiat? — klausia vėl Gurklelė.

— Tų didžiųjų vabzdžių, ką po orą skrajoja,— atsakė vikšreliai,— o paskui leisimės į kelionę.

Ir vėl, iš vietos nesijudindami, jie laukė ir laukė.

— Ar ir mūsų geltonukas dabar tupi ramunėje ir laukia? — paklausė Hakonas.

— Tupi,— atsakiau,— ir laukia. Bet dabar papasakosiu, kas gali nutikti mūsų geltonukui, jei leisim jam persikraustyti į kurią iš čionai štai augančių ramunių.

— Kas gali nutikti? — paklausė Hakonas ir tuojau atsargiai nukratė vikšrelį nuo nuskintos ramunės ant grėta augusios.

— Gali taip atsitikti,— ėmiau pasakoti.— Besėdint geltonukams gėlės žiede, ore ima zimbti, burbti, o apačioj visose taurelėse ima tyliai, švelniai, gražiai dainuoti taip, kad tik jautri ausis gali girdėti: „Sveikos atlėkusios! Prašom, prašom.“

Vikšreliai pastebi, kad atvyko lauktieji svečiai; iš nekantrumo ima visas jų šešias ilgas kojas trukčioti. Kai tik didelis gauruotas vabzdys nutupia į geltoną taurių kalvą, tuojau jie prišoka ir ima lipti ant vabzdžio jo kojomis ir pasturgaliu. Neilgai trukęs vabzdys pakyla ir nuskrieja oru.

Geltonukai įsikabinę laikosi iš visų jėgų ir palengva šliaužia vis aukštyr ir aukštyr, iki užsikrausto į gerą, saugią vietą tarp sparnų. Ten randa stiprių plaukų, už kurių gauna gerai nusitverti savo nagais.

— Dabar tai jau gerai įsitaisėm,— džiaugiasi mūsų geltonukas, kiek apsipratęs su kelione oru.

— O kas bus toliau? — klausia kitas.

— Kas gali žinoti,— atsako trečias.

— Dėl to ir įdomu,— sako ketvirtas,— tai turėsime visokių nuotykių.

Su tokiu pasakymu visi sutinka. Tik kyšt galva vieno geltonuko, kurio niekas nebuvo matęs.

— Aš ilgiau už jus čionai tūnu, todėl ir žinau daugiau už jus,— prabyla jis didžiudamasis.

— Pasakok, ką žinai, pasakok,— ėmė šaukti visi.

— Aš žinau, su kuo mes lekiame — su laukine bite.

— Su laukine bite, sakykit, su laukine bite,— ėmė kartoti vikšreliai.— Bet kur ji mus neša?

— Ir tai žinau,— pasigyrė svetimasis vikšrelis.— Žinau, kaip kas bus, bent kas neilgai trukus bus, o kas toliau turi būti, taip pat galiu įspėti. Bus nuotykis, ku-

ris reikalauja drąsos ir pavoingas, užtat be galo įdomus. Kas bails, gali čionai pasilikti.

— Mes nebijom, nė vienas nieko nebijom,— suklegėjo visi geltonukai,— tik greičiau sakyk, ką žinai.

— Tai turiu arčiau prieiti, nes tai didelė didelė paslaptis.

Ir ėmė visai tyliai pasakoti, kaip tupėjęs su savo broliais viename žiede ir laukęs nuotykių.

— Visai kaip mes,— atsiliepė vienas vikšrelis,— ir mes taip padarėm.

— Tikiu, tikiu,— kalbėjo toliau svetimasis,— kaip jūs, taip ir mes pribėgę užsikraustėm ant bitės, kai atžimzė į mūsų gėlę medaus ieškoti. Paskui ilgai su ja lakstėm aplinkui.

— O kur kiti, kurie su jumis buvo? — paklausė vienas smalsus vikšrelis.

— Jų jau seniai čionai nėra, jie toli giliai žemėje. Jie yra padarę nepaprastą žygį, labai nepaprastą ir pavojingą; netrukus ir aš tą pat padarysiu.

Sakydamas tuos žodžius, svetimasis vikšras atrodė labai išdidus ir patenkintas. Toliau štai ką papasakojo:

— Bitė, į kurią buvom įkibę, lakstė nuo gėlelės ant gėlelės ir čiulpė medutį. Kai gerokai jo prisirinko, nulindo į tamsią siaurą olelę žemėje, kur turėjo įsitaisius malonų kambarėlį. Tai buvo jos vaikui kambarėlis; tenai jis turėjo niekieno neliečiamas išriedėti iš jos kiaušinio. Bet tam vaikui reikėjo maisto, tai bitė pri-

pildė kambarėlį gardaus medaus ir į tą medų padėjo kiaušinį. Dabar, manė bitė, kas reikia padaryta, uždarysiu kambarėlį; kai mano vaikas išriedės, turės čia pat medaus: iš dešinės ir iš kairės, iš visur aplinkui pasieks geriausio, gardžiausio maisto. Mano vaikui bus geriau negu kitam kuriam. Bitė patenkinta išrėpliojo iš savo olos į šviesą. Bet aš žinojau, kad bitės vaiko kambarėlyje paliko vienas iš mano draugų. Man buvo aišku, kas tenai turėjo nutikti.

— Kaipgi tavo draugas pateko į bitės vaiko kambarėlį? — susidomėjo vikšrai.

— Ir kas tenai turėjo nutikti? — paklausė kitas. — Taip pasakoji, lyg kas baisaus turėjo pasidaryti.

— Vikšras prisaugojo, kada bitė dėjo kiaušinį, ir šoko nuo jos pasturgalio. Taigi įsivaizduokit, kai krito kiaušinis, tai paskui jį nukrito ir vikšras. Puikiai nušoko. Ir aš taip padarysiu: kai bitė dės kiaušinį, šoksiu paskui jį.

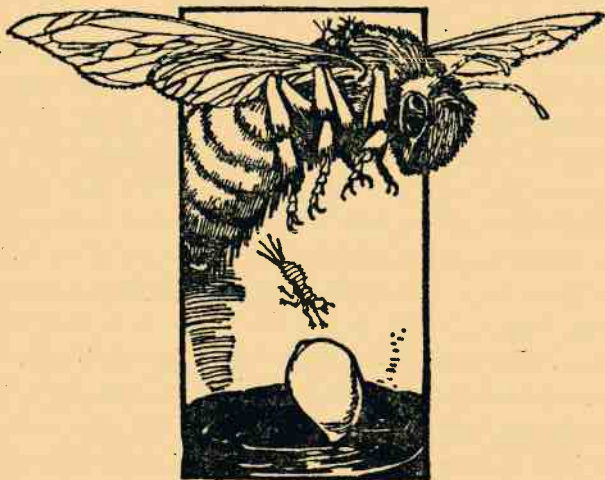
— Juk tenai po žeme turbūt nepuiku? — paklausė vienas geltonukas pasipurtęs.

— Nuotykis turi būti kiek nejaukus, — atsakė tvirtu balsu svetimasis vikšras.

— Teisybę sakant, — atsiliepė mūsų geltonukas, iki tol ramiai tupėjęs ir klausęs, ką svetimasis pasakojė. — Nuotykyje turi būti kiek pavojaus. Pasisakau iš anksto: po tavęs šoksiu aš.

— O ką veiksime tenai, bitės vaiko kambaryje, pasakyk,— paprašė vienas.

— Argi niekas neįspės? — paklausė svetimasis vikšras.

— Aš negaliu,— atsiliepė mūsų geltonukas.

— Ir mes negalim, ir mes negalim,— pasisakė kiti.

— Ar nebus kuris alkanas? — paklausė svetimasis.

— Alkanas? Kas tai yra alkanumas? — ėmė klausinėti.

— Ar nenorėtumėt kuris paėsti, atsigerti, pasrėbti? Ar jūsų viduriai netušti, nejaučiat alkio, nerimo? Aš jau alkanas. Dar nieko nesu valgęs. Bet dabar turiu ko

nors pavalgyti, ir greičiau; man rodos, man rodos,—
ėmė šnabždėti dar atsargiau, bet nekantriai,— man ro-
dos, kad bitės medus visai tinkamas valgis.

— Iš tikrųjų? — atsiliepė pašnabždomis vikšreliai
kiek išsigandę.

Tai kalbėjosi vikšreliai, o bitė lakiojo nuo vieno žie-
do prie kito. Jie vis labiau ir labiau norėjo išmėginti
drąsų žygį ir šokti vikriai į žemės tamsą. Tik visiems
rūpėjo, kuo tokia drąsa gali baigtis, bet niekas to ne-
žinojo.

Ir štai vieną dieną bitė nutupia ant žemės ir, pabė-
giojus aplinkui, nusileidžia į olą.

— Ui, ui, ui,— baidosi baikštūs vikšreliai,— ui, kaip
čia nyku, baisu.

Bet svetimasis vikšras juos tildo, ir jie nurimsta. At-
sidėję, susidomėję žiūri jie, kas darosi, ir įsitikina, kad
yra taip, kaip svetimasis vikšras pasakojo.

Kai bitė vėl išrėpliojo į šviesą, svetimojo vikšro ne-
buvo matyti.

— Kurgi svetimasis? — pasigedo vikšrai.

— Dingo,— atsako mūsų geltonukas,— dingo po že-
me, bitės vaiko kambaryje. Jis nušoko paskui kiaušinį.
Kitą kartą aš šoksiu.

— Argi išdrįsi?— klausia vienas abejodamas.

— Tikrai šoksiu,— atsako mūsų geltonukas.

— Gal tai ne taip pavojinga?— sako kitas.

— O, tai pavojinga,— atsako mūsų geltonukas.— Aš

sekiau aną vikšrą, norėjau pamatyti, kaip tai daroma. Pamačiau, kad šoko lygiai su kiaušiniu. Dar paklausiau paskui: „Ar pavyko?“—„Pavyko,—atsakė jis,— tvirtai tupiu ant kiaušinio vidury puikios medaus jūros. Bet viena turiu pasakyti: kad būčiau nepataikęs nušokti, būčiau galą gavęs. Medaus jūra klampi ir tokiems kaip mes pavojinga.“ Dar kai bitė rakino kambarėlį, girdėjau jį sakant: „Ak, kaip gardu! Dabar žinau, kam tikę mūsų ilgi, aštrūs dantys.“

— Ką svetimasis norėjo tais žodžiais pasakyti? — susidomėjo vienas.

— Nežinau,—atsakė mūsų geltonukas,—nežinau, dėl to ir noriu netrukus patirti.

Praeina kiek laiko. Vikšrai keliauja vis aplinkui darosi smarkesni, smalsesni ir neramesni patirti nepaprastų daiktų, kurių gali būti uždarytame bitės vaiko kambaryje. Apie nieką daugiau nekalba, tik vieni šiaip, kiti taip spėja. Visi pilni drąsos, visi nori ko greičiau-siai padaryti nepaprastą šuolį; jau žino, ką svetimasis manė, sakydamas, kad iš alkio jam viduriai tušti ir kad galįs kažin ką padaryti. Bet visų neramiausias mūsų geltonukas. Jis pirmutinis ir šoks.

Pagaliau ateina valanda, kada bitė vėl rėplioja į olą, pripildo kambarėlį medaus ir deda kiaušinį. Mūsų geltonukas, drebėdamas iš nekantrumo, stovi ant pat bitės uodegos, pasiruošęs šokti.

— Greičiau, greičiau! — nerimauja jis.

Tik pajunta, kad kiaušinis krinta, ir šoka.

— Kaip pasisekė, kaip pasisekė?.. — klausia susijaudinę vikšrai, tupi ant bitės nugaros.

Mūsų geltonukas krito tiesiog ant kiaušinio ir įsikabino į jį iš visų jėgų.

— Kaip pasisekė? — dar kartą klausia pašnabždomis vikšrai nekantraudami.

— Gerai, visai gerai, — atsako išdidžiai mūsų geltonukas ir, pats nesižinąs, kam taip darąs, įkimba savo ilgais stipriais dantimis į kiaušinį, išplėšia kevalo sklypą ir ima čiulpti jo turinį.

Štai ką vadina „valgyti“, mano jis, srėbdamas savo pirmuosius pietus. Smagu jam valgyti. Netrukus iščiulpia visa, kas kiaušinyje buvo: kiaušinio atlieka tik vienas lukštas. Tame lukšte tupi mūsų geltonukas sotus, nuilsęs nuo visų nuotykių. Pagalvokit, vienas lukšto laive, jūroje, giliai po žeme.

„O kas toliau bus? — ėmė po valandėlės galvoti mūsų geltonukas. — Kai pasijudinsiu, tai įkrisiu į klampų medų ir prigersiu. E, tai niekis. Užtai kaip drąsiai šokta! Bet mane bjauriai miegas ima.“

Taigi mūsų geltonukas tupi ramiai pusiau apsvaigęs lukšto laive. Bet čia ima vėl kas nepaprasta darytis. Geltonuko oda ima trūkti. Ar nebus per daug privalgęs? Oda plyšta, atšoksta ir krinta sklypais nuo jo kūno. Negana to, ir ilgieji, aštrieji dantys ima klibėti ir krinta lauk; nukrinta kojos, nukrinta uodegėlė, akys,

pagalvokit — dargi akys iškrinta. Viskas trūksta, krinta kaip senas suplyšęs drabužis. Mūsų geltonukas tupi be žado, nusilpęs ir galvoja:

„Odos man negaila: ji buvo jau sena ir apnešiota. Dantų taipgi man nereikia: čionai nėra daugiau bitės kiaušinių, nėra kas kąsti. Tokioj ankštoj olelėje nėra kur bėgioti, tai tegu sau ir kojos krinta. Tamsoj vis tiek nieko nematysi, tai ir akių negaila, o uodega ir taip ne kam buvo reikalinga. Tegu visa tai nuo manęs nukrinta, tik norėčiau žinoti, ar pagaliau kas nors iš manęs liks.“

Kaip turėjo tada atrodyti mūsų geltonukas? Pats savęs nebūtų galėjęs pažinti.

— Po pypkių! — murmėjo sau pats. — Ar aš čia, ar kas kitas, ir kas?

Mat mūsų geltonukas jau nebe geltonas, o baltas. Nebe liesas, nebe laibas, o storas ir nerangus. Kojos nebe ilgos, tik likę striuki, maži strampeliai. Nebeturi ilgų, smailių dantų, belikę striuki kapliai. Oda lygi, minkšta. Be akių ir uodegos. Taip atrodė tuomet mūsų geltonukas.

Po minutėlės jis pats galvojo:

„Vis dėlto esu čia aš pats, nes kas gi kitas galėtų būti. Tikrai aš. Ir man taip visai gera, labai gera, dar gi geriau, nekaip pirma buvo.“

Taip galvoja dėl to, kad jaučiasi galįs be baimės plaukinėti medaus jūroje ir naujais dantimis visai gerai jį ragauti.

„Vis dėlto kaip gerai visi nuotyčiai baigiasi,— galvojo jis.— Guliu sau meduje, valgau ir gyvenu linksmai ir puikiai.“

Ilgai gyvena jis bitės vaiko kambaryje, ėda, auga ir keičia odą. Bet vieną dieną pasijunta labai nuilsęs ir mieguistas. Neturi ką veikti, nes medus jau išsibaigęs; nieko gudresnio nesumanydamas, miega sau. Miega dieną, miega savaitę, miega mėnesį ir daugiau, pramiega žiemą, ilgą žiemą. Bet kitą vasarą vieną gražią dieną pabunda, raivosi, tiesiasi.

— Būsiu kiek užsnūdęs,— sako jis ir tiesiasi.

Besitiesiant kažin kas plyšta, atšoksta ir krinta, bet jis to nepastebi. Dar vis neatsipeikėjęs nuo ilgo miego. Vėl raivosi.

— Keista, rodosi, man kojos užaugusios,— kalba jis.— O čia vėl kas? Kas man taip galvą kutena? Kas man ant nugaros guli?

Vėl tiesiasi ir susiduoja galva į kambarėlio sieną.

— Tas ankštas kambarys man jau nusibodo,— sako jis,— nenoriu toliau čionai gyventi. Eisiu iš čionai!

Ir ima nekantriai aplinkui kandžiotis, trankytis, krapštytis. Pamato, kad tuo būdu darosi sau kelią. Nudžiunga ir ima dirbti vis smarkiau ir smarkiau ir netrukus išsikapsto iš kambarėlio ir iš po žemės. Kai iškiša galvą, darosi jam svaigu nuo visa, ką aplinkui mato ir girdi, bet po minutėlės atsikvoši ir visas išsikrausto ant paviršiaus.

Išsikraustęs palengva, ramiai eina. Eina, kur kojos neša, nesizinaš dar, kaip su juo yra. Tik susitinka su dideliu mėlynu vabalu. Tas draugiškai prie jo prieina.

— Labą rytą,— prakalbina ir paglosto mūsų miegalį savo švelniais liestukais.

— Labą rytą,— atsako miegalius, nustebeš, kad toks puikus teikiasi su juo kalbėti.

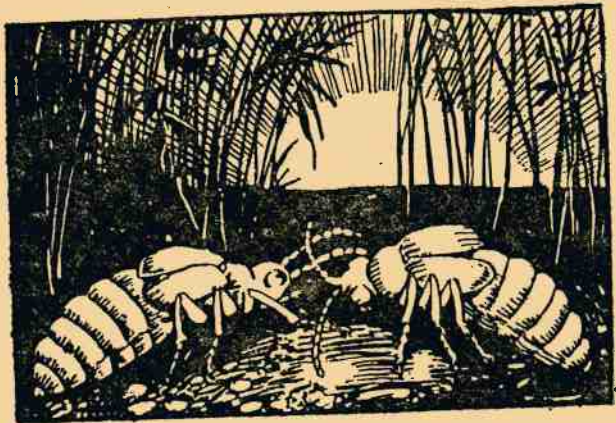
— Ar dabar tik atsikėlęs? — klausia mėlynasis vabalas.

— Ką tik išsikrausčiau iš po žemės; tenai miegojau vienos bitės lizde.

— Žinau, žinau,— atsako mėlynasis.— Ir aš taip pat esu padaręs.

— Ir tu žemėje miegojęs? — klausia nustebeęs mūsų miegalius. — Tu, tu toks puikus!

— Tu juk toks pat puikus, — atsako mėlynasis juokdamasis, — tik apsidairyk.

Mūsų miegalius pasižiūri į save, paskui į mėlynąjį, vėl į save.

— Man rodos, kad turiu akis, — sako jis visai sumišęs.

— Tau rodosi! — smagiai nusijuokia mėlynasis. — Ar tik dabar pastebėjai?

— Dar neturėjau laiko apie tai pagalvoti, — atsako miegalius ir šypsosi. — Bet ar iš tikrųjų aš toks pat didelis ir gražus kaip ir tu?

— Taip, toks pat, — atsako mėlynasis, jį apžiūrėda-

mas.—Beveik dar didesnis ir gražesnis. Tu visas tamsiai mėlynas, ilgų, gerų kojų, gražių akių, turi judrius minkštus liestukus ir smagius mažus sparnelius ant keteros.

— Tai atrodom visai panašūs,— nudžiugo miegalius,—juk ir tu toks.

Ir ima glostyti liestukais savo mėlynajam draugui galvą.

— Ar negera, ką, ar negera, kad taip yra?—sako mėlynasis vabalas.

Ir abudu patenkinti ima vienas kitą apžiūrinėti.

— Bet eisim,—siūlo mėlynasis,—noriu parodyti tau vietą, kur auga gerų sultingų daržovių.

— O kam mudviem jų reikia?

— Valgysim,—atsako mėlynasis, draugiškai linguodamas liestukais.

— Kaip keista,—sako mūsų vabalas,—tai valgysim daržovės? Jau visai savęs nepažįstu. Kas gi aš dabar esu? Kas man galėtų pasakyti? Bet pagaliau juk tai vis tiek. Eisiu su tavim.

Ir nueina mūsų vabalas su savo nauju draugu, eina palengva, ramiai, per žoles ir gėles, ir neilgai trukus pamiršta, kad buvęs kada kas kita kaip užaugęs tamsiai mėlynas vabalas.

— Tai istorija jau ir baigta,—sakau Hakonui, įstebeilinusiam į mane akis.—Taip turbūt bus su mūsų geltonuku.

— O kuo vardu tas tamsiai mėlynas vabalas, kuriuo virs mūsų geltonukas? — paklausė Hakonas.

— Grikvabalis. Geltonukas yra grikvabalio vikšras; jis tupi žiede ir laukia savo nuotykių.

— Kaip nuostabu,— pasisakė Hakonas.— Bet pasakyk, ar visa tų geltonukų galybė virs grikvabaliais?

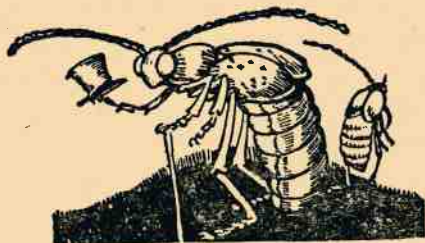
— Ne visi,— atsakiau,— būtų per daug. Daugumui vikšrelių blogiau išeina. Vieni tupi ramunėse ir laukia laukia, bet neatleikia bitė jų nusinešti. Kiti apsirikę užsikrausto ant bambalo ar naminės bitės ir nesulaukia jų kiaušinio dedant; daugelis nepataiko nušokti, krinta į pragaištingą medaus jūrą ir prigeria. Tiems nedaugeliui tenka laimės pergyventi visus nuotykius.

— Tai gerai, kad neturiu tūkstančių brolių ir seselių,— pasisakė Hakonas,— geriau turėti vieną Olafą.

— Turbūt taip geriau,— nusijuokiau.— Bet ar neisim jau namo

— Eisim,— sutiko Hakonas.

Ir nuėjom.

Dviejų skruzdėlių nuotyčiai

Rufa pasakoja vaikams

Šiandien esu gana sena skruzdėlė, o kitados gyvenau mažame mažame kiaušinėlyje. Gulėjau žemėje motinos ir draugų namuose, patogioje lindynėlėje. Mano auklė laižydavo mane per visą dieną. Tatai man labai patikdavo, ėmiau storėti, purpti, augti ir pagaliau panorėjau iš kiaušinio išeiti. Tada kiaušinio lukštas trūko, ir aš iš jo išsiritau.

Tikrai norit žinoti, kaip aš atrodžiau?

Neturėjau nei kojų, nei akių; buvau baltutė, minkšutė, atrodžiau kaip kirmėlaitė. Kažin kas ateidavo pas mane ir duodavo atsigerti gardaus saldaus pieno. Paskui pati dažnai gaudavau matyti tokių skruzdėlių vaikų ir juos maitinti, jiems dainuoti. Man jie labai patikdavo. Tik pati vaikų neturiu.

Taip man begulint ir pieną begeriant, vėl kažin kas nuostabu nutiko. Man iš burnos ėmė tįsti siūlas; tįso

be paliovos, ir aš ėmiau į jį vyniotis. Raičiojausi, sukinėjausi, varčiausi, visaip priešinausi, o siūlas vis tįso ir tįso, ir pagaliau pasidariau panaši į kamuolį. Man pasidarė šilta, suėmė baimė, ėmiau taip prakaituoti,

kad tiesiog lašais prakaitas pylėsi. Pagaliau pasidarė visai nepakenčiama, nes siūlas buvo tvirtas, gulėjau kaip kalėjime, surišta, surakinta. Kai nebepajėgiau priešintis, užsnūdau. Paskui ramiai gulėjau ir ilgai miegojau.

Taip apsimynioja visi skruzdėlių vaikai; tokį kamuolį vadinam vikšru. Tie vikšrai atrodo kaip kokie balti maišeliai ar statinaitės. Būsit matę jų skruzdėlynuose.

Tik vieną gražią dieną pabudau. Miegu pasistiprinus pajėgiau sutraukti visus ryšius ir išlindau iš kamuolio. Paskui sužinojau, kad mano auklė man padėjo.

Išlindus gavau gerai išsigąsti. Aplink mane buvo taip šviesu ir gražu. Mat bemiegodama buvau akis įsigijus, bet iš karto negalėjau to suprasti. Kai panorėjau kiek pasukti savo storą apvalų kūną, tai pamačiau

kad jis nebestoras ir nebeapvalus. Iš šonų kabojo ilgos gijos, o per vidurį buvau laibutė. Nebebuvau nei balta, nei minkšta. Priešakyje man styrėjo taip pat dvi gijelės; kai jomis ką paliesdavau, tai kažin kaip keistai jas suniežtėdavo.

Taip buvau išsigandus, kad bijojau pasijudinti ir galvočiau, kas man daryti. Kaip čia man išeis su tomis visomis gijomis? Neilgai trukus pajutau, kad man ant pilvo, ant krūtinės ir aplink galvą ima augti toks kevalas, o aplink mano gijeles — siaurutės makštelės. Ėmiau darytis vis kietesnė ir rudesnė. Niekas prie manęs nėjo ir nelaižė kaip pirma.

„Kas man pradėti, kas man daryti?“ — ėmiau galvoti.

Tik ateina liesas rudas gyvulėlis ir savo priešakinėmis gijomis ima grabalioti aplink mano galvą. Tuoju pažinau, kad tai mano senoji auklė, kurios iki tol nebuvau mačius.

— Žiūrėk, dabar tu visai į mane panaši, visai,— pradėjo ji.

Pati mačiau, kad taip buvo.

— Pabėgiok kiek ant savo gijelių: tai tavo kojos,— pasakė ji juokdamasi,— tik drąsiai, nieko nebijok. Šitaip daryk.

Ir parodė, kaip turiu daryti.

Ir aš pamėginau pajudinti savo priešakines gijas ir udžiugau, kad tai mokėjau. Paskui atsirėmiau jomis žemę ir norėjau pavaikščioti, bet apvirtau.

Iš to taip juokėsi auklė, kad jos gijos drebėjo.
— Tu dar žiopliukė, mažyte, dar neišmanai,— pasakė ji.— Juk turi šešias kojas, atsimink, šešias kojas, tai jomis ir vaikščiok, o priešakinės gijos ne tam yra. Jomis, mažyte, galėsi kalbėtis, čiupinėti, uostyti. Ar tau ne smagu, kad aplink pilvą ir krūtinę turi tokį šarvą? Kažin kaip būtų buvę, jei būtų reikėję vartytis min-kštu kūnu?

— Ar man nepadėtum?— paklausiau.— Aš bijau, nežinau gerai, kaip ir ką turiu daryti savo kojomis ir liestukais.

— Gerai,— sutiko auklė,— bet žiūrėk, kad pati stengtumeis viską pasidaryti, o paskui, kai būsi vyresnė, ir kitoms padėtum. Gerai, parodysiu viską, ką žinau ir ką moku.

Nuo tos dienos ta mano auklė pasidarė mano geriausia draugė. Labai dažnai su ja sueidavau, ir ji išmokė mane beveik visko, ką moku.

Negalit įsivaizduoti, kiek turėjau džiaugsmo, kai pradėjau bėgioti savo puikiomis šešiomis kojomis.

Mielu noru nusivesčiau jus ir parodyčiau mūsų namus, tik jūs tokie baisiai dideli. Mūsų namuose yra daugiau kaip šimtas kambarių, koridorių, laiptų ir visokių kertelių. Turim šiltų kambarių šaltam orui ir vėsių— šiltam. Yra tenai šviesių salių bokštuose ir tamsių rūsių apačioje. Jums sunku įsivaizduoti, kaip tenai visur gražu.

Aš bėgiojau tenai visur aukštyn ir žemyn, iš vienu kambarių į kitus: norėjau viską pamatyti, pažinti. Kartais taip smarkiai bėgdavau, kad su kitomis skruzdėlėmis susimušdavau. Mat ir jos visur bėgiodavo ir darbą dirbdavo. Kai ant kurios užgriūdavau, tai pykdavo,

— Kas gi taip bėgioja, tu neišmanėle! — bardavosi jos. — Ar akių neturi? Turi juk porą puikiausių akių — vieną iš vieno šono, kitą iš kito; be jų turi dar tris perlines akis kaktoje. O gal ir liestukų neturi?

Sustojusios imdavo tuoj mane uostinėti.

— Kvapo esi neblogo, mūsiškio, — sakydavo, — tik kad neatsargi. Dairykis gerai, kad kartais blogai tau neišeitų.

Ir aš jas apuosčiau, ir jos taip pat gerai kvepėjo kaip ir mano auklė ir aš pati ir buvo į mudvi panašios.

Vieną dieną atėjo pas mane auklė. Jos veidas buvo rimtas,

— Miela Fryderika Formika,— taip pradėjau ją vadinti,— kodėl tokia rūsti? Man taip patinka, kai esi linksma.

— Gera! gerai, bet žinai, ko aš nemėgstu?

— Ko nemėgsti? — paklausiau.

— Nenorėčiau, kad skruzdėlės sakytų: „Rufa nesuvaldoma, Rufa tinginė ir kvailė, Rufa tik visiems po kojų painiojasi, iš jos nėra jokios naudos.“ Todėl žiūrėk, Rufa, tu turi jau pradėti dirbt mokytis. Eikš su manim.

Rufa ji mane vadino. Ir tuojau nusivedė į mažytį mažytį kambarėlį — jame gulėjo mažyčių baltų kiaušinėlių.

— Šituos kiaušinėlius tu laižysi ir prižiūrėsi,— įsakė ji. Ir ėmė rodyti, kaip turiu tatal daryti.

Iš pradžių man tatal atrodė labai nuobodu, bet paskui pastebėjau, kad kiaušinėliai ėmė purpti, augti; tuomet man parūpo: kas gi iš to išeis? Ir žinot, kas paskui pasidarė? Ėmė ir sprogo kiaušinėlio lukštas, iš jo išsirito baltas, minkštas, juokingas kūdikėlis; man jo labai pagailo, kad jis negalėjo nei bėgioti, nei kalbėti, kaip aš.

— Fryderika Formika, Fryderika Formika,— ėmiau šaukti,— ką aš turiu daryti, pasakyk, kas daryti?!

— Nurimk, miela Rufa. Tu visados tokia karštuolė. Čia nieko pavojingo nepasidarė. Turi taip pasidaryti.

Fryderika Formika tuoju priėjo prie mano kūdikėlio, palaižė ir kažin ką pakišo jam ant savo liežuvio. Baltasis druckis tuoju prarijo, kas jam buvo paduota.

— Ir tu turi išmokti taip daryti,— pasakė paskui.— Dabar laižyk tą kūdikį, žiūrėk, kad būtų aplink jį švaru, gražu, ir maitink, kad būtų apkūnus, riebus. Kai gerai jį prižiūrėsi, tai kurią dieną tau parodysiu vieną gražų daiktą.

— Bet, miela Fryderika Formika, aš neturiu ant liežuvio, ką tas baltukas mėgsta.

— Neturi? Tai eikš su manim.

Ir nubėgom drauge visokiais takais, per kambarius, iki patekom į kambarį, kur nuo vieno galo iki kito buvo nutiesta virvių.

— Eikš štai prie šaknų,— pasiūlė Fryderika Formika,— ir pasižiūrėk, ką aš darysiu.

Ji priėjo prie to, ką aš virvėmis vadinau. Ant jų buvo visa daugybė apvalių rutuliukų; Fryderika Formika tuoju ėmė čiupinėti juos savo liestukais.

— Kas gi čia yra? — paklausiau.

— Tai mūsų karvės, Rufa; iš jų gaunam saldaus pieno. Prieik, paragauk.

— O ką tu joms darei?

— Milžau. Eik ir tu milžti.

Priėjus arčiau, pamačiau, kad ant žaliosios karvutės nugaros gulėjo žvilgęs lašelįs. Kai prikišau prie jo

liežuvį, tai buvo toks gardus, toks saldus, kad dar panorėjau.

— Palauk, gausi,—tarė Fryderika Formika ir ėmė glostyti kitą karvutę, greta stovėjusią. Jai ant nugaros buvo išaugę keisti speniukai. Neilgai trukus iš jų išsiskunkė medaus lašelis. Aš jį tuojau nulaižiau.

— Kaip gardu. Kokia tu gera, Fryderika Formika,—pasakiau jai, pavinguliavus savo liestukais.

— Gerai, gerai,—atsakė ji ir pamojavo man savo liestukais.—Bet dabar turėsi pasimilžti medaus ir gurklyje nunešti mažiukėms, kurios pačios negali čia ateiti.

— Gurklyje? — pakartojau.—Gurklyje? Kas yra tas gurklys ir kur jis yra?

Fryderika Formika nusijuokus atsakė:

— Vis užsimirštu, kad tu dar tiek mažai žinai. Matai, taip visados esti, kai kas nori tik žaisti, visur blaškytis. Gurklys yra tavo valgių krepšelis ir pieno butel-

lis, kuriuos turi savo kevale. Prisičiulpk liežuviu medaus į gurklį ir nunešk mažiems baltiems vaikams. Tenai vėl liežuviu išsiimsi ir duosi jiems esti.

Mudvi su Fryderika Formika prisipildėm medaus gurklius ir nuėjom vaikų penėti. Kai papenėjom, Fryderika Formika pasakė:

— Turi dar vieno dalyko išmokti, prieš pradėdama savarankiškai gyventi. Paimk gražiai vieną vaiką į glėbį ir nešk jį aukštyrą į bokšto kambarį. Jaučiu, kad saulė tenai smagiai kaitina, o tai vaikams sveika.

Tuoju nunešėm juos vieną po kito į viršų. Tenai iš tikrųjų buvo labai malonu. Tiesa, nežinojau, ką Fryderika Formika saule vadino, tik nenorėjau nuolat klausti, maniau, kad kaip nors ir pati suvoksiu. Bet bokšto kambaryje nebuvo nieko, kas galėtų būti saulė, vis dėlto tenai buvo šviesu ir jauku.

— Dabar pasidabinsim,— pasiūlė Fryderika Formika,— o paskui galėsi išeiti pasibastyti, kiek norėsi.

Tuoju atsistojo ji ant dviejų kojų ir ėmė kitomis keturiomis valytis kojas, pilvą ir pagaliau krūtinę. Paskui atsistojo dar kita pora kojų, nulenke galvą ir ėmė ją valytis iš visų jėgų. Sukinėjosi, raitėsi įvairiausiais būdais, šukavo galvą, glostė, kasinėjosi, dulkinosi, iki pasidarė tokia graži, lygi, kad tik žvilgėjo.

— Dabar padaryk sau taip pat,— pasiūlė man.

Manot, kad mokėjau! Nemokėjau. Tuoju kartą ir kitą pargriuvau. Norėjau, bet negalėjau taip len-

gvai ir vikriai sukinėtis, lankstytis kaip Fryderika Formika.

— Pradžia visados sunki, bet paskui geriau seksis,— pasakė ji juokdamasi,

Rufa pirmą kartą išeina iš namų

Ilgą laiką taipėjo: aš globojau vaikus ir padėdavau Fryderikai Formikai. Vaikai virto vikšrais, iš vikšrų išriedėjo skruzdėlės, panašios į Fryderiką Formiką ir į mane.

Dažnai laužydavau sau galvą, kas galėtų būti tas grožis, kurį Fryderika Formika buvo pažadėjus man parodyti; galvodavau taip pat apie saulę, apie kurią buvo pasakojus. Bet žinojau, kad jei Fryderika Formika ką pažadėjo, tai gausiu iš jos ir nekvaršinus jai galvos. Dėl to tylėjau ir laukiau. Pagaliau atėjo diena, kada ji man pasakė:

— Rufa, saulutė jau gražiai šviečia. Išeisim drauge iš namų. Pirmiausia nubėk pas karvutes ir prisimelžk gurklį pieno: galim ir ilgiau užtrukti. Paskui gražiai apsišvarink, tada galėsime eiti.

Po kiek laiko jauėjom. Tik ne į požemius, ne į rūsius ir ne į koridorius, bet pirmiausia nuėjom aukštyną į bokšto kambarius, iš tenai — ant mūsų rūmų stogo.

Tenai buvo taip šviesu, kad turėjau nulenkti galvą, kad ne per skaudžiai šviestų į mano penkias akis.

— Ar gali jau žiūrėti? — paklausė Fryderika Formika.— Tai eik paskui mane. Nusileisim stogu žemyn ir eisim toliau nuo namų į mišką.

Fryderika Formika nuėjo pirmą, aš paskui. Iš pradžių taip buvau nustebus, kadėjau be žado. Bet pagaliau juk turėjau paklausti kai ko, apie ką aš seniai buvau galvojęs:

— O kur yra ta saulė, Fryderika Formika?

— Saulė? Ji tenai aukštai tarp medžių viršūnių. Mat, ji tiesia žemyn ilgus tiltus, ir jais teka į mus šiluma ir šviesa.

— O kur dingsta saulė naktį?

— Turbūt nulenda į žemę miegoti kaip ir mes,— atsakė Fryderika Formika.— Bet žinai ką, Rufa, visai tikrai negaliu pasakyti. Bent mūsų senės skruzdėlės visados sako, kad tai yra mūsų saulė ir kad ji mums šviečia.

— Na, o kieno yra medžiai?

— Ne kitaip, kad ir jie yra mūsų. Jie čia auga, kad saulė mums nebūtų per karšta: taip mane mokė. Kartais saulė tokiu užtiesalu užsitiesia, kad jos ir nematyti; tuomet ji taip verkia, kad ašaros krinta į žemę, į medžius, visur. Ir tada medžiai mus apsaugoja: jų šakos, nutįsios ant mūsų rūmų, neleidžia saulės ašaroms patekti į mūsų kambarius.

— Tai ko saulė verkia?

— Nežinau. Gal dėl to, kad ką bloga ar neišmintinga kas padaro.

— Ar ir mes esam kai kada neišmintingos?

— Negaliu tau, Rufa, tikrai pasakyti, bet manau, kad saulė mus mėgsta... Bet eisim toliau.

— Klausyk, Fryderika Formika! — atsiliepiu.

— Ko nori, Rufa?

— Žiūrėk, aš nenoriu, kad saulė verktų.

Bet tą patį akimirksnį ji mane truktelėjo ir nusivilko iš kelio į šalį.

— Eikim, Rufa, eikim greičiau — tenai yra liūtas, skruzdėlių liūtas: jis metė į tave smėliu, norėjo pagauti.

Mudvi skubiai nubėgom iš tos vietos.

— Žiūrėk, Rufa,— prabilo Fryderika Formika, kai atsisėdom ramioj ir saugioj vietoj po dideliu akmenu,— galėjo tau būti bloga. Buvau visai užmiršus perspėti tave apie skruzdėlių liūtą. Kokia aš užuomarša!

Fryderikos Formikos liestukai ėmė judėti, virpėti, mane glostyti. Taip ji buvo susijaudinusi, kad aš galėjau patekti į liūto nasrus.

— Fryderika Formika, tu esi geriausia iš skruzdėlių, kurias pažįstu,— atsakiau jai ir palingavau savo liestukais.

— Gerai, gerai, Rufa,— tarė ji,— bet ateityje turėsi tikrai saugotis ir mūsų pavojingą priešą liūtą pažinti. Žinok: jis moka atšliaužti į mūsų vaikščiojamą vietą,

išsikasti sau duobę smėlyje, pats atsigulti duobės gilumoje, kad jo ir nematysi. Tenai gulėdamas jis tyko, ar kuri skruzdėlė, eidama pro šalį, neįgrius į jo duobę. Tik tik nebuvo su tavim taip nutikę.

— O kas man būtų buvę, kai būčiau į duobę įkritus?

— Būtų liūtas pagriebęs savo dviem ilgom aštriom žnyplėm, kurias turi dantų vietoj, ir daugiau nebūtume tavęs matę.

— Tai bjaurus, nedoras gyvulys tas skruzdėlių liūtas,— pasakiau.

— Tai teisybė,— sutiko Fryderika Formika,— jis yra šlykštus, nepakenčiamas žvėris.

— Turbūt dėl jo saulė verkia,— spėjau.

— Galbūt, bet tikrai nežinau,— sutiko Fryderika Formika.— Bet dabar eisim, turi pažinti liūto duobę, kad kitąkart pati mokėtum pasisaugoti.

Mudvi su Fryderika Formika užsilipom ant akmens, kad iš tenai geriau tą duobę matytume.

— Arčiau negalim eiti,— perspėjo Fryderika Formika,— liūtas gali taip sviesti į mudvi smėliu, kad į duobę nusirisim.

Vos tai pasakė, iš duobės pakilo visas debesis smėlio ir pataikė į mažą skruzdėlę,ėjusią pro šalį. Ją apipylė smėliu, ir ji nusirito tenai.

— Bėkim gelbėti, bėkim! — sušukau ir nuskubau žemyn, kiek mano šešios kojos nešė.

Netoli gavau nubėgti — mane pavijo Fryderika Formika, parbloškė ant žemės ir užsigulė. Mačiau tik jos dantis, pasiruošusius mane kąsti.

— Fryderika Formika,— prašnekau, nedrįsdama pasijudinti,— ko nori iš manęs?

— Noriu pasakyti, kad tavo noras griūti į liūto duobę man netinka,— atsakė.

Jos veidas buvo rūstus.

— Bet kas bus su anąja skruzdėle, kuri tenai įkrito?

— Tos niekas nebeišgelbės,— pasakė Fryderika Formika, vėl maloniai ir draugiškai žiūrėdama.— Kelkis, Rufa, tu žioplele. Bus geriausia, kai tuojau pasuksim į namus iš šio pirmutinio mudviejų pasivaikščiojimo.

Taip ir padarėm. Bet ilgai man galva nenurimo. Galvojau apie saulę, kuri juokiasi ir verkia, apie skruzdėlių liūtą ir apie tą mažą skruzdėlėlę, kurios niekas negalėjo išgelbėti.

Gyvenimas ir darbas skruzdėlyne

Skruzdėlynas judėjo krutėjo. Skruzdėlės dirbo dieną ir naktį. Fryderika Formika beveik neatspėdavo su mamomis pasikalbėti ir jei man sakydavo, tai tik panašiai:

— Rufa, palaižyk kiaušinėlius ir pamilžk karves. Atnešk sienojų. Mums reikia daugiau kambarių. Prisižiūrėk, kad mokėtum kiaurutakius statyti, sienas rėsti ir stogus remti. Mums reikia daugiau kambarių, daug kiaurutakių, daug didesnio skruzdėlynų. Susilauksim ko nepaprasta. Laukiame nuostabių dalykų.

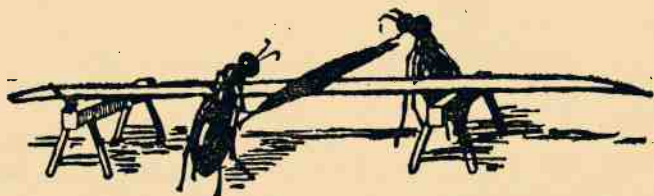
Tuo mane labai sudomino. Nubėgau paskui šaukdamas:

— Papasakok, Fryderika Formika.

— Neatspėju, pati pamatysi,— atsakė ji, ir daugiau nieko iš jos neišgavau.

Keista: nors nežinojau, kodėl taip skubu, dirbau ir aš kiek pajėgdama. Valkiojau didelius sienojus, nukriatusius prie mūsų rūmų iš pušies, ir padavinėjau įpratusiems dailidėms, kurie paskui dėjo juos į sienas, grindis ir lubas. Kartą pati buvau pradėjus statyti kambarė-

lį, bet sienos išėjo kreivos. Tada atėjo sena gudri skruz-
dėlė, viską nugriovė ir iš naujo pastatė. Tuomet nus-
prendžiau, kad bus geriau, kai dirbsiu, ką moku. Kartais
bėgdavau į mišką, lipdavau į žalius siaurus ir plačius

stulpus, augusius iš žemės; ant jų rasdavau besiganan-
čių laukinių karvių. Jas prisiviliodavau, pasigaudavau
ir parsivesdavau namo į mūsų tvartus. Dažnai tekdavo
man medaus milžti ir gabenti senėms darbininkėms, taip
smarkiai dirbusioms, kad neturėdavo kada ir valgio
pasirūpinti.

Baisi nelaimė

Mums taip smarkiai bedirbant, atsitiko baisi nelai-
mė. Stovėjom greta su Fryderika Formika ir valgydi-
nom mažiukus, dručkius malonius vaikus. Tik išgirdom
traškant, braškant; sienos sudrebėjo ir ėmė griūti. Sie-
nojai, akmenys, sparai — viskas griuvo į krūvą. Skruz-

dėlės, lėlytės ir vaikai vertėsi per vienas kitą. Maniau, kad pasauliui galas atėjo, ir tik šnabždėjau:

— Fryderika Formika, Fryderika Formika.

— Čia, Rufa, nepadės nei baimė, nei ašaros, nei aimanavimas, tik šokim, žiūrėkim, kad ko daugiausia išgelbėtume.

Pati tuojau šoko į smarkiausią sūkurį ir ėmė gelbėti tas, kurios gulėjo prislėgtos ir negalėjo atsikelti. Aš nenorėjau nuo jos atsilikti ir nuskubau paskui. Didžiausias pavojus jau buvo praėjęs; tik kur ne kur dar matei ritantis kokį strampą, bet tai jau nebuvo taip pavojinga. Turėdamas tokius šarvus, kaip mes turim, gali vieną kitą smūgį išturėti.

Netrukus susirinko mūsų keli šimtai skruzdėlių dirbti nelaimės vietoje. Sužeistąsias nešėm ant savo pečių į nesugriautus kambarius, tenai kitos skruzdėlės ėmė jas globoti, žaizdas laižyti. Tas laižymas tai mūsų vais-tai. Lėlytes ir vikšrus taip pat gabenom žemyn, tik šiuos nešėm paėmę į burną, apkabinę mūsų stipriais danti-mis — taip atrodė mums parankiau.

Sienojus taip pat ėmėm netrukus vilkti kitus, kitos skruzdėlės šoko statyti naujus kambarius ir naujus kiaurutakius.

Taigi daugelio dienų darbas buvo sunaikintas, daugelis vargšių skruzdėlių gulėjo sužeistų, daugelis neteko kojų, liestukų, daugybė vaikų ir lėlyčių visai dingo.

Dėl to visko buvau labai nusiminus ir negalėjau suprasti, kaip tokia baisi nelaimė galėjo atsitikti. Kai vieną dieną Fryderika Formika kiek mažiau darbo turėjo, paklausiau ją.

— Deja,— atsakė ji,— ir pati nežinau, kaip tatali pasidarė, bet spėjama, kad bus taip buvę. Yra didžiulė esybė, žmogum vadinama. Nelengva pasakyti, kaip ji atrodo, bet sakyčiau taip: kad atsirastų skruzdėlė tokio didumo kaip tūkstančiai skruzdėlių, į vieną sudėtų, ir stovėtų ir vaikščiotų ant paskutinių kojų, tai ji atrodytų kaip žmogus. Žmonės neturi liestukų ir dėl to negali susikalbėti su viens kitu kaip mes. Be paskutinių kojų, žmogus turi dar dvi striukas priešakines, kuriomis net žemės nesiekia. Man atrodo, kad šitomis kojomis gali mums daug blogo padaryti.

— Bet kuo tie žmonės galėjo nusikalsti mūsų nelaimėje? — paklausiau.

— Mat kai kurie žmonės daug blogesni už skruzdėlių liūtas. Taigi mums atrodo, kad vienas iš jų bus įkišęs į skruzdėlyną ilgą storą lazda, kokią paprastai nešiojasi priešakine koja, ir pamaišęs. Tuo ir bus padaręs tą visą nelaimę.

— Ir valgo jie mus kaip liūtai?

— Ne, to nedaro. Dėl to jų toks darbas darosi dar begėdiškesnis. Skruzdėlių liūtas esti dažnai alkanas, kaip esam kartais tu arba aš; negavęs kuo pasisotinti, turėtų badu mirti, dėl to mus ir gaudo. Liūtų aš neken-

čiu, bet jie vis dėlto geresni man už tokį žmogų, kuris iš savo išdykumo ima ir suardo ilgų metų darbą.

— Ir man taip atrodo,— sutikau.— Kai tik prieisiu, tai kąsiu jį ir čirkšiu jam skruzdėlės rūgštis, kad gerai padegintų. Kai atsimenu mūsų vargdienės ligones skruzdėles, žuvusius vaikus, tai, rodosi, imčiau tuos žmones ir kandžiočiau, ir kandžiočiau.

— Žinai ką, Rufa, jei tikėčiau, kad tatai žmogų nors kiek pataisys, tai mielu noru tau padėčiau,— atsakė Fryderika Formika; ji atrodė visai nusiminus ir nuliūdus.

— Klausyk, Fryderika Formika, dabar jau žinau, dėl ko saulė verkia. Ne dėl skruzdėlių liūto — jis gal nėra blogesnis už daugelį kitų. Ji verkia dėl piktojo žmogaus. Štai kaip man atrodo.

Bet Fryderika Formika nieko neatsakė, nuėjo prie savo darbo. Ir aš taip pat padariau.

Rufa gauna pamatyti nuostabių dalykų

Po kiek dienų kartą ateina pas mane Fryderika Formika ir sako:

— Eikš, Rufa, greičiau, padėk imti pirmuosius vaikus iš lėlyčių. Dabar pamatysi tuos nuostabius dalykus, apie kuriuos esu tau minėjęs. Tai bus dar tik pradžia.

Ji nubėgo pirma, aš paskui — labai norėjau pamatyti. Aplink lėlytes, didesnes, nekaip buvau mačiusi, jau

stovėjo ilgomis eilėmis globėjos. Tuoju eimėm graužti skyles lėlyčių kevaluose, kad iš jų galėtų išeiti vaikai. Šitą darbą jau ne kartą buvau dirbus ir negalėjau suprasti, kodėl Fryderika Formika pasakė, kad būsią kas nuostabu. Bet negalėsit įsivaizduoti, kaip gavau nustebti, kai mano kūdikėlis išlindo iš savo kevalo. Sušukau kaip ir pirmą kartą, kai gavau mažą skruzdėlėlę pamatyti.

— Fryderika Formika, Fryderika Formika, ką turiu su juo daryti? Jis netikras, jis prie mūsų vaikų netinka.

Fryderiką Formiką pagavo toks juokas, kad tik tik negriuvo drauge su savo kūdikiu.

— Tu, Rufa, tokia karštainė ir tokia juokinga. Kogi trūksta tavo vaikui? Mano visai toks, koks turi būti.

Ir tuoju padėjo savo vaikui iš kevalo išsikraustyti. Ji labai gerai žinojo, ko aš buvau nustebus, tik norėjo iš manęs pasityčioti.

— Fryderika Formika! Eik tik šenai! — eimiau šaukti.— Pažiūrėk, ar nepamatysi, kad mano vaikas turi ką nepaprastą.

— Nieko nematau,— atsakė ji.— Turi juk šešias kojas, dvi dideles ir tris mažas akis.

— Tik gerai pažiūrėk! — eimiau prašyti.

— Žiūriu, žiūriu. Turi du liestukus, galvą, dantis, krūtinę ir užpakalinę kūno dalį.

— Kad nieko nematai,— pasakiau visai kantrybės nustojus.— Argi nematai tų skudurėlių, ką prie krūtinės prisegti?

Čia ėmė juoktis ne viena Fryderika Formika, bet ir kitos skruzdėlės. Aš visai susigėdau, negalėjau išturėti, kad visos iš manęs juokėsi.

— Tai nieko blogo, Rufa, kad mes iš tavęs pasijuokėm,— pasakė Fryderika Formika ir paglostė mane savo liestukais.

— Mes juk tave visos mėgstam,— pridūrė viena iš auklių.

— Nors esi labai juokinga ir karštainė,— atsiliepė dar kita, galva linguodama.

Aš palingavau joms visoms savo liestukais, kad nepamanytų, kad esu užsigavus, o Fryderikai Formikai pasakiau pašnibždomis:

— Tai kodėl mano vaikas su tuo skudurėliu?

— Pasižiūrėk į manąjį,— pasiūlė ji.

Jos vaikas buvo lygiai su tokiu pat skudurėliu.

— Pasižiūrėk ir į kitus.

Ir kiti buvo tokie pat.

— Kas gi tai yra, Fryderika Formika? Kieno gi vaikų mes iš kevalų ištraukėm?

— Tik palauk, tai pamatysi. Palaižyk savo kūdikėlį, jis tikrų tikriausias. Tik būk atsargi su tais skudurėliais, o kas iš jų pasidarys, paskui pamatysi.

Bepraudama, bešvarindama vaikus, pastebėjau, kad tie skudurėliai palengva virsta plonu, skystu audiniu, ištemptu ant rėmelių. Iš abiejų krūtinės pusių buvo po du tokius rėmelius — vienas mažesnis, kitas didesnis. Man tas audinys atrodė lyg iš saulės ašarų išaustas. Bet taip negalėjo būti: buvau ne kartą mėginus gaudyti saulės ašaras, gulėjusias miške žaliose lovose, bet jos tuojuo šokdavo šalin. Į gurklį, tiesa, įsisiurbdavau, o paskui iš gurklio maitindavau tuos vaikus; taip pat ir kitos prižiūrėtojos būdavo ašarų atsigėrusios — gal tie audiniai iš tikrųjų buvo nuo saulės.

— Ar jie ne gražūs? — paklausė Fryderika Formika, priėjus prie manęs nepastebėta. — Tai juk sparnai; kurią dieną tie vaikai pakils tais sparnais aukštai į orą, aukščiau medžių išlėks.

— Ir iki saulės pakils!

— To nežinau, nesu sparnų turėjęs, — pasisakė Fryderika Formika ir taip žemai nulenkę galvą, kad jos veido nebuvo matyti.

Bet gavau pamatyti, kad jos liestukai drebėjo. Man jos labai pagailo. Ir aš sparnų neturėjau, niekad negalėjau lakioti — nebuvo saulės vaikas ir niekad juo negalėjau būti. Kas gi aš buvau? Buvau Rufa, skruzdėlė darbininkė, smarkioji ir linksmoji, kaip kitos sakydavo.

Aš turėjau iš čia bėgti, greitai bėgti, kad kas nepamatytų, dargi Fryderika Formika.

Po minutėlės Fryderika Formika atėjo manęs ieškoti. Ji nieko nepasakė, kad nuo darbo pabėgau, tik paglostė mane savo liestukais ir buvo tokia maloni ir draugiška, kad vėl palinksmėjau ir pasakiau:

— Žinai, aš niekad nebuvo pagalvojęs, kodėl saulė juokiasi. Manydavau tik apie jos ašaras. Bet dabar žinau, kad saulė tavim džiaugiasi, Fryderika Formika.

Ką princai ir princės daro

Dabar turėjom skruzdėlyne naujo darbo. Naujieji vaikai, princai ir princės, buvo labai nesumanūs, ir jiems labai sunkiai mokslasėjo.

Su princais buvo taip bloga, kad jie ir valgyti patys negalėjo išmokti; turėjom juos penėti, lyg būtų buvę dar visai maži vaikai. Su princėmis buvo nedaug geriau. Be to, turėjom juos gerai saugoti. Fryderika Formika pasakė, kad jiems draudžiama išeiti iš skruzdėlynų. Tik turėjom su jais mandagiai elgtis: lenktis prieš juos

ir švelniausiais žodžiais prašyti, kad malonėtų būti namie. Iš tikrųjų man buvo jų gaila. Jie nieko negalėjo daryti, neleidžiama buvo iš namų išeiti, ypač savo puikiais sparnais palakstyti. Kad Fryderika Formika nebūtų buvus tokia griežta, aš būčiau mano globojamus leidus šen ten išbėgti pabėgiot.

— Tik turėk kantrybės,— sakydavo Fryderika Formika,— pamatysi, kaip puiku bus per vestuves.

— O kokia tai bus diena? — paklausiau.

— Tai bus diena, kada jie visi iš karto išlėks. Bet pirma turi užsiauginti stiprius sparnus, be to, turim sulaukti gražiausios vasaros dienos.

— Kada ta diena bus?

— Ji bus per vestuves, o vestuvės bus gražiausią dieną; daugiau ir aš nežinau,— pasakė Fryderika Formika.

Telkšt pliaukšt ir saulės gyvatės

Vieną dieną buvom išėjusios iš namų su Fryderika Formika valgio parsinešti.

— Šiandien, Fryderika Formika, juk tikrai bus gražiausia vasaros diena. Kodėl nekeliame vestuvių?

— Šiandien dar nekelsim,— atsakė ji,— gal rytoj. Aš taip jaučiu savo kojomis. Pažiūrėsim, ar neteks mums dviem grįžti į skruzdėlyną ir uždaryti visas duris.

— Kodėl taip? — paklausiau.— Juk saulė tokia linksma ir maloni, o oras toks tylus ir šiltas.

— Taip, beveik per tylu ir per šilta,— atsakė ji,— tai šiandien turbūt bus telkšt pliaukšt, o rytoj gal galės būti vestuvės.

— Telkšt pliaukšt? — nustebau.— Kodėl ašaras vadinini telkšt pliaukšt?

— Ar tai tau nepatinka?— atsakė Fryderika Formika.

Bet jau buvom namie ir bėgom prie tų, kurie laukė mudviejų išalkę.

Kaip tik buvom gerai pradėjusios penėti princus ir princes, išgirdau šaukiant:

— Uždarykit visas duris, uždarykit visas duris! Veskite princus ir princes į apatinį aukštą! Gelbėkit lėlytes ir vaikus! Greičiau! Greičiau! Pasislėpkite visos tenai apačioje. Eina baisus oras su saulės gyvatėmis ir griausmu.

— Kas gi vėl? Kas tie saulės gyvatės ir griausmai?— paklausiau Fryderiką Formiką.

Tuomet jau gabenom princus ir princes į apatinio aukšto kambarius, kur buvo ramu ir saugu.

— Aš jų niekad nesu mačius,— atsakė Fryderika Formika.— Tuoju lįsdavau į žemę, kai man kojas imdavo niežtėti. O niežti kojas kaskart prieš ateinant saulės gyvatėms ir griautiniui. Neseniai juk sakiau tau, kad ateina telkšt pliaukšt, o tai ateina visados po gyvųjų ir griautinio.

— O aš labai norėčiau juos matyti.

— Ne, Rufa, tu neišeik. Gali nelaimė ištikti.

— Aš neisiu į lauką, tik pro duris pažiūrėsiu; kai bus kas negera, tuojau spruksiu atgal.

Pasakius tai, tuojau pašokau iš vietos, pasileidau bėgti, lipti į bokšto kambarį. Fryderika Formika ir žodžio ištarti nesusėjo. Bet kai užlipau ir pro durų plyšį pažiūrėjau, tai pamačiau, kaip kažin kas baisus, ilgas, kreivas sumirgėjo ant juodos skaros, kabojusios tarp dviejų medžių viršūnių. Tatai atrodė taip, lyg saulė būtų supykus ir pagrūmojus savo liestukais.

Paskui ėmė bartis, belsti.

Taip išsigandau, kad man kojos ėmė linkti; negalėjau nei pastovėti vietoje, nei bėgti. Ilgai turėjau gulėti bokšto kambaryje, žiūrėti į saulės gyvates ir klausyti pyktavimo.

— Tau nereikėjo... tu turėjai,— girdėjau vis šaukiant.

Pagaliau prašnabždėjau:

— Saule, miela saule, ko nereikėjo ir ką turėjau?

Bet saulė tik kartojo:

— Tau nereikėjo, tu turėjai!

— Ką, saule, nori pasakyti, ką nori pasakyti? — vėl pašnabždomis paklausiau.

— Tu neturėjai, tau reikėjo,— dar kartą pasakė saulė.

— Nori, kad pati suvokčiau, ko nereikia daryti ir ką turiu?

— Tu turi,— pasakė saulė ir daugiau nė žodžio, tik ašaros ėmė jai taip greitai ir tirštai riedėti, kad per jas nieko matyti nebegalėjau.

Tada pamačiau Fryderiką Formiką, atėjusią manęs ieškoti.

— Miela Rufa, kodėl taip padarei? — paklausė ji.— Tiek baimės prisikenčiau. Ar tu sergi?

Nieko daugiau nesakydama, ėmė ji mane braukyti nuo pakaušio iki kojų pirštų.

— Ar jau geriau? Sėskis ant mano nugaros, nunešiu žemyn.

Paėmus nunešė mane Fryderika Formika žemyn į kambarį ant kietos žemės ir tenai glamonėjo, iki visai atsipeikėjau. Gerai pasilsėjęs, pasakiau:

— Žinai, ką saulė su manim kalbėjo?

— Ką gi vėl imi pasakoti?

— Tikrai sakau: kalbėjo, tik nesupratau, ką norėjo pasakyti. „Tau nereikėjo — tu turėjai“, — pasakė ji kelis kartus. Kaip tau atrodo, ką ji galėjo manyti?

— Dar nesu girdėjęs, kad saulė būtų su kuo kalbėjus. Ar tik tikrai esi ją kalbant girdėjęs?

— Girdėjau, Fryderika Formika, kelis kartus tą pat pasakė. Tik nenorėjo paaiškinti, ką pasakius. O kai paklausiau, ar nori, kad pati pagalvočiau, tai atsakė: „Tu turi.“ Ar negalėtum man čia padėti, Fryderika Formika, juk tu viską žinai.

— Rufele, apie saulę aš tik tiek ir žinau, kiek aną kartą esu su tavim kalbėjus. Ir dar nežinia, ar tai, ką mes apie ją manom, yra teisybė. Apie ją sunku ką žinoti, kad ji taip toli nuo mūsų. Bet gal kada, kai būsį didesnė, išsirengsim į kelionę ir paieškosim urvo, kur saulė naktį miega. Pamačius ją, galėsi pasikalbėti, išklaušinėti apie viską, kas tau rūpi. Ar padarysim taip?

— Gera, Fryderika Formika, aš labai norėčiau. Tik aš dar vis per maža? Ar negalim tuojau eiti? Ką manai, miela Fryderika Formika?

— Ne, ne, ne, — atsakė Fryderika Formika. — Rytoj turime namie vestuves ir daug visokio darbo. O paskui, Rufa, ateis nuostabus laikotarpis, visos mes pasidarysim mieguistos, nuilsusios ir turėsim ilgą ilgą naktį miegoti ir miegoti. O dabar geriausia namie būti,

— Iš kur žinai, kad rytoj bus vestuvės? — paklausiau.

— Mat po saulės gyvačių, griaustinio ir telkšt pliūkšt paprastai esti gražiausios vasaros dienos. Palauk, rytoj pamatysim.

Vestuvių diena

Fryderika Formika gerai spėjo. Buvo puikiausias oras. Saulė šypsojosi taip maloniai, medžiai stovėjo tyliai, ramiai kaip sargybiniai. Visi miško žalieji stiebai, laiškai, vėliavos ir kutai buvo apsivilkę gražiausiais drabužiais, tik žvilgėjo mirgėjo. O mūsų skruzdėlyne buvo baisi kamšatis. Vienos bėgo šen, kitos ten, vienos aukštyn, kitos žemyn, visos skubėjo — darbo daug turėjo.

— Bet dabar jau lėksim, — pasakė princas.

— Ne, dar kiek palaukit, — stabdė juos princės.

— Palaukit dar, palaukit, — pritarė joms globėjos. — Dar nesat gerai susitvarkę. Kaip tavo sparnas vėl atrodo?

Ir vėl ėmė jos šveisti princų ir princesių sparnus, nors jie jau ir taip žvilgėjo.

— Bet dabar tai jau lekiam, — pasisakė vėl princas ir ėmė skėsti sparnus.

Tada ir mane suėmė nerimas. Ėmiau šaukti:

Lėkit, lėkit ir pasveikinkit saulę!

Ir pakilo jie tuoju tokiu tirštu būriu, kad ore tik mirgėjo. Visur tik mūsų princas ir princės buvo matyti. Kilo jie vis aukštyr ir aukštyr, iškilo aukščiau medžių viršūnių ir paskui... paskui jau visai negalėjau jų matyti.

— Fryderika Formika,— užkalbinau ją pašnabždomis, kad niekas kitas negirdėtų,— ar nenorėtum su jais lėkti?

Fryderika Formika, stovėjusi į juos išžiūrėjus, atsiskuko į mane:

— Tai kas gi namus saugotų, kad visi į saulę išlėktų? O vis dėlto kažin koks nepaprastas jausmas apima, kai matai juos lekiant... Bet dabar apsidairyk gerai: turbūt ir mūsų kaimynuos šiandien vestuves kelia.

Tik spėjo pasakyti, žiūriu — iš kaimynų skruzdėlyno kyla tirštas būrys. Tai jų princai ir princės vestuves kėlė: šokdami jie kilo vis aukštyr ir aukštyr. Saulė žvilgino jų sparnus. Bet netrukus ir jie dingo.

— Fryderika Formika,— šūktelėjau,— ką mudvi pradėsim? Juk per vestuves negalim dirbti?

— Ne, nedirbsim. Pasileisim į kelionę.

Kelionėje

Tuoju ir išėjom. Galiuką paėjėjusios, ėmėm sliuogti aukštyr vienu žaliu aukštu stiebu. Jo šonai buvo padabinti žaliomis vėliavomis, ant viršaus dideli mėlyni namai. Namuose linksmai skambino, o kai lipom aukštyr, kažin kas dainavo.

— Nekviesti svečiai, nekviesti svečiai!

— Ką sako? — paklausiau.

— Nežiūrėk jų,— atsakė Fryderika Formika,— jie nemandagiai kalba, bet nepikti. Įeisim į vidurį.

Įėjusios radom ilgą laibą daiktą, svyruojantį, linguojantį. Jis kalbėjo:

— Čia viskas uždaryta!

— Kuo tu vardu? — paklausiau.

— Esu Gurklelė,— atsakė jis.

— O kas čia per gijos?

— Penki broliai, penki Kuokeliai, jau mirę,— atsakė ji, ir akyse pasirodė ašaros.

— O ko tu lauki? — paklausiau.

— Nežinau, bet judviejų nelaukiau. Kad būčiau laukus, mano varpelis būtų skambinęs: „Prašau, prašau!“

Ir tuoju varpelis ėmė skambinti: „Prašau, prašau, prašau!“

— Eikim greičiau iš čionai, tai pamatysim, kas ateina,— pasakė Fryderika Formika.

Vos spėjom išeiti, ore suzimzė, ir didelis, storas, nerangus vyriškis nusileido tiesiog į namus, nė „labą dieną“ nepasakęs; jam visai nerūpėjo, kad visą laiką skambėjo: „Prašau, prašau.“ Mažiukė Gurklelė nusilenkė ir kelis kartus pasveikino tą bjaurų senį ir veidu, dar šlapiu nuo ašarų, prisiglaudė prie jo storų, apdulėjusių kailinių.

— Kuo vardu ta šlykštynė? — paklausiau.

— Birzgilas, samanių princas,— atsakė Fryderika Formika.

— Birzgilas? Visai tinkas jam vardas... Birzgile, Birzgile, ar tavęs nemokino, kad reikia pasisveikinti? — šūktelejau jam garsiai. O jis į tai: srrrrr! ir nulėkė sau.

Kai paskui pažiūrėjom, ką veikia Gurklelė, jos veidas buvo visas miltuotas — tas bjaurybė Birzgilas buvo ją taip išmiltavęs.

— Noriu tau padėti ir nuo miltų nuvalyti,— pasiūliau.

— Ne, ne, ne,— ėmė gintis ir nususuko nuo manęs išsigandus.— Neliesk manęs, neliesk!

— Palik ją,— pašnabždėjo man Fryderika Formika.— Tai bus dovana nuo to jos draugo. Ar nematai, kad tai maži rutuliukai. O girdi, ką varpelis dabar skambina? „Tušti namai, tušti namai.“

— O ką ji tenai turėjo? — paklausiau.

— Ji turėjo tokio daikto, kuris tau būtų patikęs. Ji turėjo medaus. Bet žiūrėk, Birzgilas viską išėdė. Na, gal kur kitur rasim ko gero. Eikš, eisim toliau.

Kai galą nuėjom, aš pasakiau:

— Lipsiu į šitą stiebą, jis labai gražus.

— Lipk,— atsakė Fryderika Formika,— o aš paliksiu apačioje ir palauksiu.

Nusistebėjau, kad Fryderika Formika nelipa drauge, bet lipau toliau.

Stiebas buvo toks gražus, raudonas, o šonais buvo iškabintos žalios vėliavos. Atsistojus ant vienos vėliavos, šūktelėjau:

— Eikš ir tu šenai, Fryderika Formika, čia labai malonu.

— Gal ir bus geriau, kad ateisiu ir pažiūrėsiu, kaip tau eina.

— Puikiai, puikiai,— atsakiau ir lipau vis aukšтын. Tik išgirdau ką šaukiant:

— Čia draudžiama vaikšioti! Draudžiama!

„Fryderika Formika teisybę sakė,— pagalvojau,— čia visi be galo nemandagūs, tai neverta jų ir klausitis.“ Ir nuėjau toliau. Bet vos palypėjau galiuką, vėl išgirdau:

— Čia nėra kelio, nėra keliol

— Kas tenai nuolat šūkauja? — paklausiau, bet niekas neatsakė. Tai ėmiau lipti aukšтын. Bet vos padariau kelis žingsnius, mano koja įstrigo į kokius tirštus klijus, aplipusius stiebą. Gavau ilgokai pasidovyti, iki koją ištraukiau ir nusivaliau.

„Eisiu kitu šonu“,— pamaniau sau. Bet vis tiek kurėjau, visur buvo tų klijų, ir žengiau tiesiog į tirštą,

klampią tešlą. Ir vėl įkliuvau. Lygiai kai norėjau šauktis pagalbos, atlipo Fryderika Formika.

— Miela Rufa, į ką gi tu taip įklimpus? — paklausė.

— Tiesiog į klijus,— atsakiau.

— Tai dar ne taip labai baisu, kaip atrodo,— nusijuokė Fryderika Formika.— Tik ramiai pastovėk, iki atsinešiu kelis akmenėlius, kad turėčiau ant ko atsistoti — šiaip abi prilipsim, o tada jau bus blogiau.

Tuoju suvaikščiojo kelis kartus akmenų ir padarė iš jų lyg tiltelį išilgai kamieno. Tuo tilteliu priėjo prie manęs ir ėmė traukti mane iš klijų. Kaip paskui atrodžiaul Visai kaip vaikai, kai vasarą pajūryje išsitepa šlapiu smėliu.

Fryderika Formika, padėdama man apsivalyti, apsisvarinti, paklausė, ar buvo kas mane perspėjęs, kad toliau neičiau.

— Tiesa, kažin kas šaukė: „Nėra keliol!“ — pasisakiau,— bet aš nenorėjau jo klausyti.

— O aš buvau tikra, kad tu mane pasišauksi ir paklausi, kodėl čia negalima eiti.

— Norėjau kartą savarankiškai pasielgti, ir negėrai man išėjo,— pasisakiau.

— Na, šį kartą balgėsi laimingai, tik kitąkart saugokis,— perspėjo Fryderika Formika draugiškai ir paskutinį kartą patrynė mane.

Paskui nusileidom nuo to limpančio stiebo žemyn ir nuėjom toliau.

— Dabar ką veiksime? — paklausiau.

— O paskutinis nuotykis ar taip pat buvo įdomus?

— Įdomus,— atsakiau.— Tik kažin ar ir kitoms esti taip linksma kaip mudviem?

— Nežinau; bet kodėl ne? Visa, ką mudvi matom, iš ko juokiamės, ir joms yra pakeliui. Ir kitoms skruzdėlėms tenka įbristi į klijus ir paskui taip pat nusiminti ir išsitepti, kaip tau teko... jei sakai, kad buvo linksma. Bet turim, Rufa, valgio pasirūpinti.

— Gal karvių pasiieškoti?

— Ne, šį kartą noriu su tavim vestuves užgerti. Eism drauge, pamėginsim laimės su šituo štai stiebu.

Vėl mudvi įsliuogėm į stiebą pro kelias siauras vėliavėles. Prisliuogėm vietą, kur kryžiaivosi du keliai. Fryderika Formika tuojau pasiryžo eiti ilgesniu keliu, ir priėjom namus su ilgu smaigu ant stogo.

— Čia belikę griuvėsiai,— pasakė ji ir nuėjo pro šalį toliau prie puikių namų šviesiai geltonomis ir raudonomis sienomis.

— Bet čia durų nėra,— pasakiau.

— Būti yra, tik uždarytos.

— Tai pabelsim,— pasiūliau.

— Pamėgink,— sutiko Fryderika Formika.

Suradau duris, tvirtai užsklęstas, ir pabeldžiau:

— Malonėkit mudvi įsileisti.

— Įeik, jei gali, įeik,— atsiliepė iš namų

— Durų negaliu atsidaryti.

— Tai palik, kur esi,— atsakė.

— Ir čia nieko negausim,— nusiskundžiau Fryderikai Formikai,— o aš išalkus.

Bet ji tik pasijuokė iš manęs ir tarė:

— Eikš šenai, Rufa, ir žiūrėk, ką aš moku.

Kai priėjau, ji prakando vieną namų vamzdelį, ir staiga atsivėrė toj vietoj visa didelė skylė.

— Eikš dabar, įkišk galvą pro skylę ir gerk.

Turiu pasakyti, kad tokio gardaus gėrimo kaip tuose geltonuose namuose niekur dar nebuvo gėrus. Tik visą laiką girdėjau šaukiant:

— Šalin! Kas mano medų vagia? Šalin!

Fryderika Formika, stovėjusi šalia manęs, atsiliepė:

— Tik gerk, Rufa, nežiūrėk, ką tenai kalba. Jie tenai visai nėra tokie pikti, kaip atrodo.

Dar pasisukinėjom tarp puikių geltonų namų. Paskui Fryderika Formika pasiūlė:

— Dabar turim eiti namo.

— Ar jau? — nustebau.

— Matai, ir mudvi turim sutikti princes, jei panorės šiandien namo grįžti.

— O princus?

— Jie, žinai, visai negrįš namo; niekas jų ir nelaukia.

— Tai kur jie pasidės?

— Manau, kad su jais bus negera,— atsakė Fryderika Formika, kraipydama galvą.— Beje, ir princės ne visos sugrįš.

— Ir su jomis bus negera? — paklausiau.

— Ne, bent ne su visomis. Juk žinau, kad princės buvo daug gudresnės už princus. Jos kur nors žemės duobelėje įsikurs sau namus, tenai padės kiaušinių, juos prižiūrės, užsiaugins vaikų; jie ims dirbti, nešioti sienojus ir rūmus statytis. Tuo būdu įsikurs naujas skruzdėlynas.

— Šitaip? Vis dėlto princų man gaila.

— Žinoma,— atsakė Fryderika Formika.— Bet... žiūrėk tenai, tenai... Matau vieną mūsų princę. Bėkim, bėkim, namo ją parvesim. Greičiau, Rufa!

Fryderika Formika taip subruzdavo, kad jai tik kojos mirgėjo ir liestukai virpėjo. Nubėgo prie mažos princės, kuri atrodė labai nuvargusi, viena čionai palikta. Pribėgusi Fryderika Formika pasisveikino su ja, kelis kartus nulenkus galvą, daug žemiau ir prašmatniau, nekaip paprastai darydavom.

— Miela karaliene,— tarė ji,— mudvi su Rufa norim tau padėti.— Rufa, eik šenai ir pasisveikink. Linktelk ir paklausk, ar karalienė sutiks, kad namo ją palydėtum.

— Miela prince...— buvau pradėjus.

— Turi sakyti: karalienė! Ji dabar karalienė,— pa-

sakė Fryderika Formika pašnabždomis ir bakstelėjo man į pašonę.

— Ar galėsiu palydėti karalienę namo? — paklausiau, linktelėjau ir palingavau liestukais.

Mudviem taip bekalbant su nuilsusia karaliene, atbėgo viena iš mūsiškių ir taip pat nusilenkė, pasisveikino. Pasisveikinus priėjo prie karalienės arčiau ir ėmė kandžioti, draskyti jai nugarą.

Maža karalienė nieko nesakė, tik sunkiai dūsavo.

— Ką gi darai? Oi, oi, kokia pikta esi, — ėmiau šaukti, pamačius, kad ji karalienei sparnus kandžioja. — Negalimal!

Pribėgau ir ėmiau plakti ją savo kojomis.

— Rufal — suriko Fryderika Formika. Jos balsas buvo toks rūstus, kad tuojau palioviau mušus ir atsitraukiau.

— Vargšė Rufa,— pasakė paskui ir, ką būtų barusis, ėmė glostyti mane liestukais.— Turėjau tau iš anksto pasakyti, kad princėms, kai grįžta namo, sparnus reikia nuimti. Tik vieną vienintelį kartą gali jos išlėkti. Skruzdėlyne sparnai tik susiterštų, susidėvėtų. Argi ne geriau, kad tuojau juos nukandam?

— Nežinau. Aš nieko čia nesuprantu,— pasisakiau,— bet man atrodo, kad mes su vargšėmis karalienėmis per žiauriai elgiamės.

— Ne,— atsakė Fryderika Formika,— taip elgtis mes nenorim. Niekad nepamirštam, kad karalienės buvo aukštai pakilusios, kad mes tenai niekad nepakilsim, dėl to esam joms draugiškos ir mandagios. Rūpinamės jomis kiek galim. Pasakysiu tau: esu mačius vieną karalienę, kuri nepanorėjo grįžti namo, pasisakė norinti savo namus įsikurti. Prieš nusileidimą į žemę ji tol sukinėjosi, lankstėsi, iki sparnai jai nulūžo. Kai būtų reikėję eiti prie kasdieninio darbo, sparnai būtų tik kliudę. Ar supranti dabar, Rufa, kad nukandam joms sparnus ne iš piktumo? Jei kiek ir paskauda, tai dar nedidelė nelaimė. Mes, skruzdėlės, neturim būti tokios opios.

— Et, aš visai neklausiau, ar joms skauda,— pasiaiškinau,— bet tie jų sparnai juk buvo puikiausia, ką jos turėjo.

— Teisybę sakai, Rufa; tik ką turi gražiausio, nereikia suvalkioti... Bet eisim, gali karalienę vesti namo.

Ir nuėjom visos namo. Vestuvių dienaėjo vakarop.

Didelis miško gaisras

Gražiausioji vasaros diena buvo praėjus. Princas ir princė buvo savo vestuves atšokę. Jų daugumas visai namo negrižo, o toms, kurios grižo, sparnai buvo nukandžioti, visai kaip mudviejų karalienei.

Turėjau sutikti, kad Fryderika Formika teisybę sakė, vis dėlto man jų buvo labai gaila. Kai sutikdavau kurią skruzdėlynę, tai sustodavau, žemai nusilenkdavau ir galvodavau sau: tu buvai princė ir turėjai sparnus, vargše karaliene. Linktelėdavau dar kartą, bet neužkalbindavau: maniau, kad tatai būtų nepritikę.

Vieną dieną buvau išėjus į mišką ir gana toli viena nuėjus. Tik pamačiau, kad saulė ima vyniotis į savo skraistę. Tai pasukau atgal, kad suspėčiau sugrįžti į skruzdėlyną, iki nusileis tamsa, ateis juoda naktis ir prasidės telkšt pliaukšt. Ėjau skubėjau nesidairydama, neatsigrėždama ar bėgau galvą palenkus. Tik išgirdau aukštai ore nepaprastų garsų, ir kažin kas ėmė šaukti:

— Bėkit, gelbėkitės, jūs visi mažieji! Visi, kas pajuda, pašliaužia.

Sustojau pasiklausti, kas nutikę, bet tam, kas šaukė, matyt, buvo skubu; jo jau nebebuvo čia. Atsigrėžus pamačiau tarp miško medžių nuostabų vaizdą. Kas gi galėtų būti? — parūpo man. Tuoju palypėjau vienu stiebu, kad geriau matyčiau. Ir pamačiau tą, kas mane nugąsdino ir kartu pradžiugino.

Saulė... saulė nukritus gulėjo miške. Ji buvo čia pat, ta saulė, kurią taip mėgau.

Bet tuojau vėl išgirdau, kaip kažin kas aukštai ore šaukė:

— Gelbėkitės, jūs visi mažiukai!

„Ko jie taip šūkauja, juk negali saulės bijotis? — galvojau sau.— Nubėgsiu greitai namo, surasiu Fryderiką Formiką, ir abidvi ateisim atgal prie saulės.“

Pamačius skruzdėlyną, dar iš tolo ėmiau šaukti:

— Fryderika Formika, Fryderika Formika!

Kai ji išgirdo ir išėjo manęs pasitikti, pasakiau:

— Įsivaizduok, Fryderika Formika, saulė miške nukrito, pati ją mačiau.

— Saulė? Saulė nukrito? Ką tu čia paistai!

— Nepaistau. Mačiau. Guli miške, visai netoli.

— Bet, Rufa, pažiūrėk tik aukštyn!

— Kur žiūrėti? Kur liepi žiūrėti?

— Į dangų pro medžių viršūnes, kur paprastai saulė esti.

Pakėlus galvą, iš tikrųjų pamačiau saulę, švietusią per šakų tarpą.

— Na, ką dabar pasakysi? — pasijuokė iš manęs Fryderika Formika.

— Tai nežinau, kaip čia yra, bet viena saulė guli miške, ją pati mačiau. Ir dar kas nors turėjo matyti, kad iš oro šaukė: „Gelbėkitės, jūs visi mažiukai! Gelbėkitės!“

— Kas taip šaukė? — paklausė Fryderika Formika ir paliovė juokusis. — Ar žinai, kas šaukė?

— Nežinau, — atsakiau, — buvo visai svetimi balsai.

— Tai bus didelis pavojus, nelaimė visam miškui. Tuoju turim pasakyti tai skruzdėlyne.

Fryderika Formika tuoju pasileido bėgti į skruzdėlyną. Bėgdama šaukė:

— Miškas pavojuje, miškas pavojuje!

— Kas gi nutiko? — ėmė klausinėti iš visų pusių.

— Nežinau tikrai, bet sparnuočiai lekia lauk ir šaukia miško gyventojams, kad gelbėtusi.

— Tai nėra ko gaištuoti. Vaikus, kiaušinius ir vikšrus reikia tuoju kraustyti į požemį. Ir kitoms geriausia tenai būti.

Prasidėjo bruzdėjimas, nešiojimas. Visos dirbo be poilsio, iki visos skruzdėlės atsirado saugioj vietoj. Tuomet pasakiau Fryderikai Formikai pašnabždomis:

— Ar neisim sužinoti, kas nutikė?

— Gerai, — atsakė, — galim eiti.

Išėjom iš skruzdėlyno, palypėjom į medį ir iš tenai abi pamatėm saulę miške. Tik ji buvo jau baisiai užaugus. Atrodė baisi ir žiauri; ji stūgavo ir šnypštavo.

— Kas gi tenai gali būti, jei tai ne saulė? — paklausiau visa drebėdama.

— Tai yra „raudonoji gėlė“. Kai ji pražysta, tai visus, kas gyvas miške ir ore, baimė suima. Ji ėda viską ir visus — žvėris, žmones ir augalus ir niekad nepasiso-

tina, tik juo daugiau ėda, juo auga ir juo darosi alkanesnė. Eikš, Rufa, greičiau, greičiau; turim eiti namo ir pasislėpti giliai žemėje; kai ne, tai bus po mudviejų.

— O tenai kas vėl? — pasakiau Fryderikai Formikai pašnabždomis. — Raudonoji gėlė dar nepriėjus, o jie jau griūva. Kodėl taip?

— Tai žiūrėk, — atsakė ji, — ten matai žmonių. Jie savo aštriomis priešakinėmis kojomis pagrauzia tuos medžius.

— Kam taip daro?

— Nežinau. Bet žiūrėk, žiūrėk: raudonoji gėlė kimba ir prie žmonių. Jie jau pradeda tarp savęs ir gėlės kasti didelius griovius. Ar žinai? Jie stengiasi raudonąją gėlę badu numarinti. Ji negali gyventi, jei negauna nuolat ėsti. Dabar ji nieko nepasiekia, nes medžiai nukirsti ir jai skersai kelią iškastas gilus griovys. Žmonės mus gelbi, žmonės mus gelbi! — ėmė šaukti Fryderika Formika visa susijaudinus.

Ji buvo užmiršus visą baimę ir savo pasiūlymą namo bėgti. Mudvi stovėjom ir žiūrėjom, kas toliau bus. Raudonoji gėlė iš tikrųjų ėmė mažėti ir mažėti, jos balsas silpnėti. Manėm, kad jau nebėra pavojaus. Bet pūtė smarkus vėjas, raudonoji gėlė pasigavo tiek oro, kad ėmė augti ir pasidarė tokia didelė, kad žmonės pradėjo nuo jos bėgti. Bėgo į mūsų pusę.

— Dabar jau turim grįžti į skruzdėlyną, ir greičiau, jei norim dar suspėti, — subruzdo Fryderika Formika.

Mudvi pasileidom bėgti.

— Ar ji ir orą ryja? — paklausiau bebėgdama.

— Viską ryja, viską, — atsakė Fryderika Formika. — Ir mudvi suės, nes nesuspėsime išbėgti.

Pabėgėjusios galą, pastebėjom, kad žemė pilna pabėgėlių. Kai kurie dūsavo ir vaitojo:

— Mano vaikai, mano vaikai... kur yra mano vaikai?

Kiti varėsi vaikus ir vis ragino:

— Greičiau, greičiau, vaikučiai!

Bėgom mes dideli ir maži, ir niekam nerūpėjo kitam ką bloga padaryti. Ir ore buvo didelis neramumas, sujudimas. Lėkė plasnojo visi, už viens kito nusiskusdami. Aplink mus darėsi vis karščiau ir karščiau, raudonoji gėlė blaškė aplink mus juodus dūmus, kad apsvaigtume, paklystume. Kai kada iš raudonosios gėlės lėkdavo pro mūsų galvas jos sėklos; kur jos nukrisdavo, tuojau išaugdavo šviesi, karšta, pavojinga jauna gėlėlė.

— Fryderika Formika, — ėmiau šnabždėti, — aš jau pavargau, man labai karšta, negaliu toliau bėgti.

— Turi bėgti, turi bėgti, — atsakė ji ir ėmė bėgti paskui mane. Kaskart, kai imdavau palengviau bėgti, tuojau kumštelėdavo ir sakydavo: — Greičiau, Rufa, nenusimink!

Bėgom ir bėgom iš paskutinių jėgų.

— Kodėl skruzdėlyno vis nepribėgam? — paklausiau užkimusiu balsu.

— Tame sumišime būsim netikru keliu nubėgusios,— atsakė Fryderika Formika.— Turbūt reiks kur į žemę įsikasti. Kad tik gautume gana giliai įsikasti, tai galėtume išsigelbėti. Ji dažnai labai giliai į žemę įsiėda, ta baisi gėlė!

Sustojom ir ėmėm kastis raustis į žemę, kad ko giliau įsikastume. Bet darbas ėjo nespārčiai, o raudonoji gėlė vis artėjo ir artėjo. Tiesa, tarp jos ir mudviejų stovėjo žmonės, jie kandžiojo medžius ir kasė griovius, bet mudvi jau nepasitikėjom, kad jie galėtų patys išsigelbėti ir mudvi išgelbėti.

Tik išgirdome ošimą, mums jau gerai pažįstamą, ir tuojuo taip smarkiai pasipylė saulės ašaros, kad mudvi pagavo smarki srovė; ji vis didėjo, stiprėjo ir pagaliau visai mane prarijo; tai daugiau nieko nežinojau. Kai paskui atsikvošėjau, tai pirmiausia suvokiau, kad kažin kas stovi prie manęs, laižo ir glosto. Žinoma, tai buvo Fryderika Formika. Ji buvo ištraukus mane iš ašarų ežero, kur be jos tikriausiai būčiau prigėrus.

— Kurgi raudonoji gėlė?— paklausiau, kai tik žadą atgavau.

— Nebėr,— atsakė,— lietus prarijo ją su visais jos vaikais. Jie visi nebegyvi.

— O žmonės ir visi kiti?

— Jie pasislėpė kur kaip ir mudvi, bet tuojuo pasirodys, kai tik saulė užšvies.

— Bet žiūrėk, Fryderika Formika, žmonės norėjo ir mišką, ir mus išgelbėti?

— Taip, norėjo.

— Tai jie ne tokie blogi, kaip apie juos manėm.

— Ne tokie, bet matai, Rufa, labai sunku juos suprasti tokiems mažiems kaip mes. O žmonės vėl bus per dideli, kad mus galėtų suprasti.

— Galbūt ir taip. Bet dabar man atrodo, kad jau žinau, ką saulė norėjo pasakyti, kai su manim kalbėjo.

— Nagi ką?

— Norėjo pasakyti: „Neturi tuojau blogai apie kitus manyti. Turi pagalvoti, gerai pagalvoti ir būti rami ir gera.“ Ar ir tau atrodo, kad saulė to nori?

— Turbūt taip,— atsakė Fryderika Formika ir vėl ėmė mane trinti.

— Dėkui tau, Fryderika Formika, dėkui: man jau vėl gera,— pasakiau jai, ir nubėgom abi namo.

Rufa su Fryderika Formika eina medžioti

— Rufa, Rufa! — šūktelėjo mane Fryderika Formika.— Eik su manim, pamedžiosim.

— Pamedžiosim? — pakartojau.— O kas ta medžioklė? Pirmąkart apie ją girdžiu.

Taigi jau metas, kad su medžiokle susipažintum. Matai, ateis ilgoji naktis, tai turim atsigauti, prisisotinti,

kad galėtume per naktį išturėti. Negana čiulpti medų ir saldžius syvus. Turim pasiieškoti stipraus mėsiško valgio. Miške yra ir žvėrienos.

— Bet tuomet būsim visai tokios kaip tas skruzdėlių liūtas! — sušukau išsigandus.

— Taip ir bus,— sutiko Fryderika Formika.— Teisybę pasakius, mes visi tokie, tik dažnai apie tai užmirštam.

— Tai ir duobę kaip tas liūtas išsikasim ir atsigulsim tykoti? — paklausiau galiuką paėjęjus.

— Ne, medžiosim kitaip. Reikia būti vikriai ir turėti gerus dantis. Be to, medžioklei netinka bailiai. Neužmiršk dar, kad užpakalinėje kūno dalyje turi skruzdėlių rūgštis. Pirma turi įkasti, paskui į žaizdą skruzdėlių rūgštis išvirkšti; tuomet žvėris, kurį nori nudėti, tuojau apmiršta.

— O ką medžiosim? — paklausiau dar.

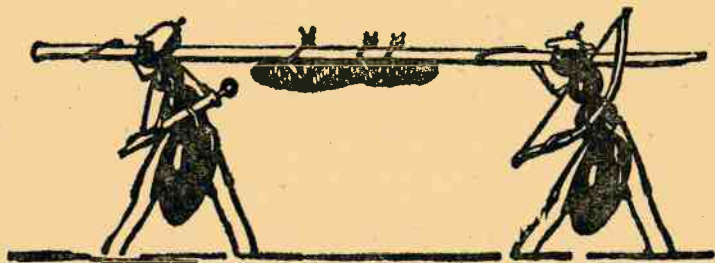
— Viskas, ką pagausim, bus mudviejų. Skruzdėlė nieko neturi bijotis.

— Neturi, neturi,— sutikau.

— Tik žiūrėk gerai, Rufa. Šitaip reikia daryti!— striukai pasakė Fryderika Formika ir šoko prie didelio vabalo ir suleido savo dantis jam į nugarą. Vabalas susipurtė ir pasileido bėgti; bet Fryderika Formika jo nepaleido. Tada vabalas apsisuko vietoje, staiga nepaprastai aukštai pašoko. Iš oro abudu kritę į žemę, nusirito vienas į vieną, kitas į kitą pusę.

„Na, dabar tai vabalas paspruks“,— pamaniau. Bet ne. Fryderika Formika tuoju atsislojo, ėmė vabalą vytis, ir visa kova prasidėjo iš naujo. Netrukus vabalas gulėjo negyvas, ir Fryderika Formika pasišaukė mane:

— Eikš, Rufa, parsivilksim jį namol

— O kas jis bus?— paklausiau, kai jau vilkom jį keliu.

— Tai šokėjas,— atsakė.— Ar nematei, kaip aukštai buvo pašokęs su manim ant keteros?

— Mačiau. Tik ar nebuvo tas šuolis tau pavojingas?

— Galėjo būti. Bet, žinai, apie tai nepagalvoji. Ir šokėjas nebijojo šokti. Medžioklėje mes visi tokie pat. Žinai, kartą kovojau su apkūniu birzgilu. Jis pakilo aukštai į orą, vartėsi, kraipėsi, skraidė, birzgė taip, kad apkurtau ir nieko nebemačiau. Tik tik galo negavau, bet paskutinį akies mirksnį iširškiau jam tiek skruzdėlių rūgšties, kad jis pats apsvaigo ir nudribo. Paskui

parsivilkom jį namo. Bet klausyk, Rufa: kai šitą šokėją parsivilksim namo, tai vėl pasileisim į mišką nuotykių ieškodamos.

— Mielu noru, Fryderika Formika.

Ką samanos pasakoja

— Pasivaikščiojimai man daug smagesni už medžioklę,— pasisakiau, kai, nuvilkusios grobį, sugrižom į mišką.

— Taip, taip, bet ir medžioklė puikus daiktas,— atsiliepė Fryderika Formika.— Čionai miške galėsime prisiziūrėti, kaip kiti medžioja ir nuo medžiotojų ginasi.

Mudvi nuėjom toli į mišką, kur dar nebuvo buvus.

Kaiėjom žalia antklode iš vienu mažų stulpelių, paklausiau:

— Kas čia per žali augalai, taip arti vienas prie kito prisiglaudę lyg iš baimės?

— Paklausk! — pasiūlė Fryderika Formika.

— Klausykit,— šūktelėjau,— kas jūs esat ir ką galit?

— Mūsų yra daug, mūsų yra daug,— sušlamėjo tūkstančiai laibų stiebelių.

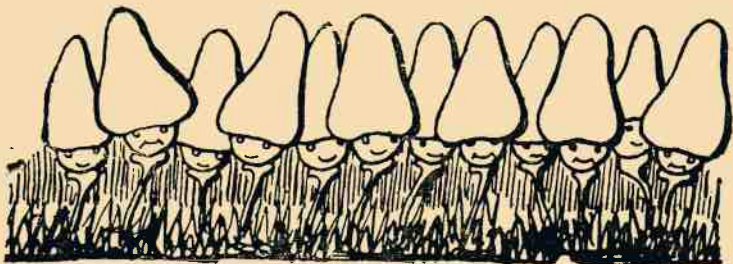
— Matau, matau, bet kuo jūs vardu?

— Samanos, samanos,— buvo girdėti atsakymas.

Tuo pačiu metu du geltoni gobtuvėliai pakilo aukščiau į orą.

— O čia kas?

— Kepurės, kepurės,— atsakė samanos. Paskui tuo-
jau visos sumurmėjo: — Kokia nesąmonė taip vėlai va-
sarą dar vis kepurė ant galvos turėti; deja, kai kurios
tokios nerangios, kad vis pavėluoja.

— Ką jos nori pasakyti? — paklausiau Fryderiką
Formiką.

— Pati nežinau,— atsakė ji,— gal joms atrodo, kad
nemandagu stovėti prieš šiltą saulę su kepurėmis ant
galvų.

— Ar jūs kam reikalingos, samanėlės? — paklau-
siau vėl.

Tuoju tiek balsų suošė, vienas kitą stengdamiesi
perrėkti, kad Fryderika Formika išsigandus įsikabino į
mane ir pašnabždėjo:

— Eisim, eisim.

Tuomet dar garsiau suošė:

— Palikit ir paklausykit, palikit ir paklausykit!

— O ką mudvi išgirsim?

— Mūsų tiek daug, mūsų tiek daug.

— Tai ir be pasakymo matom, nėra ko tą pat karto-
ti. Jūsų daug, bet ką jūs galit? — paklausiau.

— Dirbam visam miškui. Kad ne mes, visi išmirtų:
ir didieji medžiai, ir linksmos gėlės, ir jūs, ir jūs drauge.

— Neplepėkit visokių niekų,— atkirto Fryderika
Formika supykus.— Mes bent sau ir savo vaikams dir-
bam. Kokius gi didelius darbus jūs galit parodyti?

— Mes geriam, mes geriam daugiau už visus kitus,
mes geriam, iki išpurpstatam.

— Iš karto pamačiau, kad jūs godesnės už visus ki-
tus,— pasakė Fryderika Formika, dar vis pykdama už
tokį pagyrą.

— Godesnės, sakai? — atsiliepė viena samana, iškė-
lus savo kepuriauotą galvą ant labai ilgo kaklo. — Mes
godžios? Bet aš norėčiau žinoti, kas darosi godus, kai
ateina sausmetis? Tuomet jūs visi mus taip iščiulpiat,
kad mes virstam sausais stiebeliais, ir vis tiek negalim
jūsų pasotinti. Kas taupus, tas ir turi — sakoma. Bet
ką mes sutaupom, tai ima iš mūsų visas miškas. Ir dė-
kui nepasakol!

Ir vėl visos suošė:

— Mūsų yra daug, mūsų yra daug.

Joms taip beošiant, mudvi su Fryderika Formika
sprukom sau. Mudviem buvo nei šio, nei to, nes ne-
buvom tikros, ar jos teisybę sako.

Po valandėlės vėl priėjom samanų plotą, bet šitos samanos buvo baltos ir dar kuo kitu nuo anų skyrėsi. Aš nenorėjau jų kalbinti, tik Fryderikai Formikai pašnabždėjau:

— Šitos, kaip man atrodo, nepajégia sugerti visko, ką gauna. Čionai gana drėgna.

Jos vis dėlto išgirdo, ką sakiau, ir tuojuo aplink mane sušlamėjo:

— Drėgna, drėgna, o kažin kaip būtų, jei mes nestovėtume čionai sargyboj? Visa užpiltų, ir jūs visi prigertumėt, visi drauge.

Mudvi nieko neatsakém ir nubėgom toliau.

Pas Saulės rasą

— Žiūrėk gerai, kur žengi,— perspėjo mane Fryderika Formika.— Jei pamatysi ką raudona, kas turi saldų skonį, tai pasisaugok.

Netrukus iš tikrųjų pamačiau ties savim ką raudona ir pasišaukiau Fryderiką Formiką.

— Taip, lygiai tai turėjau galvoje,— pasakė ji.— Prieisim visai arti, atsisėsime, tai pamatysim, kas nutiks.

— Ar galima su ja pasišnekėti? — paklausiau.

— Pasišnekėk, pasišnekėk,— atsakė Fryderika Formika,— tik žiūrėk, kad tavęs nepasiektų.

— Kuo tu vardu? — paklausiau iš tolo.

— Saulės rasa, Rufele.

— Fryderika Formika, žiūrėk, ji mane pažįsta. Ir vardas jos koks gražus!

— Kaip nebus gražus, kad pati jį sau davė,— pramurmėjo Fryderika Formika.

— Kam, Saulės rasa, ant tavo lūpų tie spygliai? Jie atrodo tokie baisūs.

— Ar nematai, kad čia raudoni perlai, o aplink kiekvieną perlą žvilga lašelis. Jis gardus. Paragauk!

— Fryderika Formika,— pašnabždėjau draugei,— ji siūlo man paragauti.

— Ar atsimeni dar putokšlę? — paklausė Fryderika Formika.

— Atsimenu, atsimenu,— atsakiau ir atsisukau į Saulės rasą.

— Dėkui. Tavo medus būtų seniai suvalgytas, kai jį taip atvirai laikai, jei čia ko nebūtų.

— Kad tave, kaip gudriai tu moki kalbėti,— nusijuokė Saulės rasa.— Bet galėtum būti kiek mandagesnė, kai tau ką iš geros širdies siūlo.

— Kad žinočiau, kad iš geros širdies siūlai, tai būčiau visai mandagi. Tik bijau, kad nori mane taip pri-gauti, kad paskui gailėčiausi.

Saulės rasa vėl gudriai nusijuokė ir linkterėjo:

— Gerai, gerai, vaikeli, būk visados tokia atsargi ir išmintinga, tai bus tau gera.

Ir nususuko į kitą pusę.

— Fryderika Formika,— tariau,— vis dėlto Saulės rasa visai maloni.

— Palauksim ir pažiūrėsime,— atsiliepė ji.

Tuo pačiu laiku kažin kas linksmai sudūzgė ore. Nespėjau ir žodžio ištarti, muselė jau tupėjo ant Saulės rasos lapo. Bet kad būtų matę, kas tuomet nutiko! Buvo daug blogiau nekaip man su ta putokšle. Tas medus nebuvo medus, tik koks limpęs daiktas. Kas į jį įžengdavo, prie to prikibdavo ir nebepaleisdavo. Ir tie jos raudoni perlai ant kotelių visai nebuvo perlai, tik baisūs nagai, kurie mokėdavo palengva užsigniaužti. Tada ir visas žiedas užsičiaupdavo ir sugniauždavo musę. Ir šita muselė taip pakliuvo.

— Negražu, Saulės rasa, kas gi taip daro! — sušukau.

Eet ji nieko neatsakė.

— Saulės rasa, Saulės rasa, kodėl taip darai? — dar kartą paklausiau.

— Edu. Argi nesupranti? Kad matytum, kokios mažos ir silpnos mano šaknys, ir žinotum, kokioje vargingoje žemėje augu, tai suprastum, kad turėčiau galą gauti, jei tokių gudrybių nemokėčiau. Po kelių dienų atvošiu savo raudoną meduotą ranką, tai matysi, kad ji bus sausa ir nuo muselės tik kelios plėvelės likusios. Jas tuojau nupūs vėjas; tada vėl išspausiu žvilgančių lašų aplink perlus ir būsiu pasiruošęs vėl ką pasigauti. Ar neišrandi, kad tai yra puikus būdas medžioti? — nusišypsojo Saulės rasa.

— Nežinau, katras būdas geresnis, tavo ar skruzdėlių liūto?

— Arba tavo,— pridūrė Saulės rasa.

— Arba mano,— sutikau kiek pagalvojus ir atsisukau į Fryderiką Formiką.— Gal toliau eisim?

— Eisim,— atsakė Fryderika Formika.— Man pasikalbėjimo su Saulės rasa visai pakanka.

— Su dievu, Rufele,— šūktelėjo man Saulės rasa atsisveikindama.

Aš linkterėjau ir nubėgau paskui Fryderiką Formiką, jau galiuką nuėjusią.

Kiti mūsų dviejų skruzdėlių nuotyčiai

— Rufa, eik šenai,— pasišaukė mane Fryderika Formika, paėjęjus mudviem galiuką.— Noriu parodyti tau, nuo ko gali pradėti medžiot.

Tuoju ji įlipo į medį.

— Ar vėl medžiosim? — paklausiau nusiminus.— Tai negalėsi man parodyti, ką esi pažadėjus: juk vėl tuoju turėsim grobį vilkti namo į skruzdėlyną.

— Nieko, nieko, nurimk, Rufa; dar nežinia, ar tau medžioklė pasiseks. Eikš arčiau ir žiūrėk. Ar matai: tenai ant žalios šakelės guli maža spragė. Paimk ją, jei gali.

— Ar galiu, tuoju pamatysi.

Ir pasileidau bėgti prie spragės; jau buvau besirengianti jai įkasti, tik ėmė ji man ir pranyko.

Vos vos atsilaikiau dar ant šakos; taip smarkiai buvau šokus prie jos, kad tik tik nenukritau į žemę.

— Nagi, dabar tavo lobį tuoju namo nešimės? — pasityčiojo Fryderika Formika kiek patylėjęs.

Aš nuleidau nosį ir palengva nulipau pas ją.

— Ji man pabėgo,— pasisakiau.

— Na, ką padarysi,— atsiliepė ji,— rasim daugiau, galėsi dar pamėginti. Žiūrėk, štai vėl viena.

Ėmiau vėl mėginti, bet kaskart, kai norėdavau griebti spragę, ji man kažin kur dingdavo.

— Kurgi dingsta? — paklausiau Fryderiką Formiką visai nusiminus.

Ji nusijuokė ir tarė:

— Atsistok čia ramiai ir žiūrėk tenai, kur aš eisiu, tai gal ką pamatysi.

Pasakius tuos žodžius, Fryderika Formika palypėjo kiek aukšty.

— Dabar žiūrėk,— pakartojo ji.

Įsižiūrėjus pamačiau, kaip nedidelė spragė palengva, gražiai leidosi oru žemyn.

— Fryderika Formika,— sušukau,— ji laikosi ore, nekrinta kaip tu arba aš.

— Ar nematai,— ėmė rodyti ji, nulipus atgal,— ji sau nusiveja virvelę, ant kurios ir kybo. Juo ilgesnė virvelė vejasi, juo žemiau leidžiasi, o kai nori pakilti aukšty, tai susiveja ją į kamuolį. Ar nežinai, Rufa, kad ir mūsų vaikai moka nusivyti virvelę apatine lūpa?

— Bet tai yra puikus daiktas,— pasakiau.— Žiūrėk, kaip ji kabo ir supasi.

— Bet ir mes juk ne tokios netikusios: mokam nusi-leisti iš gana aukštai, ir nieko mums blogo nepasidaro.

— Tai tiesa, tai tiesa,— pasiskubinau pritarti.— Žiūrėk, Fryderika Formika, aš iš čionai nušoksiu!

Ir nušokau. Girdėjau, kaip Fryderika Formika šaukė: „Rufa, Rufa!“ Tik jau buvo per vėlu. Bet nepasiekus dar žemės, atsimušiau į kažin ką ir tuoju išipainiojau, nes nuo tokio šuolio būvau kiek išsigandus ir sumišus.

Gulėjau labai minkštai ir smagiai supausi. Apsidairius pamačiau, kad guliu švelniose rezginėse, nupintose iš virvelių. Virvelės kiek lipo prie kūno — tai buvo nemalonu, o šiaip tai buvo patogus tinklas, kuriame galima buvo pasilsėti.

Norėjau šūktelti Fryderikai Formikai, kad man taip gera kaip anai spragei... Tik pamačiau kažin ką baisų. Nežinojau, kas tai buvo, ir iš išgąscio negalėjau įžiūrėti, kaip atrodo; viena tik suvokiau, kad tai buvo kas baisus. Tuoju ečiau švirkščioti rūgštim; nuo to mane lyg ūkai kokie apsupo. Paskui, kad atsipalaiduočiau, šokau kandžioti, draskyti, plėšyti tinklą, kuris man jau nebe toks gražus atrodė. Tą baidyklę, kai pasijudindavo, tuoju apipildavau rūgštim.

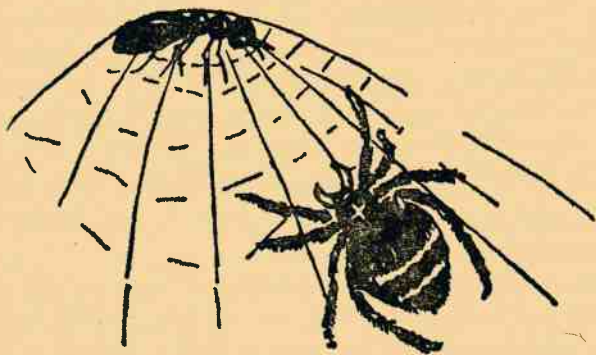
Tik pamačiau tokį nuostabų daiktą: juoda, baltai pamarginta baidyklė taip pat tinklo virvelę kandžioja,— atrodė, lyg norėtų mane iš tinklo išmesti. Kai tatai pamačiau, man vėl grįžo drąsa. „Ji turbūt manęs bijo“,— pamaniau ir nurimau. Kiek laiko taip plėšėmės, draskėmės, iki tinklo sklypas, ant kurio gulėjau, išplyšo ir nukrito į žemę. Tuoju atsirado prie manęs Fryderika Formika; ji buvo labai susijaudinus.

— Kaip tau eina? — paklausė vos atgaudama kvapą.

— Ko puikiausiai. Žinai, ta juodmargė manęs prisi-
bijo.

— Tai gerai tau nutiko, Rufa: juk su ta margąja baidykle ne juokai. Tu turi rūgšties, tai ji turi nuodų.

Argi nematei jos nuodingųjų dantų? Kad būtum su ja susikivirčijus, tai bijau, kad tau būtų blogai išėję. Ta margoji baidyklė buvo voras kryžiuotis. Kad daugiau apie jį žinotum, nebūtum taip neišmintingai nušnekėjęs.

— Iš kur voras gauna tokį tinklą? — paklausiau po minutėlės.

— Pats pasidaro. Reikia pripažinti, kad vikriai jis jį audžia,— atsakė Fryderika Formika.— Man atrodo, kad turbūt labai painu megzti tinklas iš gijų, kurios ne iš apatinės lūpos eina kaip pas mus.

— Iš kur eina voro gijos?

— Iš užpakalio smailagalio. Pagalvok, kaip tai turi būti nepatogu! Jis vis dėlto geras mezgėjas, nes bailia-

ją Rufą atlaikė jo tinklas,— nusijuokė Fryderika Formika.

— Iš pradžių tikrai buvau išsigandus,— prisipažinau kiek užkaitus,— bet kai pamačiau, kad nori mane išmesti, tai...

— Atgavai drąsą,— pridūrė Fryderika Formika ir paglostė mane liestukais.

— O dabar kur eisim? — paklausiau.

— Dabar eisim namo, tik pirma įsilipsim štai į šitą medį ir pasimilšim karves.

Mudvi ėmėm lipti gražiu baltu stiebu; iš visų pusių aplink jį plevėsavo linksmos žalios vėliavos. Tik staiga Fryderika Formika sustojo:

— Rufa, eik šenai! Ar matai ką?

— Viso ko matau — lapų ir šakų, Fryderiką Formiką ir...

— O šiaip nieko? Nieko svetimo?

Ėmiau dairytis, uosti į visas puses, bet nieko svetimo neaptikau.

— Na, o čia kas, Rufa? — paklausė Fryderika Formika ir palietė savo liestukais tai, apie ką klausė.

— Tai yra šaka.

— Ar tikrai žinai, Rufa?

— Žinoma, tai yra šaka arba kas nors, ką į šaką panašu.

— Tik panašu, tik pasidarę panašu,— patvirtino Fryderika Formika.— Minutėlę ramiai patūnokim, tai pamatysim, ką ta šaka darys.

Gavom ilgai laukti — juk šakelė, suprantamas daiktas, negalėjo vienu pradėjimu parodyti viską, ką gali. Iš pradžių ėmė kraipyti, suptis, pirma palengva ir atsargiai, o po kiek laiko jau lankstėsi lyg viesulo blaškoma. Sėdėjau šalia Fryderikos Formikos ir nedrįsau žodžio pratarti. Ir ji sėdėjo savo vietoje, nors jaučiau, kad visa dreba, manau, iš medžiotojos nekantrumo. Pagaliau šakelė išsilenkė lanku ir ėmė eiti. Lankas virto tiesiu pagaliu, pagalėlis vėl lanku ir slinko sau neblogiausiai.

— Kas čia yra, pasakyk? — paklausiau Fryderiką Formiką.

Ji nespėjo man dar atsakyti, kaip šaka, ant kurios sėdėjom, taip smarkiai ir netikėtai sulinko, kad mudvi su Fryderika Formika gavom gerą galą lėkti oru, iki pasijutom po medžiu ant žemės.

— Kas gi čia buvo? — paklausiau nieko nesupaisydama.

Fryderika Formika pasipurtė, pamėgino tiesti savo kojas, apsičiupinėjo liestukais, ar kur ko nepasidarę.

— Aš kiek per sena tokiai kelionei,— pasisakė ji,— bet, dievui dėkui, viskas gerai pasibaigė.

Ir ėmė juoktis.

— Ko juokiesi, Fryderika Formika? Sakyk, ko juokiesi? — ėmiau klausinėti ir nežinojau, ką manyti, kai negavau jokio atsakymo.

— Juokis ir tu, Rufa; juk tai yra geriausia, ką galim daryti. Kokios mudvi kvailos buvom! Senė Fryderika Formika gerai save ant juoko išstatė.

Ir tuojuo vėl ėmė juoktis, ir aš drauge, nors nieko negalėjau suprasti.

— Ar žinai, Rufa, ant ko mudvi sėdėjom, prieš nusirisdamos į žemę?

— Juk sėdėjom ant šakelės ir žiūrėjom... beje, į ką žiūrėjom?

— Į beržinę kirmėlę. Bet kaip manai, kodėl mudvi nukritom?

— Bus vėjas medį taip smarkiai supurtęs.

— Čia ne vėjas buvo kaltas. Pagalvok.

— Juk negalėjo būti...

— Taigi, kad galėjo būti. Mudvi sėdėjom kaip tik ant vienos beržinės ir žiūrėjom į kitą. Ir mūsiškė buvo užsimetusi pasivaikščioti — manė, kad nėra jai jokio pavojaus, kai mudvi taip tyliai sėdėjom.

Ir Fryderika Formika vėl pradėjo juoktis.

— Bet dabar jau visiems metams išsijuokiau,— tarė ji, kai visai nuilsusios pakilom namo eiti.

Skruzdėlių karas

Gerokai laiko praėjo po mudviejų paskutinio pasi-
vaikščiojimo. Kartą prieina prie manęs Fryderika For-
mika visai nusiminus ir sako:

— Žinai, Rufa, atrodo, kad dar šią vasarą turėsime
karą.

— O kas tas karas? — paklausiau.

— Karas — tai muštynės, kandžiojimas, nuodų švir-
kštimas, plėšimas, užmušinėjimas.

— Gėdykis, Fryderika Formika! Kas gi taip šlykščiai
šneka!

— Bet iš tikrųjų, Rufa, toks yra karas.

— Tai ką mudvi tada veiksime? Sakyk!

— Pasakysiu, bet tuojau nesakysiu. Bet gal dar ry-
toj reiks pasakyti,— atsakė ji iš lėto ir rimtai.

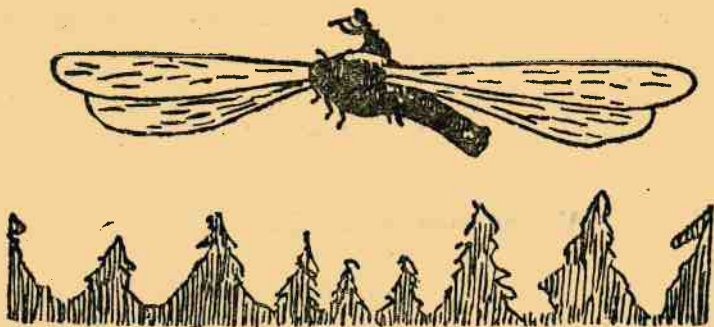
— Su kuo gi galime kariauti?

— Ar nepastebėjai, kas paskutines dienas šliaužio-
jo po mūsų apylinkę, kas mūsų karves milžo, daugelį
mūsų draugų sužeidė ir užmušė? Tai buvo rudieji plė-
šikai!

— Kad jie tokie maži,— pasakiau.

— Maži tai maži, užtai juo pavojingi; netrukus pati
įsitikinsi,— atsakė Fryderika Formika.

Netrukus iš tikrųjų įsitikinau, nes po kelių dienų
kilo karas. Mus užpuolė rudosios skruzdelės. Turėjome
eiti ginti mūsų skruzdelyno, mūsų vaikų ir savęs. Kova

fruko dvi dienas. Turėjom parsitraukti į pagalbą kareivių iš kitų skruzdėlynų. Ir pasakoti nenoriu, kaip atrodė pas mus, kai kova pasibaigė. Baisu buvo žiūrėti. Tos bjaurios rudosios sutiko nurimti tik tada, kai gavo gerokai karvių kaimenių, kurios buvo mūsų. Negalėjom neduoti.

Pasibaigus kovai, turėjom šokti gabent mūsų nelaimingas sužeistąsias į skruzdėlyną ir tenai gydyti jas, kaip mokėjom. Ir žuvusiuosius sunešėm į vieną vietą. Jie dabar požemiuose.

— Kaip iš žemės iškilom, taip į žemę ir sulisim,— pasakė Fryderika Formika.

— O kur buvo saulė per tas visas dienas? — paklausiau, kai jau visus sužeistuosius ir negyvuosius karčius buvom sunešę.

— Nežinau,— atsakė Fryderika Formika nuvargus.— Niekio kito nemačiau, tik ruda, ruda ir ruda.

— Ir aš nežinau,— pasisakiau.— Bet jei ji šį kartą dėl mūsų neverkė, tai nežinau, kada turi verkti.

Viskas ruošiasi ilgajai nakčiai

— Netrukus ateis ilgoji naktis,— pasakė kartą Fryderika Formika jau gerokai po karo.— Žinai, ką, mano nuomone, turėtume dar padaryti?

— O ką? — paklausiau.

— Man rodosi, turėtume pasileisti dar į vieną ilgą kelionę, atlankyti visus mūsų draugus miške ir pažiūrėti, kaip jie ruošiasi ilgajai nakčiai. Gal tu nenori, Rufa?

— Žinoma, noriu,— atsakiau.

— Tai turėsime gražių atsiminimų, besileisdamos į miegą,— pridūrė Fryderika Formika, lyg pati su savim kalbėdama.

Buvom nuėjusios gana toli. Pastebėjau, kad atsidūrėm tokioje vietoje, kurios dar nebuvo mačius.

— Kurgi iš tikrųjų nori eiti, Fryderika Formika? — paklausiau.

— Pamaniau, kad būtų gera nuvykus kartą į pievas ir daržus. Žiūrėk, štai čionai miškas baigiasi, ir tuojau turi vieną, su kuo gali pasikalbėti. Eikš, kilsim aukšтын.

Tuoju vikriai pasileidom vienu stiebu aukštyn, iki pribėgom visą vainiką namų atviromis durimis. Jie atrodė labai svetingi. Pasistojus ant vieno didelio lapo, pasižiūrėjau į namų vidurį. Viršutinė durų dalis buvo panaši į baltą gražų skliautą ties šeimininko dukrelės Gurklelės galva ir jos keturiais broliukais Kuokeliais; tik visi jie turėjo stovėti kiek susikūprinę.

— Kurios giminės bus mergelė ir jos broliukai? — paklausiau mandagiai.

Dilgelių giminės,— atsakė visi penki.

— Tai yra sena, gera giminė,— pridūrė mergina.

— Mes anksti keliamės ir vėlai gulam,— atsiliepė du ilgieji Kuokeliai.

— Dėl to mūsų sandėliai esti pilni geriausių vasaros gėrybių, kai ateina naktis ir ilgas miegas,— pridūrė du striukieji.

— Na, o kaip esti jums, kai naktis ateina? — paklausiau.

— Mes... mes nuvystam, ir mūsų stiebai su lapais nuvysta, o mūsų šaknys miega sau gražioj šiltoj žemėj su visomis gėrybėmis, kurių prirenkam ilgą mielą vasarą. Kai ateina pavasaris, tai iš žemės pakyla mūsų jaunoji smarki šeima. Taip tai yra, Rufa. Bet ar žinai, ką turim giliai savo namuose? Kaip manai?

— Nežinau,— atsakiau.

— Tenai guli maži kiaušinėliai; jie paskui virsta sėklomis ir visą naktį miega žemėje, o pavasarį atbunda ir ima augti.

— O kas padeda mažiukams pavasarį, kai jie pabunda? — paklausiau, atsiminus, kaip mes savo vaikus globojom, maitinom, jiems iš kiaušinio išriedėjus.

— Kas jiems padeda? — pakartojo Gurklelė ir susimąstė. — Mums tatau niekad nebuvo parėję į galvą.

— Juk, sese, — atsiliepė Kuokeliai, — maisto jie su savim atsineša.

— Tiesa, tiesa, — sutiko Gurklelė, — to jie turi pakankamai; bet Rufa klausė, kas jiems padeda... Jau žinau, jau žinau. Žemė laiko juos savo glėbyje, lietūs

juos palaisto, vėjas paglosto, saulė sušildo ir išvilioja į viršų, o paskui jie vis kyla aukštyr ir aukštyr. Taip tai yra,— užbaigė Gurklelė ir patenkinta palingavo.

— Taip tai yra, taip tai yra,— pakartojo Kuokeliai po viens kito.

— Tai vis geri globėjai,— pasakiau.— Bet jau turim eiti, negalim gaištuoti.

— Ir mums skubu, taip skubu,— atsiliepė Kuokeliai ir palingavo mudviem.

Kai paėjėjom galiuką, tariau Fryderikai Formikai:

— Tik pagalvok, kad tie penki tokie darbštūs.

— Tie penki,— atsiliepė Fryderika Formika nusijuokus,— jauniausi iš visos giminės. Jie sau kalba, tauška, o vyresnieji už juos dirba. Darbštūs tai jie darbštūs, na, kaip kuris pajėgia.

Mudvi nubėgom toliau. Tik Fryderika Formika atsigrėžė į mane ir pasakė:

— Cit, Rufa, čia arti yra voras; jis atrodo piktas.

Aš pribėgau ir ėmiau žiūrėti, kur Fryderika Formika rodė. Tenai pamačiau savo senąjį draugą... jis lyg kažin ką atsidėjęs dirbo.

— Ką jis tenai daro? — pašnabždomis paklausiau Fryderiką Formiką.

— Jis guldo savo vaikus nakties miego,— tylomis atsakė ji.— Ar matai, kokį didelį baltą kamuolį jis suverpė? Ką jis, kaip manai, bus į tuos siūlus įvyniojęs?

— Savo vaikus,— spėjau.

— Visai gerai pasakyta. Tenai miegos voro kiaušiniai. Jiems tenai gera, minkšta ir šilta, ir saugu. Pavasariį jie atbus.

— O kur dings pats voras?

— Jis nuvys visai taip pat kaip tie linksmieji jaunuoliai dilgėlės namuose.

— Gal su juo pasikalbėtume?

— Ne, jis visados pavojingas, o dabar dar pavojingesnis nekaip kada nors, nes saugoja savo kiaušinius.

Todėl nuėjom aplink jį užuolanka ir įsilipom į medį. Kai tenai pabėgiojom pasidairėm, aš tariau Fryderikai Formikai:

— Čia nėra nei gėlinių namelių, nei gurklelių, su kuriais galima būtų pasikalbėti.

— Nėra,— patvirtino ji,— bet gali su vyresniais pamėginti pasikalbėti.

— Taip, jei jie panorės su manim užsidėti. Kaiėjau prie jų, kai kurie nuo manęs lėkė tolyn; bet noriu dar kartą pamėginti,— pasisakiau ir nuėjau ant didelio žalsvai geltono lapo.

— Labą dieną,— pasakiau.

Jis sujudo, sušlamėjo.

— Jau vasara baigiasi,— pasakiau.

— Deja, deja,— atsidūsėjo lapas.

Man seno lapo pagailo. Nežinojau, ką jam pasakyti.

— Kodėl lekiat šalin nuo šakų? — pagaliau paklausiau.

— Savo darbą atidirbom, pasenom, nuilsom,— atsa-
kė lapas.

— Tai dėl to taip dūsauji, toks nusimineš,— pasa-
kiaiu tyliai.

— Aš nesu nusimineš, miela Rufa, aš tik senas ir
sudžiūvęs, tai nuo mažiausio vėjo lengvai taip suskam-
bu, lyg dūsaučiau. Ne, mes, seniai, nesam nusimineš, jei
tik prieš užeinant nakčiai suspėjam savo darbą baigti.

— O ką turit baigti?

— Parūpinti maisto jauniems, kurie turi kitą pava-
sariį užaugti.

— O kur esti jie per ilgą naktį?

— Miega namuose, kuriuos jiems pastatom,— atsa-
kė lapas.— Ar matai šituos štai rudus rutuliukus ant
mano stiebo? Tai yra šiltos lovos mano mažiukams. Ant
šakos yra daug tokių lovų, tik vienos didesnės už kitas
ir apvalesnės.

— Kodėl taip yra? — paklausiau susidomėjęs.

— Pagalvok pati,— atsiliepė Fryderika Formika,
stovėjusi šalia manęs.— Atsimink, kaip esti su mūsų
vaisiais.

— Su vikšrais? — paklausiau.

— Su vikšrais, kai jie užmiega.

— Teisybė,— ėmiau galvoti,— teisybė: mūsų princai
ir princės turi už kitų didesnes loveles. Ar tai yra jūsų
princai, kurie gyvena didesniuose namuose? — paklau-
siau susidomėjęs.

— Visai teisingai, visai teisingai, mūsų princai tai kuokeliai ir gurklelės,— atsakė lapas.

— O yra pas jus ir tokių kaip mudvi su Fryderika Formika?

— Yra,— atsakė lapas.— Kaip judvi namie rūpinatės, kad būtų valgio, geras oras, švaru ir dar daugeliu kitų dalykų taip pas mus tą pat atliekam mes, žalieji, kai mažieji miega lovelėse.

— Teisybė, ir mes tokios pat,— atsakiau linktelėjus.

— Jiems čia labai gera miegoti,— tarė lapas ir pasi-
lenkė ant rudo gumbo.— Miega visą ilgą žiemą, o pavasarį plyšta sienelės ir vaikai išeina į šviesą mažyčiai, šviežiai žali ir kiek plaukuoti, kad būtų šilčiau. Dar gerokai prieš tai kuokeliai ir gurklelės suskaldo savo sienas ir išeina į šviesą švelniais baltais koteliais.

— Bet kaip išdrįsta taip anksti išeiti iš namų? Ar naktį nesti per šalta?

— Matai, jie tokie nekantrūs, tokie greitai: kai tik saulė valandėlę pašviečia į jų namelius, tai atbunda ir ima per viens kitą šaukti:

— Mes pramiegojom, mes pramiegojom. Juk jau seniai pavasaris.

Tuojau stiebiasi, pučiasi, sako, kad esą baisiai šilta ir ankšta, ir visi nori šviesos pamatyti nors kiek, kad ir per siaurą plyšelį, tik pažiūrėti, ar neatėjęs pavasaris

Visi stiebiasi, visi žiūri. Tuomet staiga plyšta siena, ir jie išeina.

— Ar matai pavasarį?

— Ne, o tu ar matai?— klausinėja viens kitą.

— Per anksti išėjom,— pagaliau taria kuris.

— Štai čia ar nebus baltoji žiema?

— Dar gera, kad turim minkštus šilkinčius kailinius,— sako kitas.

— Turim laikytis ankštai krūvoje, tai dar bus pakenčiama,— atsiliepia trečias.

Taip stovi jie prisiglaudę prie viens kito, apsisuapę savo baltais kailiniais ir laukia pavasario.

Nesu niekad jų matęs, bet esu girdėjęs, kad jie gražiausi ir minkščiausi iš visų minkštų ir gražių daiktų. Viename butelyje gyvena paprastai mergytė arba kuokelis. Mūsų medis yra mergyčių medis.

Tik atskrijo vėjas, ėmė traukti, rauti seną lapą, kad maniau — nutrauks. Bet lapas drąsiai gynėsi.

— Dar aš nepasiruošęs,— pasakė lapas, kai vėjas aptilo.— Dar turiu kiek augalų sulčių, kurias turiu nusiųsti pumpurams — žinai, tiems mažiesiems. Tada galės vėjas mane nurauti.

— Juk pasidarys skaudi žaizda, kai tave vėjas nutrauks.

— Ne,— atsakė lapas nusišypsojęs.— Manai, kad mes apie tai nepagalvoję. Juk tuomet brangios sultys imtų sunktis, varvėti. Man besiruošiant nukristi, tarp manęs ir medžio statoma siena. Kai ji bus pastatyta,

aš nukrisiu į žemę. Tik mažas randelis rodys mano vietą ant šakos.

— Man atrodo, kad jie visi nori kristi į žemę,— pasakiau Fryderikai Formikai, kai nulipusiosėjom namo.— Tenai jie nori pamiegoti ir suvysti. Juk turės būti puiku ir mudviem įlįsti kur ir visą ilgą naktį miegoti.

— Ir man taip atrodo,— pritarė ji.

— Bet klausyk, aš labai norėčiau atbusti, kai eis pavasaris, apie kurį jie tiek kalba.

Fryderika Formika nusijuokė ir tarė:

— Šilkinė katyte, kurgi tavo kailiniai?

Ir aš nusijuokiau, bet kiek nusiminus.

— Nesirūpink, Rufa, mes pavasarį atbusim,— pasakė paskui ji linguodama.— O dabar pasakyk, Rufa, kaip tau pirmoji vasara patiko?

— Fryderika Formika, Fryderika Formika! — sujudau ir ėmiau glostyti ją liestukais.— Aš tokia laiminga ir dėkinga už ilgą puikią vasarą.

PAULIUS BLAU, ANA BLAU

KAIP ŠLAMA BRAZDA
ŽALIOJOJ GIRIOJ

Iš kur atsirado skambučiai

Girios karalius ir karalienė ilgai gyveno vienu du savo akmeninėje pilyje tarp žalių medžių. Kartą, kai piktoji žiema, gana ilgai pas juodu gyvenusi, buvo išsikrausčius į šiaurę, susilaukė juodu dukters. Tai buvo graži, leinutė mergytė aukso geltonumo plaukais ir mėlynomis kaip ašarėlės akelėmis. Pilyje dėl to buvo daug

džiaugsmo. Ėirios karalius panorėjo, kad visi jo didžios valstybės gyventojai žinotų, kad gimus karalaitė, vardu Šilaitė. Dėl to jis sušaukė visus savo dvariškius ir paklausė:

— Kurie norit būti pasiuntiniais ir paskelbti visoje valstybėje, kad mudviem gimė karalaitė?

Pasisiūlė Sraigė:

— Karaliau, aš galiu tai padaryti.

— Gerai,— sutiko karalius,— tai paskubėk, kad greičiau visi sužinotų.

Bet Sraigė suvokė: „Čia bus ilga kelionė! Kai reiks diena po dienos bėgioti, tai kur aš rasiu vietos pasilsėti, namus nakvoti? Pasidarysiu tokius namelius, kuriuos galėčiau su savim nešiotis; juose gyvensiu ir miego-siu.“

Ėmė pasidarė namelius ir užsidėjo ant pečių. Bet jie buvo sunkūs, negalėjo su jais greitai paeiti — kitą dieną vos pusę kilometro nueidavol

Kai karalius tai sužinojo, ėmė nekantrauti, pykti. Pagaliau vėl sušaukė savo dvariškius ir tarė:

— Sraigė perdaug nerangi: kas dar nori būti mano pasiuntiniu?

Pasisiūlė Drugelis:

— Karaliau, siųsk mane: aš turiu porą puikių sparnelių, galiu greit aplėkti visą valstybę.

— Teisybę sakai,— sutiko karalius,— tai lėk, skubėk!

Drugelis išskėtė savo geltonus sparnelius, pakilo į šiltą saulės šviesą ir lėkė nuo gėlelės prie gėlelės, nuo žolelės prie žolelės. Prilėkė vieną puikią pievos gėlelę, kuri ypač maloniai jam šypsojosi; nutūpė šalia jos, ėmė glamonėtis, plepėti ir buvo beveik pamiršęs, ko buvo siųstas. Pagaliau atsisveikinęs su ta gėlele, tuojau rado kitą, nutūpė ir vėl ėmė gaištuoti. Taip jam besimeiluojančiam, beplepantiems, laikas tuščiomisėjo.

Kai karalius apie tai išgirdo, supykęs vėl sušaukė savo dvariškius ir tarė:

— Drugelis netikęs pasiuntinys; kas nori būti mano pasiuntiniu?

Visi tylėjo, nes bijojosi netesėsia.

Tuomet priėjo prie karaliaus žilas, kuprotas žmogelis ilga barzda, klibikštuodamas savo striukomis kojėlėmis.

— Karaliau,— tarė jis,— duok man aštuonias dienas laiko; per tas aštuonias dienas visiems tavo valdiniams bus duota žinia.

— Kaipgi tatai padarysi, meisteri Skamby? — paklausė karalius.— Juk esi senas ir menkų kojų!

— Dėl to tegu man galvą skauda, karaliau. Jei nori, kad patarnaučiau, tai liepk.

— Sutinku, sutinku,— atsakė karalius, nes kito pasiuntinio neatsirado.

Meisteris Skambys tuojau skubiai nuklipytavo į savo dirbtuvę ir sušaukė visus savo padėjėjus. Ir ėmė

dirbtuvėje tarškėti, bildėti per dienas ir naktis: vieni stovėjo prie priekalo ir kalė, kiti dūmė ugnį, kiti vėl kasė duobes ir pylė į jas skystą varį. Dar kiti bėgiojo po visą kraštą ir slapta šį tą ruošė.

Kai praėjo aštuonios dienos, meisteris Skambys pasišaukė savo vyriausiąjį padėjėją Gegužinį ir tarė:

— Gegužini, kai karalius duos ženklą, tai žiūrėk, padaryk viską kaip reikia.

— Pasistengsiu, meisterėli.

Tuoju meisteris Skambys nuėjo pas karalių ir tarė:

— Karaliau, liepk, tai visi tavo valdiniai per vieną valandą turės žinią. Tik duok mano padėjėjui ženklą.

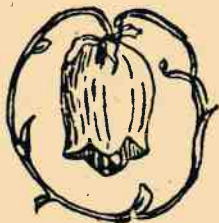
Karalius mostelėjo ranka, Gegužinis tuoju šoko lauk.

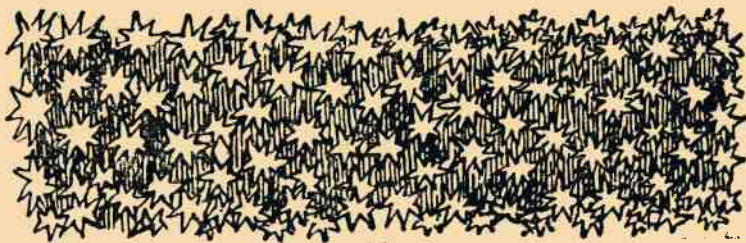
Ir kas nutiko? „Din dan, din dan! — staiga suskam-
bėjo aplinkui, miškuose ir pievose, kalnuose ir pau-
piuose.— Din dan, din dan! Turim karalaitę, ji vardu
Šilaitė.”

Karalius nustebęs pažiūrėjo pro langą. Visur, visoje
valstybėje kabojo mėlynų skambučių; jie skambino
visai valstybei apie gimusią karalaitę.

Nuo to laiko skambučiai skambina kasmet, kai atei-
na karalaitės gimimo diena.

Gegužinis pasidarė karaliaus dvaro varpininku.

Samana Žvaigždėlė ir Kerpė Taurelė

Karalaitė Šilaitė labiausiai mėgdavo su savo draugėmis miške slapstytis. Miške buvo tirštų krūmų, aukštų paparčių ir storų medžių, už kurių taip gražiai galima buvo pasislėpti, kad būdavo sunku surasti.

Kartą besislapstydamą buvo taip toli nuėjus į mišką, kad nemokėjo sugrįžti. Ėmė šauktis savo draugių, bet jos buvo toli atsilikusios ir negirdėjo. Iš baimės bėgo vis toliau ir toliau. Girioje ėmė temti, artinosi naktis. Karalaitė visai nuilso, išalko, ištroško, o čia nebuvo kas pavalgydina, kas pagirdo.

Parpuolė po paparčiais į minkštas samanas ir ėmė graudžiai verkti — turėsianti čia mirti iš bado.

Taip jai beraudant, staiga atsirado šalia jos sena sena močiutė. Jos drabužiai buvo prisagstyti žalių žvaigždelių. Rankose ji laikė atkišus bandelę.

— Neverk, vaikelį,— prabilo ji.— Matai, aš sena

moteris. Kitados turėjau tokią pat kaip tu mažą dukrelę; ji jau seniai seniai mirus. Man vis tiek teks veikiai mirti, tu jauna ir turi dar pagyventi. Štai turiu dar vieną bandelę, turbūt mano paskutinę, bet tau ją atiduodu; jei man teks paalkti, tai maža bėda. Imk ir valgyk.

Padėjo karalaitei duoną ir pranyko.

Šilaitė dar nebuvo atsipeikėjęs, kai atėjo atklibikštavo mažas pilkas senelis žilais plaukais ir ilga žila barzda. Jis vilkėjo kietu pilku odiniu apsiaustu, rankoje laikė pilką taurelę.

— Neverk, karalaite,— tarė jis,— išgirdęs tave raudant, atnešiau štai vandens taurelę. Gal tai mano paskutinis lašelis, bet jį tau dovanoju. Aš senas, tai nieko, kad paliksiu negėręs. Imk ir gerk.

Ir pastatė taurelę šalia karalaitės.

— O kai atsigersi ir pavalgysi, tai eik štai šitos sidabrinės žvaigždelės linkui; ar matai, ji tenai aukščiau? Eik, eik ir prieisi savo tėvo pilį.

Ir pranyko.

O, kaip nudžiugo karalaitė! Suvalgė bandelę, atsigėrė vandens ir ėmė bėgti žvaigždelės linkui. Bėgo bėgo ir parbėgo namo.

Karalius ir karalienė, išklausę, kaip buvo su karalaitė, vienu balsu pasakė:

— Reikia tuojau pasirūpinti, kad geras pilkasis senelis ir maloni močiutė neišalktų ir neištrokštų.

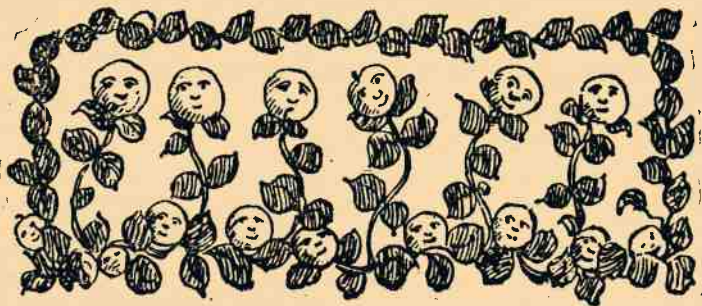
Karalaitė tuoju pasiėmė sidabrinį indelį tyro giedraus vandens, pasismeigė auksine šakute puikios duonos ir nubėgo su savo tarnais ir tarnaitėmis atgal į mišką. Tenai jie rado seną močiutę jau beveik badu bimirstančią. Karalaitė padavė jai duonos ir padovanojo auksinę šakutę.

— Tu bado nekėsi,— kalbėjo karalaitė,— kai išalksi, įsmeik į žemę šitą šakutę, tuoju atsiras ant jos bandelė, ir pasisotinsi.

Paskui surado senelį; jis buvo labai ištroškęs. Karalaitė tuoju padavė jam sidabrinį indelį. Kaskart, kai paskui norėsiąs gerti, turėsiąs pastatyti indelį ant žemės, ir tuoju atsirasią jame gardžiausio vandens.

Dar ir dabar tebegyvena senelis ir senelė. Eidami per mišką, galit matyti močiutę Samaną Žvaigždėlę: ji laiko iškėlus bandelę ant auksinės šakelės; o netoli jos — seną pilką žmogelį Kerpę Taurelę su sidabrine taurele; joje visados žiba vandens lašelis.

Mėlynės ir bruknės

Kartą karalaitė Šilaitė buvo nuėjus į gražią pievą.

Tenai ji rado bežaldžiančią linksmą draugiją. Čia stybčiojo, šoko, sustatęs į ratą vorų giminę, dėdė Ilgakojis, vaikėsi grūdėsi su visa savo draugų ir draugių drugių gimine vikrieji Žydrasparnis ir Rudaskraistis. Bitės, naminės ir laukinės, slapstėsi nuo viena kitos, lisdamos čia į vieną, čia į kitą gėlės žiedą. Žiogas Muzikantas su savo draugais traukė linksmą vasaros dainą. Striukai tariant, liksminosi, kas kaip įmanė.

Karalaitė įsigeidė sviedinį pasvaidyti.

— Ar neturit kuris gražaus sviedinio? — paklausė ji. Bet sviedinio niekas čia pat neturėjo. — Tai eisim tuojau nusipirkim, — pasiūlė ji savo draugei Rožaitei.

Ir nuėjo juodvi per girios pirklius sviedinio ieškodamos.

— Pirmiausia priėjo pirklių Garniasnapį.

— Labą dieną ponui Garniasnapiui! — pasveikino karalaitė.— Ar neturit gražių sviedinių parduoti?

— Kur neturėsi,— atsiliepė Garniasnapis ir atnešė iš savo sandėlio sviedinį su ilga uodega.— Štai, ar ne gražus?

— Ne, tas man netinka,— pakraipė galvą karalaitė,— jo tokia ilga uodega; ji tik painiosis.

Ir nuėjo toliau pas Aguonių.

— Labą dieną ponui Aguoniui! Ar neturit sviedinių parduoti?

— Turiu, turiu.

Atnešė didelę apvalią skrynelę ir atvožė ją. Viduje gulėjo daugybė mažų rudų ir juodų rutulėlių.

— Šitie sviediniai per maži,— tarė karalaitė,— tokiais aš negaliu žaisti.

Nuėjo pas Žirnienę.

— Labą dieną poniai Žirnienei! Ar neturit sviedinių parduoti?

— Turiu, turiu,— subruzdavo Žirnienė ir parodė ilgą, siaurą geldele; joje gulėjo eilė žalių daiktų, panašių į sviedinius. Bet kai karalaitė pakėlė vieną, tai pamatė, kad jie paplokšti kaip sūreliai.

— Ne, netinka, jų negalėsiu raičioti,— pasakė karalaitė.

— Kurgi dar eisim? — paklausė karalaitė savo draugę.

— Eisim pas žydą Žibutkį; jis tikrai turės,— pasiūlė Rožaitė.

Nuėjo pas žydą Žibutkį.

— Labą dieną ponui Žibutkiui. Ar neturit gražių sviedinėlių parduoti?

— Kodėl ne, kodėl ne, mano karalaite,— šypsojosi Žibutkis,— man didelė garbė bus patarnauti karalaitei.

Tuoju atvilko visą skrynią tamsiai rudų rutulėlių, bet jų šonaisėjo trys tokios stambios siūlės, kad jie į rankas nepatogu buvo paimti. Kai karalaitė paėmė vieną į rankas ir spustelėjo pažiūrėti, ar bus tvirtas, tai siūlės sprogo ir visa, kas buvo viduje, išdribo. Žydas Žibutkis labai nusiminė. Karalaitė pasakė, kad tokie jai netinka, ir, metus trūkusių sviedinių, išėjo.

Kur juodvi vaikščiojo, klausinėjo, niekur nerado tinkamų sviedinių.

Tada karalaitė grįžo namo ir ėmė verkti, kad visoje girios valstybėje nėra tinkamų sviedinių.

Kai girios karalius išgirdo ją taip verkiant, sušaukė visus savo dvariškius ir ėmė rimtai tartis, kur gavus karalaitei sviedinį. Buvo nuspręsta paskelbti viešai, kad sueitų visi sviedinių dirbėjai su savo sviediniais — karalius pats parinksias gražiausią savo dukrelei. Kas atnešias gražiausią, tas gausias dvaro rūpintojo vardą.

Kai skelbimas pasirodė, suėjo iš visų girios valstybės kraštų ir galų sviedinių dirbėjai savo dirbiniais nešini.

Pirmas atvyko Obelaitis. Jis atėjo kukliai drauge su savo meilia dukrele Kriaušaitė: kai ji sviedinius paro-

dys, tai karalius tikrai paims. Mat Obelaičio sviediniai buvo labai kieti, bet jis manė, kad dukrelė lipšniai prakalbės, tai karaliui ir tokie patiks.

Kriaušaitė nulenkę galvą prieš karalių ir tarė:

— Labą dieną karaliui!

Karalius, pačiuopinėjęs sviedinius, tuojau pasakė, kad per kieti ir per dideli: karalaitės rankelės jiems per mažos ir per švelnios.

Obelaitis išėjo nusiminęs.

Atėjo Kadugaitis. Jis buvo atvykęs iš rytų ir turėjo puikių juodų sviedinių, aptrauktų mėlynu minkštu aksomu. Tokie karalaitei būtų patikę, bet jie negardžiai kvepėjo.

— Tie netinka, jie nosį knitina,— pasakė karalaitė.

— Tai niekis, tai niekis, karalaite, užtai jie kaip auksiniai.

Kai karalaitė paėmė vieną į rankas, tuojau nusmuko puikusias mėlynasis aksomas, ir Kadugaičio reikalas buvo pralaimėtas.

Atėjo Putinas; jis atnešė visą kekę raudonų sviedinių; jie kabojo ant žalios storos virkščios ir atrodė labai gražūs. Karalaitė siekė vieno išmėginti. Pirklys perspėjo, kad imtų atsargiai, sviediniai esą labai trapūs — geriausia esą, kai jie kabo kur aukštai ir niekas jų neliečia. Iš tikrųjų: vos karalaitė vieną spustelėjo, tuojau čiukšt ir trūko. Ir Putino sviediniai netiko.

Pagaliau atėjo Erškėtys. Ir jo sviediniai buvo raudoni, tik jis juos buvo sumanęs ne bet kaip pagražinti. Mat sviediniai turėjo tekti karalaitei, tai ant kiekvieno uždėjo po tamsų tikrą karališką vainiką. Tatai labai gražiai atrodė, tik sviediniai dėl to negalėjo gerai raičiotis — ką su tokiais beveiksi?

Nieko iš skelbimo neišėjo: garsiausi sviedinių dirbėjai neturėjo tinkamų sviedinių.

Karalius nusiminė. Negavęs tinkamo patarimo iš savo dvariškių, jis pasišaukė gudrųjį meisterį Skambį,

kuris karalaitės gimimo diena buvo padaręs tokių puikių skambučių.

— Meisteri, ar nepažįsti tokio, kuris dirba gražius sviedinius? — paklausė karalius.

— Pažįstu, karaliau,— atsakė Skambys.— Pažįstu du brolius; juodu, tiesa, neturi tokių puikių didelių dirbtuvių kaip Obelaitis, Kadugaitis, Putinas ir Erškėtys; tai du neturtingi broliai, vargingai gyveną, turį po dirbtuvėlę. Juodu pavarde Uogiai, o vardu Mėlynis ir Bruknys.

— Atvesk juodu šenai.

— Tik juodu neturi gražių drabužių.

— Tai nieko; nebūtinai tas yra tikęs, kuris puikici dėvi, ir ne tas būtinai netikęs, kuris vargingai apsitaisęs. Čia drabužiai nieko nepasako.

Meisteris Skambys pašaukė abudu brolius. Juodu žengė nedrąsiai dairydami, nes niekad dar nebuvo pas karalių buvę ir nežinojo, kaip reikia su karalium kalbėti. Savo sviedinius nešėsi įsikišę į kasdieninius drabužius — išeiginių neturėjo. Įėjo pas karalių nusižeminę, nusiminę, nesigyrė savo sviediniais, tik žemai nusilenkė. Karalius tarė:

— Esu girdėjęs, kad judu darbštūs ir tikę vyrai. Ar galėtumėt padaryti gražių sviedinių mano dukrelei?

— Ką čia, malonus karaliau,— atsiliepė Mėlynis,— mano sviediniai negražūs, mėlynį. Neturiu pinigų, kad galėčiau gražesnių dažų nusipirkti.

— Mano tik raudoni,— pritarė Bruknys,— tokie maloniam mūsų karaliui nepatiks; karalaitei reikia auksinių ir sidabrinių sviedinių.

— Nagi parodykit,— liepė karalius.

Mėlynis nedrąsiai išsitraukė iš kišenės savo mėlynąją sviedinį, Bruknys raudonąją ir parodė karaliui.

Kai karalaite pamatė sviedinius, labai apsidžiaugė, tuojau pasisakė tokių, ne kitokių norinti turėti. Esą tokie gražūs, kad norinti gauti šimtą tūkstančių milijonų tokių sviedinių savo draugėms išdalinti.

Mėlynis ir Bruknys išsigando, išgirdę tokius žodžius, nes kaip savo mažose dirbtuvėlėse tiek padarysią?

— Aš judviem padėsiu,— tarė karalius ir liepė visoje valstybėje statyti dirbtuves broliams Mėlyniui ir Brukniui.

Abudu brolius karalius pagerbė, padarė savo dvaro rūpintojais. Jūdviejų bendrovei davė vardą:

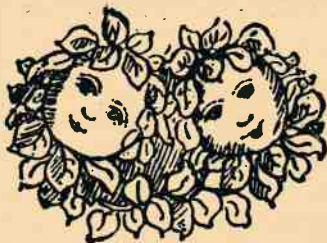
Uogial

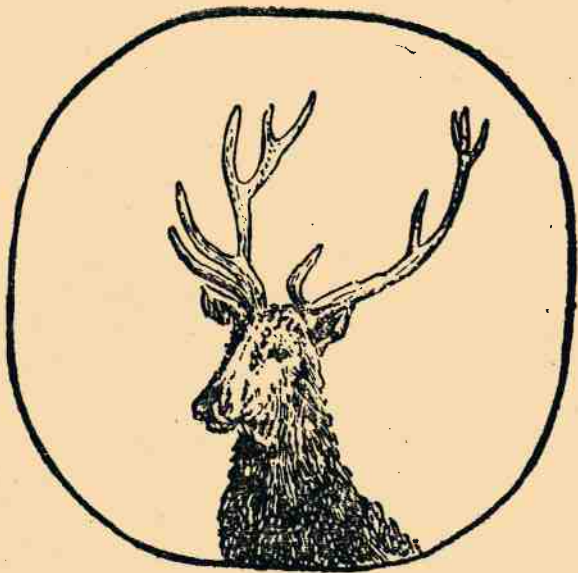
Mėlynis ir Bruknys,

Karalaitės Šilaitės sviedinių dirbėjai,

Girios Karaliaus dvaro rūpintojai.

Kasmet juodu pristato po kelis šimtus tūkstančių milijonų mėlynų ir raudonų sviedinių. Juos didelėmis pinctinėmis siunčia į visus kraštus. Karalaitės Šilaitės draugės kasmet gauna iš jos naujų dovanų.

Kaip briedis įsigijo puikius ragus

Karalaitė Šilaitė buvo kartą išėjus į mišką pasivaikščioti. Beateinas priešais mažas, vikrus žmogelis su gražia pilka ir juodai dryžuota stuomenine ir puikiu tamsiai pilku švarku. Gražiai linktelėjęs, jis prabilo:

— Labą dieną, graži karalaite. Aš esu karalaitis Gegys. Ar nenorėtum su manim pažaisti?

Karalaitė labai mėgdavo žaisti, tuojau sutiko, net rankomis iš džiaugsmo suplojo. Tuojau ėmė bėgioti, slapstytis.

Tai buvo karalaičio Gegio mėgiamiausias žaidimas. Kai jam tekdavo slėptis, tai užlįsdavo už medžio ir šaukdavo: „Ku kū! Ieškok manęs!“

— Tuojau rasiu,— sako karalaitė ir bėga į tą vietą, iš kur balsą girdėjus. Tik kai pribėga, jau jis šaukia iš kitos vietos: „Ku kū! Ieškok manęs!“ Karalaitė bėga tenai; bet karalaitis Gegys už karalaitę greitesnis: iki ji atbėga į vietą, iš kur šaukta, jis atsiduria kitame šone ir vėl šaukia: „Ku kū, ku kū! Ieškok manęs!“

Gana ilgai juodu taip žaidė, bėgiodami po mišką šen ir ten. Karalaitė ir nenumanė, kaip toli buvo nubėgus nuo tėvo pilies. Tik pasijuto bėsanti visai arti piktojo milžino Šniokšlio rūmų; pilko mūro siena buvo čia pat. Karalaitė persigando, nes Šniokšlys buvo žiaurus plėšikas.

Nespėjo ji išgąščio pagauta pasijudinti iš vietos, girdi, kaip milžinas, nusijuokęs storu užkimusiu balsu, šaukia:

— Gegy, tai tau pavyko! Dabar galiu karalaitę pasigauti.

Čia karalaitė suvokė, kad Gegys ją prigavo, tyčia tenai atviliojo. Jis nebuvo koks karalaitis, tik milžino

Šniokšlio gudrus tarnas. Dar mažas buvo motinos pamestas, svetimoje šeimynoje užaugo, iš kitų vaikų valgi verždavo; paskui, juos iš jų namų išstūmęs, pats pasileido į platų pasaulį, valkiojosi šen ir ten. Tinginys, nedorėlis, jis gyvendavo iš to, kad žaisdamas ir slapstydamasis viliodavo į piktųjų milžinų buveinę, kas jiems patikdavo.

Milžinas Šniokšlys seniai norėjo karalaitę paimti į nelaisvę. Jis buvo susitaręs su Gegiu, kad tas atvilios jam karalaitę. Ir štai ji pateko į spąstus.

Vargšė karalaitė! Kaip jai širdelė tvaksėjo! Ji norėjo tuojau bėgti, bet kojelės jau buvo taip pavargusios, kad pastovėti negalėjo. Kad kas ateitų ir ją išgelbėtų!

Tuo metu lėkė pro šalį drugelis.

— Drugeli, pasiimk mane ant savo sparnų ir nunešk namo!— sušuko karalaitė.

— Negaliu,— atsakė drugelis,— mano gražūs sparnai sugestų; jų neturi niekas liesti.

Taip nevyriškai pasielgęs, nulėkė sau, palikęs karalaitę.

Bėgo pro šalį vabalėlis.

— Vabalėli, vabalėli, pasisodink mane ant nugaros ir parnešk namo! — vėl šaukė karalaitė.

Vabalėlis atsakė:

— To negaliu padaryti, tu per sunki: tuojau nuilsiu, ir toli nenubėgsim.

Šalia tekėjo linksmas vandenėlis.

— Vandenėli, vandenėli, pasiimk mane ir nunešk namo,— paprašė karalaitė.

Bet vanduo atsakė:

— Mielu noru pasiimčiau tave, tik pakeltui bus daug akmenų, suklupsiu, kojas lūšim ir toli nenubėgsim.

Karalaitė buvo visai nusiminus. Tik staiga atsirado ties ją puikus rudas briedis, pasižiūrėjo į ją savo gražiomis gudriomis akimis ir tarė:

— Karalaite, aš moku greit bėgti. Atsisėsk ramiai ant mano keteros — tuojau pristatysiu namo.

Karalaitė tuojau atsistojo, briedis priklaupė, ji užsilipo jam ant keteros, apsikabino sprandą, ir juodu nušvilpė kaip vėjas, tik sausos šakelės po kojomis braškėjo. Briedis šokinėjo per griovius, kilo į kalnus ir leidosi į klonius. Milžinas Šniokšlys tik šaukė, plūdo, pavyti negalėdamas. Briedis tik prie karaliaus pilies sustojo.

Girios karalius ir karalienė buvo labai išsigandę, kai jiems karalaitė dingo. Juodu buvo paskelbę, kad kas karalaitę suras ir pristatys, tas gaus gražų vainiką.

Kaip juodu nudžiugo, pamatę grįžusią dukrelę! Karalaitė tuojau nusipasakojo, kaip geras briedis ją išgelbėjo.

— Tu man dukterį sugrąžinai, tai tau ir vainikas pridera gauti,— tarė karalius.

Karalienė savo rankomis jam vainiką uždėjo. Nuo tada ir turi briedis tokius puikius ragus.

Apie raudoną ir geltoną pirščiuką

Karalaitė Šilaitė užaugo maloni mergina raudonais skruostais, šviesiai geltonomis kasomis ir žydromis akelėmis.

Tėvas, girios karalius, padovanojo jai du pirščiukus: vieną iš raudono brangaus akmens, kitą iš gyno aukso.

Tuodu pirščiukai buvo stebuklingi. Kai Šilaitė užsi-
mauja raudonąjį, tris kartus apsuka į dešinę ir pasako:
„Piršteli, piršteli, pasiūk man naują drabužėlį“, tai iš
visų pusių ima lėkti šilko sklypai — rudi ir raudoni, ža-
li ir auksiniai, ima byrėti raudoni, balti ir juodi perlai.
Iš to visko susidaro puikūs, margi drabužiai. Kai užsi-
mauja auksinį pirštelį, pasuka tris kartus į kairę ir pa-
sako: „Piršteli, piršteli, pasiūk man marškinėlius“, tai
ima kristi balti šilkiniai siūlai, iš jų išsiaudžia puikūs,
ploni, minkšti marškiniai, kaip tik karalaitei vilkėti.

Karalaitė be rūpesčio ir darbo galėdavo visados pui-
kiai apsitaistyti.

Bet vieną dieną abudu pirščiukai dingo — ar kara-
laitė juodu pametė, ar kas pavogė, nei ji, nei kas kitas
tikrai nežinojo. Šilaitė ėmė gaudžiai verkti, pasisakė
motinai, motina karaliui. Visi trys buvo labai nusiminę,
nes visoje valstybėje niekas nemokėjo tokių padaryti:
meisteris, kuris juos buvo padaręs, jau seniai buvo mi-
ręs ir savo paslaptį nusinešęs į kapus.

Karalius liepė paskelbti visoje valstybėje, kad kas
pirščiukus ras, tas galės karalaitę vesti ir po jo galvos
paliks girios karalium.

Tuojuo visi dvariškiai ir didžiūnai ėmė ieškoti po
visą valstybę, bet niekas nerado.

Už Vabalų kalno gyveno senas milžinas, vardu Pra-
gobėlis, plikagalvis, veltabarzdis. Jis labai norėjo būti

miško karaliū, nes karalius valdė visas brangenybes, kurios buvo plačioje girios valstybėje.

Išgirdęs, kad karalius žada palikti savo valstybę tam, kas pristatys pamestus pirščiukus, jis pasišaukė vieną iš savo piktųjų tarnų, sumanų kalvį, gyvenusį už Kiškiakalnio, ir liepė jam nukalti vieną raudoną, kitą geltoną pirščiuką, lygiai tokius, kokie buvo pamestieji.

Tas pirma pasikasė antausį, nes tai buvo nelengvas darbas, bet paskui sutiko ir tikrai padarė. Padarė taip gražiai, kad niekas nuo tikrųjų nebūtų atskykęs.

Milžinas Pragobėlis tuojau išsirengė į kelionę ir atvyko pas Šilaitę. Pamačiusi senį plikį, ji labai išsigando. Bet jis mandagiai ją pasveikino ir prabilo:

— Džiaukis, karalaite, aš radau pirščiukus.

Kai padavė pirščiukus, Šilaitė nudžiugus nubėgo pas motiną, motina pasakė tuojau karaliui. Daug buvo džiaugsmo pilyje ir visoje girios valstybėje. Karalius iškėlė Pragobėliui puotą, visi linksminosi, džiaugėsi.

Per puotą Pragobėlis priėjo prie Šilaitės ir tarė:

— Karalaite, džiaugiesi atgavus savo pirščiukus; aš dar labiau džiaugiuosi, kad vesiu gražiausią, padoriausią, aukščiausios kilmės merginą, nes esi man brangi kaip mano gyvenimas.

Jis melavo, nes karalaitės nemylėjo. Jam tik rūpėjo pasidaryti girios karaliū ir gauti visi jos turtai.

Šilaitė labai nusiminė; ji ir girdėti nenorėjo apie senį plikį, veltabarzdį milžiną. Bet tėvas buvo pažadėjęs,

o karalius negalėjo juk atšaukti savo žodžio. Tai tuo-
jau sužieduotuves iškėlė, ir netrukus turėjo būti ves-
tuvės.

Šilaitė pasiprašė, kad jai pačiai leistų pasidaryti
kraitį. Karalienė sutiko. Tai karalaitė užsimovė raudo-
nąjį pirščiuką, apsuko tris kartus į dešinę ir pasakė:
„Piršteli, piršteli, pasiūk man drabužėlių.“ Tik ji taip
pasakė, pakilo baisus viesulas: iš visų pusių pabiro
margi šilkų sklypai, bet jie nesusimetė į vieną vietą, tik
blaškėsi kaip pašėlę, iki suskido tūkstančiais skudurė-
lių.

Karalaitė norėjo tuoju nusimesti pirščiuką, bet kaip
įsiskaudino pirštą! Į jį įsmigo paslėptos pirščiuke ada-
tos. Nuo kraujo pirščiukas taip buvo prilipęs, kad vos
vos galėjo jį nutraukti.

— Tai ne mano pirščiukas! — sušuko ji išsigandus.

— Man labai nemalonu, kad taip atsitiko, — gailės-
tavo Pragobėlis, — turbūt ne taip buvo pasuktas. Prašau
išmėginti dar auksinį.

Paėmė Šilaitė auksinį pirščiuką, užsimovė ir apsuko
tris kartus į kairę sakydama: „Piršteli, piršteli, pasiūk
man marškinėlių.“

Kai taip pasakė, tuoju iš visų pusių atšliaužė daugy-
bė gyvačių, jos susimetė į baisius pundulius, ėmė kan-
džiotis, voliotis ir tuoju vėl pranyko.

— Ir tas pirščiukas ne mano! — sušuko pasibaisėjęs
karalaitė, tuoju ėmė traukti jį nuo piršto, bet vėl jai

pirštą baisiai suskaudo: ir tame pirščiuke buvo paslėpta adatų; jos taip subadė pirštą, kad pirščiukas buvo pilnas kraujo.

Patyręs tai, girios karalius supyko ir pasakė Pragobėliui:

— Pamelavai ir prigavai, dar pasisakei mylės mano dukterį. Šalin iš mano akių! Neleisiu jos už tavęs, ir nebūsi girių karalius!

Karalaitė metė jam pirščiukus.

Pragobėlis susigėdo, kad jį pagavo besukant, ir skubiai išėjo. Išeidamas taip sviedė abudu pirščiukus, kad juodu suskambėjo ir subyrėjo tūkstančiais gabalėlių. Bet kas paskui nutiko?! Iš kiekvieno gabalėlio išaugo po ilgą stiebelį, ant kiekvieno stiebelio po šešis, septynis, dvylika lygių pirščiukų.

Ir šiandien dar jų visur yra, ant jų matyti karalaitės Šilaitės kraujo. Bet jų saugokitės: jie nuodingi!

Kaip varlė pasidarė kūdroso seniūnu

Kūdroje gyvena daug gyvulėlių, ir visi jie tarp savęs kiviairėdavosi.

Ten buvo vandeninis voras; jis nuolat bėgiodavo vandens paviršium skersai ir išilgai kūdra. Štai atplaukė žuvelė ir norėjo ją pagriebti.

— Vaje, koja! — sušuko voras. — Nesikandžiok!

Žuvelė nuplaukė toliau ir ėmė žaisti saulės spinduliuose. Atplaukė antis ir norėjo ją pagauti.

— Ui, uodega! — sušuko žuvelė. — Nesiznaibyk!

Antis nuplaukė sau ir užklipytavo ant kranto. Tenai saugojo ją lapė ir norėjo pagriebti.

— Ui, sparną! — sušuko antis.— Nesidraskyk!

Atlėkė ant vandens avižė; tuojau atsirado varnėnas ir griebė ją. Kai varnėnas nutūpė švendruose, tuojau atskrijo vanagas ir norėjo jį sudraskyti. Kūdroš krantu bėgo vabalėlis; tuojau atrėpliojo paskui driežlas. Atsitūpė ant stiebelio musė, tuojau siekė jos varlė; čia atsirado gandrai ir siekė varlės praryti. Striukai: kiekvienas norėjo kitą suėsti ir nenorėjo, kad jį kitas suėstų. Todėl kūdroje ėjo nuolat kivirčiai ir barniai.

Vieną dieną suėjo visi kūdroš gyventojai ir nusprendė, kad toliau taip negali būti; reikia išsirinkti seniūnas, kad žiūrėtų kūdroje tiesos ir tvarkos.

Visiems tatai patiko, tik ką rinkti seniūnu?

— Tą, kuris moka gražiausiai dainuoti! — pasiūlė varnėnas, nes jis norėjo būti seniūnu ir ėmė tuojau savo dainą švilpauti.

— Ne, ne! — ginčijosi voras. — Rinksim tą, kuris gražiausiai šokti moka! — Mat jis norėjo būti seniūnu ir ėmė tuojau savo ilgomis kojomis nepaprastą šokį šokti.

— Ne! Tą, kuris gali ilgiausiai miegoti, — tarė driežlas. Ir jis norėjo būti seniūnu; ką tik buvo atsikėlęs iš ilgo žiemos miego.

— Tik tokio ir laukėm! — sukvarksėjo tyčiodamasi antis. — Rinkim tą, kurio plunksnos gražiausios. — Žino-

ma, jos plunksnos turėjo būti gražiausios, ir tuojau pradėjo savo plunksnas valytis, gražintis.

— Vaikai,— prakriunėjo senis karpis, visai apsamanojęs,— tai vis gryni niekai. Kas nori būti seniūnu, turi būti miklių kojų, kad galėtų visa gerai prižiūrėti, tuojau kur reikia atsirasti. Padarykim lenktynes: kas pirmas pateks į kitą krantą, tas tegu bus seniūnas!

— Teisybę sakai,— sušuko visi,— padarysim lenktynes!

Visi sustojo į eilę. Karpis atskaitė: viens, du, trys, ir visi pasileido! Kokius šuolius ėmė daryti voras, kaip plaukė antis, kaip plasnojo sparnais varnėnas, kokiais ilgais žingsniais žengė krantu lapė, kaip yrėsi dumbļu driežlas! Kuris pirmas bus anoj pusėj?

Tik viena varlė nesijudino iš vietos. Ramiai kiurksojo ji ant plataus akmens ir savo didelėmis akimis žiūrėjo į vandenį, kaip aukštai kilo jame vilnys nuo tų lenktynių. Tik staiga pagriebė ją savo ilgu snapu gandras, pakilo aukštyn ir neša savo žmonelei gardų kąsnį. Tai buvo išgąščio! Varlė kurksėdama blaškėsi, kojomis kabaldžiavo, stengdamasi išsivaduoti iš baisaus savo nedraugo snapo. Ir išsivadavo! Kai gandras norėjo pasigauti kiek oro, ji suspurdo ir plumpst nukrito į žemę, tikriaus — ant didelio lapo kitame kūdros krante.

Nespėjo varlė atsipeikėti, kaip ėmė rinktis aplink ją kiti kūdros gyventojai — kuris atlėkė, kuris atrėplio-

jo, kuris bėgte atbėgo, kuris atšokavo. Kaip jie buvo nustebe, radę tenai varlę berėpsančią.

— Jau tu čia? — klausinėjo visi akis pastatę.

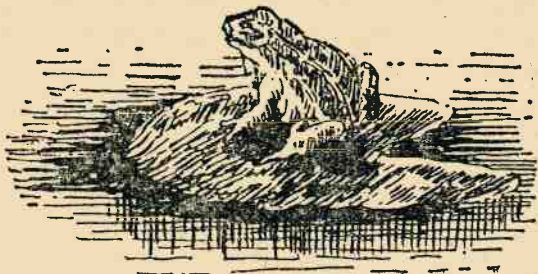
Varlė tepajėgė ištarti „kvak!“

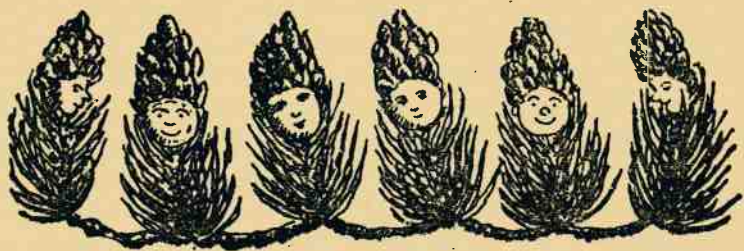
Ji rėpsojo išdidi, išsiskėtus patogiai ant didelio lapo, apsivilkus žaliais rūbais, su balta krūtine, ir dairėsi nustebus į šalis. Kiti kūdros gyventojai buvo ne mažiau nustebe, bet ką padarysi: varlė pirmutinė buvo atvykus į kitą kūdros krantą. Taigi visi vienu balsu sušuko:

— Varlė turi būti kūdros seniūnu. Valio varlė!

Varlė nustebus riogsojo kaip riogsojus, tik paskui plačiai išsižiojus tarė „kvak“.

Nuo tos dienos varlė eina kūdroje senlūno pareigas,

Apie eglę išdidėlę

Seniai seniai gyveno puikioje lygumoje eglė motinėlė su daugeliu šimtų savo dukrelių. Kai eglė motinėlė visai paseno ir rengėsi mirti, ji pasišaukė visas savo dukreles ir tarė joms:

— Dukrelės, laikykitės visados gražiai krūvoje, nesisirkikit. Eidamos išvien, būsit stiprios! Būkit kuklios, nes kas aukštai nešasi, tas žemai nupuola.

Eglėlės pasižadėjo klausyti motinos patarimų. Eglei motinėlei mirus, jos visos gyveno vienoj vietoj ramiai, gražiai, tirštai šalia viena kitos. Bet juo augo jos didesnės, juo ankščiau joms darėsi, juo sunkiau buvo su maistu, turėjo tįsti, stiebtis, kad saulės šviesos gautų. Bet laikėsi krūvoje. Vakarais, kai papūsdavo vėjelis, jos suglausdavo galveles ir tyliai pasakodavosi, ką dieną pergyvenusios, ką girdėjusios.

Tik viena dukrelė savo motinos patarimus pamiršo. Jai nepatiko būti tarp daugelio giminaičių: čia ji negalėjo plačiai išsiskėsti, turėjo taikytis prie kitų, spaus-tis, siaurintis. Tai jai netiko. Toliau atviroje vietoje jai buvo daug linksmiau ir gražiau. Taigi pasirinko sau vie-tą ant kalno. Kaip tenai saulė šiltai švietė, kiek ji galė-jo tenai skėstis, plėstis, kaip toli buvo matyti į laukus, per seselių galvas galėjo žiūrėti!

Iš tikrųjų ji pasidarė gražiausia eglė visame krašte: išaugo aukšta, laiba, plačiai ištiesus savo rankas, lyg laimindama į visas puses; jos žali drabužiai buvo nutisę ligi pat žemės. Visi žmonės gėrėjosi jaja, džiaugėsi jos gražumu; ji pati išdidžiai žiūrėjo į vandenį po savo ko-jomis.

Ar jos seselės ir broliai neturėjo ko jai pavydėti?..

Tik atvyko į tą šalį piktas piktas svečias — milžinas Ruduo su savo tarnais Audra ir Viesulu. Jis atjojo ant savo prunkštaujančio, putojančio debesų žirgo, papūtė. Kas jam priešinosi, tam kirto savo geležiniu kumščiu ir bloškė į žemę. Užsuko ir į klonį, kur gyveno eglių šeimyna.

Ui, kaip jis šniokštė, gąsdino! Išėlęs puolė jis egly-ną. Išsigandusios eglės nulenkė galvas, susimetė į krū-vą; aikčiodamos ir vaitodamos linko jos po smūgiais, bet tvirtai laikėsi ant kojų, nes viena kitą gynė, rėmė. Kurios pakraštyje stovėjo, tos plačiai skėtė savo rankas,

tarytum gindamos kitas. Piktajam milžinui Rudeniui beliko triukšmingai keliauti toliau.

Oi, kaip jos paskui atrodėl Drabužiai sutaršyti, apdraskyti, vienai ranka išlaužta, kita vos ant kojų pastovi. Bet visos išliko gyvos, nes visos laikėsi išvien.

Kai atsipeikėjo, tai atsigręžė pažiūrėti savo puikiosios seselės. Šiurpulys jas supurtė iš išgąščio! Puikioji eglė gulėjo parblokšta ant žemės su visa jos grožybe. Buvo ją užklupęs milžino tarnas Viesulas ir lengvai parbloškė — mat nebuvo kas ją gynė.

Eglelės tyliai tarp savęs šnabždėjosi: „Vargšė seselė! Kad būtų mūsų tarpe palikus, būtumėm ją atlaisiusios. Kodėl, sesyte, taip pasididžiavai?“

Kaip saulės spinduliai į žemę buvo nukeliavę

— Saule motinėle, leisk mus nušokti į žemę,— kartą pasiprašė saulės spinduliai.— Norėtume pažaisti. Leisk, motinėle.

— Norėtume vandenyje pasipliauškęti,— šaukė vieni.

— Ant žalių lapų pašokinėtume,— kalbėjo kiti.

— Malonu būtų pievoje pagulėti, miške pasislaps-tyti,— šūkavo iš visų pusių, iki saulės motinėlės sutiko.

— Gerai, nušokit į žemę, tik saugokitės tenai piktų-jų milžinų,— perspėjo motina.

— Nieko jie mums nepadarys,— suklegėjo spinduliai. Apsidžiaugė, kad pateks į žemę, ir tuojau nuskrijo.

Iš tikro smagu jiems buvo žemėje! Tenai rado didelį plačių jūrų, kur galėjo maudytis, laivais plaukinėti. Vanduo buvo tyras kaip stiklas. Kaip džiaugėsi, kaip šaukė jie, pamatę vandenyje apvalų, skaistų saulės veidą! Ji maloniai jiems šypsojosi, jie rankelėmis jai mo-javo. Aptikę čiurlenantį upeliuką, tuojau leidosi su juo

šokinėti per medžių šaknis ir akmenis, vartėsi per vienas kitą, paskui vėl kilo į orą. Pievose vaikėsi, ripką ridinėjo. Bet puikiausia jiems buvo miške; tenai lenktyn su voverėlėmis lipinėjo į medžius, šokinėjo žemyn.

Žemės gyventojai džiaugėsi, matydami, kaip gražiai spindulėliai žaidžia, visur juos meiliai sutikdavo. Uodai tuojau iškeldavo jiems pokylį, savo ilgomis kojomis šokdavo jiems puikiausius šokius; paukščiai tuojau įtaisydavo koncertą — vieversys ir lakštingala jiems savo gražiausias dainas dainuodavo; dargi didžiosios baisybės, krokodilai, kurie savo snukiais galėtų praryti milijonus spindulių, patenkinti vartydavo savo išpūstas akis, kai spinduliai imdavo šviesti jų žvynuotus šarvus; vilkai ir meškos duodavo jiems pakedenti savo kailinius.

Tik du milžinai buvo jais nepatenkinti: Kalnavertis ir Vandenplūdis.

Mat Kalnavertis buvo kartą atsigulęs perpietės. Kai sau puikiausiai krankė, keli įsismaginę spindulėliai pakuteno jam nosį; nuo to jis turėjo pabusti ir smarkiai čiaudėti.

Kai Kalnavertis sučiaudėjo, tai nuėjo toks garsas, tarytum būtų smarkiausia audra kilus; aidasėjo per visą kraštą, išsigandę paukščiai spruko kur įmanydami, gyvulėliai sulindo į savo olas. Kai Kalnavertis kumščiu pagrūmojo, tai kalnai sudrebėjo, žemė pasijudino, viskas virto, griuvo.

Nuo to karto saulės spindulėliai labai jo bijojo: jis buvo pasiryžęs jiems atkeršyti už tai, kad drįso jam popiečio miegą sutrukdyti. Jie neidavo į urvą, kur jis gyveno, tik retkarčiais žengdavo į jį kelis žingsnius arba iš viršaus pro langelį pasižiūrėdavo, bet tenai buvo taip tamsu, kad tuojuo sprukdavo šalin.

Ir Vandenplūdis jų nemėgo. Jis gyveno jūroje, puičioje stiklinėje pilyje. Labiausiai jis mėgdavo po savo

platų kraštą ant balto žirgo jodinėti arba su jūros deivėmis ir vandenėmis vaikytis. Bet kai atsirado saulės spinduliai, jo draugės nebenorėjo su juo daužytis; joms labiau patikdavo su linksmiais spindulėliais žaisti. Už tai Vandenplūdis labai pyko ir prisiekė, kad saulės spinduliams galą padarys.

Taigi vieną dieną išsirengė jis pas savo draugą Kalnavertį. Ilgai sėdėjo juodu ir skundėsi vienas kitam, kad spinduliai juodviem nemalonumų darą, vienam per popiečio miegą, kitam žaidžiant; reikia tiems spinduliams galas padaryti. Tik nežinojo, nuo ko pradėti.

— Jau žinaul — staiga sušuko Vandenplūdis. — Pasišaukim daktarą Bacilių; jis tai padarys.

Daktaras Bacilius buvo piktas burtininkas ir nuodų dirbėjas. Jis buvo toks mažas, Vandenplūdis turėjo pirmą užsidėti savo žalsvus akinius, kad galėtų jį matyti, o Kalnavertis savo urve pirma žiburį užsidegti, kad jį rastų; bet jis buvo visų pavojingiausias ir baisiausias burtininkas. Turėjo šimtus tūkstančių mažiulių, aštrių adatėlių; kam jis tokia adatėle įdurdavo, tas numirdavo. Taigi jis turėjo visus spindulėlius subadyti, bet to nepajėgė padaryti.

— Matot, — aiškinosi daktaras Bacilius, — kaip tik man pačiam tenka kasdien pykti dėl tų saulės spindulių; jie ardo visą mano darbą: kai kam įduriu, tai bėga tuojuo pas spindulius, ir jie išgydo. Nieko aš jiems negaliu padaryti.

Dėl tokio pasakymo Kalnavertis taip supyko, kad ėmė abiem kumščiais grūmoti. Nuo to sudrebėjo visa žemė, visos jos atramos sugriuvo, su ugnimi atsivėrė didelis žemės plotas ir prarijo girią; ten lygiai tada žaidė saulės spindulėliai. Tuojuo šoko į tą vietą Vandėnplūdis, užpylė ją ir laikė tenai vandenį, iki jie visi užtroško.

Taip mirė saulės spindulėliai ir buvo palaidoti giliai giliai po žeme. Ten jie miegojo savo mirtiną miegą kelis tūkstančius metų.

Kai saulė motinėle sužinojo, kad jos mieli spindulėliai žuvę, baisiai nusiminė ir užsidengė savo veidą tirstu debesų šydu, kaip daro moterys kam iš artimųjų mirus, ir graudžiai verkė, o jos ašaros krito į žemę. Ant žemės pasidarė šalta ir tamsu, saulės ašaros virto sniegu ir ledu, gėlelės sulindo į žemę, kirmėlės ir vabalai įsikasė giliai į dumblą ir smėlį, žvėrys apsivilko storais kailiniais, žmonės pasisiūdė šiltų drabužių.

— Kad vėl mieli saulės spindulėliai pasirodytų,— dūsavo žmonės.

— Turim iškasti juos iš po žemės! — nusprendė kurtis ir ėmė tuojuo žemę rausti.

Kiek jis privargo, net apako spindulėlių beiėškodamas, bet nerado. Kalnavertis buvo juos giliai užkasęs ir akmenimis duris užvertęs.

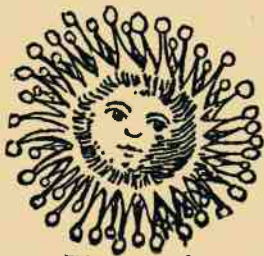
— Ne, aš tų akmenų nepajėgsiu nuversti,— skundėsi kurtis.

— Mes tau padėsime,— pasisiūlė žmonės. Pasijuosė odines prikyštes, pasiėmė į vieną ranką dalbą ir kūjį, į kitą žiburį ir ėmė kasti takus gilyn į žemę. Kalnaver-tis šoko troškinti juos savo karštu kvapu, daugelį pribai-gė, bet jie kasėsi vis gilyn ir gilyn. Ir štai vieną dieną rado spindulėlių kapines — daugybę juodų karstų, juose gulėjo mieli mažiuliai saulės spindulėliai iš-blyškę, sustingę, šalti. Atsargiai keldami tuos karstus, žmonės gabeno juos į viršų. Bet saulės spinduliai kaip buvo, taip ir paliko negyvi. Žmonės pūtė į juos kaip vaikai į pastyrusį karklavabalį, bet jie nesijudino.

— Ant ugnies palaikykim,— pasiūlė vienas,— kai įkais, gal ir atgis.

Ir iš tikrųjų: kai karstelius pastatė ant ugnies, tuo-jau ėmė rausti, gelsti, ir staiga trikšt, trikšt spindulė-liai ėmė viens po kito šokinėti iš savo juodų karstų. Visi džiaugėsi iš to, nes pasidarė šviesu ir šilta net žiemą.

Bet dar daug tūkstančių milijonų saulės spindulėlių guli palaidotų po žeme. Dėl to žmonės dar vis leidžiasi giliai į žemę ir gabena iš tenai juodus saulės spindulė-lių karstus — akmenines anglis.

Kur musmiris gavo baltų taškų

Pirma grybų vaikai visai neturėjo kepurėlių; dėl to, bėgiodami per lietų po mišką, sušlapdavo kaip vantos. O per lietų jie mėgdavo bėgioti: samanos tuomet būdavo gražiai žalios, šviežios, gilios — galėdavo gerai išsimaudyti. Ir mama sakydavo, kad kai vaikas per gegužės mėnesio lietų pabėgioja, tai auga didelis, o jie norėjo būti dideli.

Bet kartą taip smarkiai lijo, vaikai taip peršlapo, kad visi gavo slogą ir turėjo atsigulti. Mama tuomet nusprendė padovanoti jiems kalėdų šventėms gražias

kepurėles. Kai atėjo kalėdos, visi rado prie savo lovelių po gražią kepurėlę. Kaip jie džiaugėsi ir didžiavosi!

Tik vienas Musmiris buvo savo kepure nepatenkin-tas. Jis visados buvo nenaudėlis, jį imdavo aitrus pavydas, kai jo broliai ar seselės gaudavo žaislų ar kitų kurių daiktų, kurių jis neturėjo. Jis buvo gavęs gražią baltą kepurėlę, bet ji jam atrodė negana graži. Kam negavęs margos?

Čia parėjo jam į galvą vienas sumanymas. Girioje gyveno jo draugas, nykštukas Dažutis; jis kas pavasaris margindavo gėles, kas ruduo visaip dažydavo medžių lapus. Nubėgs pas jį ir duos savo kepurėlę nudažyti. Tylomis spruko Dažučio ieškoti. Bet nerado jo namie, užtai užtiko jo puodelius su įvairiais dažais: geltonais ir žaliais, rudais ir raudonais. Raudonieji dažai gražiausi, raudonos kepurėlės nė vienas grybas neturil! Ko čia laukti? Nusitraukė kepurėlę nuo galvos, nugaramdino į puodelį su raudonaisiais dažais ir tuojau atgal namo!

Namie mama besirengianti eiti su vaikais pasi-vaikščioti. Žinoma, ir Musmiris turėjo drauge eiti. Kai užsimovė savo raudoną kepurėlę, pasigirdo aplink „aa!“ — taip kitiems ji patiko. Tik mama nieko nepasakė: jai nepatiko, ką Musmiris buvo padaręs.

Valandėlę pavaikščiojus, ėmė lašnoti. Kaip džiaugėsi tuomet vaikai iš kepurėlių! Lietaus lašų visai nejuto. Bet dėl viso ko pasuko namo. Sugrįžę nusiėmė kepurė-

les ir pasikabino ant kablelių pradžiūti. Ir Musmiris nusiėmė savo kepurėlę, bet vaje! — kas su ja buvo pasidarę! Buvo ją užsimovęs dažams dar neuždžiūvus, todėl kur lašas krito, ten pasidarė baltas taškelis! Pamatęs tai, Musmiris ėmė gaudžiai verkti, taip jam pikta pasidarė. Metė savo sugadintą kepurėlę į kertę ir norėjo bėgti — jam pasidarė gėda prieš kitus grybus. Bet motina jį sustabdė ir tarė:

— Matai, nebūtum paniekinęs savo kepurėlės, turėtum gražią, švarią, baltą, o dabar turėsi movėti raudoną su baltais taškais.

Karalaitė Sniegytė

Toli toli nuo mūsų yra kraštas, kur kalnai debesis siekia. Tenai yra kalnas, ant kurio viršūnės sniegas guli; tas sniegas ir šilčiausią vasarą nenutirpsta. Ant jo stovi karaliaus Žiemo pilis. Tos pilies sienos vieno sniego, bokštai — ledo. Joje gyvena senas karalius il-

gais baltais plaukais, ilga balta barzda. Jis kietas, žiaurus. Kas prie jo pilies prisiartina, tą tuoju ima į nelaisvę. Sruvena upelis nuo kalno — tuoju sustabdo, sukausto, surakina, kad toliau negalėtų bėgti, vietoje gulėtų. Atleikia paukštis, tuoju pagauna; kitas ir nebegauna išlėkti iš jo pilies, tenai sušąla ir miršta. Dėl to kregždės, varnėnai, gandrai, kai pajunta Žiemį artinantis, lekia kuo toliau nuo jo, vabalai ir kirmėlės tuoju sulenda į žemę, kad jis jų nepagriebtų.

Netoliese gyvena maža, labai graži karalaitė, vardu Sniegytė: mat ji visados dėvėjo baltais drabužiais, avėjo baltomis šilkinėmis kojinėmis, baltais atlasiniais bačiukais, ant galvos žvaigždžių vainikas, iš grynų sidabrinių siūlų nunertas. Ji buvo linksma, bėginėjo, šokinėjo, skrajojo ištisą dieną.

Kartą beskrajojama atsirado arti Žiemiaus pilies. Piktasis karalius ir ją sustabdė ir uždarė savo pilyje. Karalaitė Sniegytė buvo labai nusiminus, bet nusiminimui išblaškyti ėmė šokinėti, skrajoti dar smarkiau ne kaip paprastai.

Tatai senį rūstų karalių labai pykino, nes jis negalėjo pakęsti, kad kas linksmiasi, išdykauja. Todėl, kai Sniegytė imdavo prašyti, kad Žiemys paleistų ją iš savo tamsios pilies, karalius atsakydavo, kad ji niekad iš čionai neišeisianti. Jei bent atsirastų karalaitis, kuris jai taip patiktų, kad visai paliautų šokus — su tuo galėtų eiti iš pilies kur norėtų.

Karalaitė Sniegytė užaugo graži, maloni mergina; ji patikdavo kiekvienam, kas ją pamatydavo. Ateidavo daug karalaičių, kurie norėdavo ją vesti. Bet kai kuris karalaitis nueidavo pas karalių ir prašydavo: „Karaliau Žiemy, leisk už manęs karalaitę Sniegytę, tegu ji su manim eina į platų pasaulį“, tai Žiemys atsakydavo: „Nagi, pamėgink! Jei tu jai taip patiksi, kad paliaus šokus, tai gausi ją; bet jei ne, tai ir tave paimsiu į nelaisvę!“

Tai būdavo nemalonus pasiūlymas, bet kai kurie karalaičiai statydavo savo gyvybę, kad išvaduotų Sniegytę ir gautų ją per pačią.

Pirmas atėjo karalaitis Ledys. Jis atrodė puikiai: jo šarvas buvo iš gryo žvilgančio ledo, vainikas su lediniais rinčiais, prie šono kalavijas, taip žvilgęs ir smailus kaip ledo žvakelė, žiemą po stogu kabanti. Pasirodžius saulei, jis žėrėdavo visomis laumės juostos spalvomis: žaliai, žydrai, raudonai, geltonai. Jis galvojo: „Aš turiu karalaitę patikti, ir ji paliaus šokus.“

Nuėjo pas karalaitę saulei šviečiant, dėl to puikiai žvilgėjo. Kitos merginos pamačiusios stebėjosi ir gėrėjosi, koks jis puikus vyras. Bet kai karalaitė Sniegytė jį pamatė, tai juokais nesisvėrė: ją ėmė juokas, kad jis nei šiaip, nei taip margas. Iš linksmumo ėmė ploti rankelėmis, šokti, strykčioti. Ir rūstus Žiemys negalėjo nenusijuokti į savo baltą barzdą iš tokio negudraus karalaičio. Bet tai buvo juokas iš pikto džiaugsmo. Kai

Ledys nepatiko karalaitei Sniegytei ir ji nepaliovė šokus, piktasis Žiemys paėmė ją į nelaisvę ir uždarė savo pilyje visai tamsiame kambaryje.

Neilgai trukus atėjo kitas karalaitis, Vėjys. Jo resvi plaukai smarkiai draikėsi jam aplink kaklą, jo platus apsiaustas, ar jis ėjo, ar stovėjo, plevėsavo užpakalyje kaip vėliava nuo vėjo. Jis linksmi švilpavo ir paikus juokus krėtė: čia duris ar langinę taip šveis, kad subraškės ir žmonės krūptels; čia kuriam vyrui kepurę nuo galvos nutrauks, kad skersai gatvę nusiris; arba, pačiuopęs kuriai moteriai skėtį, lamdo ją, spaudžia jai prie veido; čia vėl, pagavęs vaikui popierinį žaltį, lekia su juo aukštai į orą, iki nelaimingas žaltys su savo ilga uodega pasijus bekybą, bekabaldžiuoją kur aukštai medyje.

Nuėjo jis pas karalaitę Sniegytę. Visi manė: toks turi karalaitei patikti, nes jis toks pat linksmas kaip ir ji. Ir iš tikrųjų: kai karalaitė pamatė ją atšokuojant linksmą, švilpaujantį, tai iš tolo sušuko:

— O, tu man patinki!

Manot, kad ji ir šokti paliovė? Anaip toll! Kai pamatė, kad karalaitis Vėjys toks linksmas, pagriebė ją už rankos ir ėmė šokti; šoko, sukinėjosi, darė tokius šuolius, kad Vėjys vos galėjo paskui pasekti.

Kai pamatė tai karalius Žiemys, tuojau priėjęs paėmė nelaimingą karalaitę į nelaisvę ir įmetė ją į tamsųjį

kambarį, kur jau Ledys sėdėjo. Mat ir jis ne taip buvo patikęs karalaiti, kad ji būtų šokti paliovus.

Buvo paskui atėjęs dar vienas karalaitis, Žaibys. Tas atrodė tiesiog baisus. Jo rūbai buvo iš gryno aukso; jie taip žvilgėjo, kad į jį žiūrėti negalėjai. Prie šono kabojo siauras kardas, visas išlankstytas, ant galvos vainikas, iš kurio nuolat skaisčiai švytavo. Jo akys ugnim žioravo; į ką pažiūrės, tą šiurpas pervers. Balsą turėjo tokį baisų, kad kai prabils, tai sakytum perkūnas griauja.

Tas karaliui Žiemiui ganą patiko. Jis pamanė: kai Žaibys Sniegytei pasirodys, ji tikrai pamirš savo šoki.

Bet kai Sniegytė jį pamatė ir išgirdo, kaip jis dunda, trankosi, koliojasi, tai taip išsigando, kad apsisuko ir ėmė bėgti; bėgo, iki karalaičiui iš akių pranyko. Paskui taip džiaugėsi ištrūkus, kad ėmė šokti, suktis.

Ir Žaibį karalius Žiemys uždarė dėl to, kad jis nepatiko karalaiti ir ji nepaliovė šokus.

Taigi jau trys karalaičiai buvo uždaryti tamsiame kambaryje. Ledys sėdėjo galvą nuleidęs; Vėjys baldėsi į duris ir langus, mėgindamas atidaryti; Žaibys blaškėsi iš šono į šoną, iš kertės į kertę, dundėjo, koliojosi, kad jį uždarė. Visi trys pyko ant karalaitės Sniegytės, kad dėl jos į nelaisvę pateko. Pagaliau visi susitarė ir prisiekė, kad jei atsiras karalaitis, kuris jai taip patiks, kad paliaus šokus, tai jie neleis jai eiti už jo, bet pa-

darys, kad ji visą savo gyvenimą sėdės karaliaus Žiemo pilyje.

Jiems taip besitariant, atėjo į karaliaus pilį dar vienas karalaitis. Jo akys buvo įtikimos, ramios, mėlynos; šviesiaplaukis, malonaus balso, tiesa, nepuikiai pasirėdęs, bet ant galvos vainikėlis iš pelenėlių, sniegenų, gaidžiukų ir žibučių, rankoje šakelė su baltais vyšnių žiedais, apsijuosęs žalių lapų juosta. Atėjo pas karalių Žiemį ir tarė:

— Karaliau Žiemy, aš esu karalaitis Vasaris ir noriu pasiimti karalaite Sniegytę.

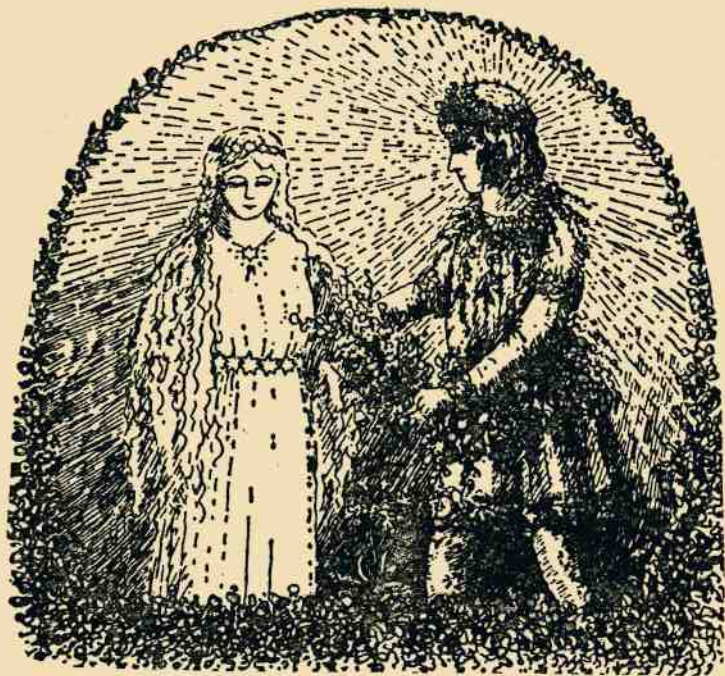
Karalius pasižiūrėjo į jį iš aukšto, nes karalaitis jam atrodė negana puikus, ir atsakė:

— Pamėgink! Jei jau taip patiksi, kad šoki pamiš, tai dėl manęs galėsi ją vestis. Bet jei ne, tai eikš, pasižiūrėk, kaip tau bus.— Ir nusivedęs parodė jam pro durų langelį tamsų kambarį, kur sėdėjo trys paimtieji į nelaisvę.

Bet karalaitis visai nenusigando, nusijuokė ir nuėjo pas karalaite Sniegytę. Pamačius jį, karalaite nemokėjo ir žodžio ištarti: jis jai patiko iš to, kad maloniai, gražiai į ją pažiūrėjo ir draugiškai prakalbino. Visai pamišo šoki, prisiglaudė karalaičiui prie peties ir tarė:

— Mano mielas karalaiti Vasari! Išsivesk mane iš šitos senos šaltos pilies į platų, gražų, saulėtą pasaulį!

Tuoju karalaitis Vasaris nuėjo pas karalių Žiemį ir pasakė:

— Žiūrėk, karaliau, aš karalaitei taip patikau, kad ji visai pamiršo savo šokį. Dabar padaryk, ką esi pažadėjęs, leisk jai eiti su manim.

Karalius sumurmėjo į savo ilgą baltą barzdą, bet kai buvo pažadėjęs, tai turėjo leisti.

Tada karalaitis pasikinkė į savo auksinę karietą dvidešimt margų drugių ir pasisodino į ją karalaite Sniegytę. Visi pilies gyventojai šaukė:

— Laimingos kelionės!

Daugumas buvo nusiminę, kad linksmoji karalaite išvažiuoja.

Taip nuvažiavo juodu kalnu žemyn. Važiavo ilgai, iki privažiavo gražų, žalią, malonų klonį. Tenai stovėjo karalaičio Vasario pilis. Ji buvo pastatyta iš gryno saulės spalvos aukso viduryje puikaus sodo, pilno įvairių kvepiančių gėlių. Aukšiniai vabalėliai skubėjo šen ir ten — tai buvo karalaičio tarnai. Aukštai bokšte skambėjo skambučiai, kai karalaitis su karalaite važiavo į pilį.

Tenai juodu gyveno puikiai, gražiai suteikdami. Karalaite nebešoko; ji drauge su Vasariu darė daug gero klonyje karalaičio valdiniams, gyvulėliams ir gėlelėms. Visi džiaugėsi, kad ji į klonį atvyko.

Pyko tik karalius Žiemys. Tiesa, jis visados murmėdavo, kai karalaite šokdavo, bet iš tikrųjų jis labai mylėjo mažiulę, linksmutę Sniegytę už tai, kad visados būdavo gerai nusiteikus ir mokėdavo savo prasimanymais blaškyti jo nuobodumą, švelninti ūpą. Išvažiavo karalaite — ir pilyje pasidarė tylu ir nuobodu. Karalius būtų maloniai gražinęsis Sniegytę.

Sužinoję tai, trys uždarytieji karalaičiai ėmė kalbėti karaliui:

— Ką duotum, kad karalaitę grąžintume?

Karalius atsakė:

— Kai grąžinsit, tai aš jus paleisiu, galėsit keliauti kur norėsit.

Karalaičiai apsidžiaugė ir ėmėsi darbo.

Pirmas nuvyko pas Vasarį Ledys. Jis didžiavosi, dėjosi galingas, liepė pasakyti, kad tuojau atleistų karalaitę; jei ne, tai būsią labai bloga. Bet karalaitis Vasaris sutiko ją labai mandagiai, paprašė įeiti į pilį. Tas sutiko, ir, kai pamatė tenai tokią grožybę, viskas jam taip patiko, kad paliovė rūpinęsis karalaitę iš tenai išgabenti, dargi pasiprašė, kad ir jam leistų tenai pasilikti.

— Gerai,— tarė Vasaris,— leisiu pasilikti, jei nusiimesi savo senuosius ledinius drabužius ir padėsi mano karalaitėi kasdien teikti gėlėms ir gyvulėliams šviežio vandens.

Ledys sutiko, ir paliko ją Vasaris pilyje.

Kai jis negrižo, karalius Žiemys nusiuntė Vėją karalaitės pargabenti. Tas tuojau nulėkė, apibėgo aplink visą pilį, išieškojo, ar neras kur atadary durų ar plyšelio sienoje, pro kur galėtų įlisti. Bet karalaitis Vasaris buvo sandariai užsidaręs. Tai Vėjys ėmė iš visų jėgų griūti ant pilies, norėjo ją sugriauti. Karalaitis Vasaris juokėsi iš jo, kalbėdamas:

— Vėjy, liaukis pūtęs! Kai nesiliausi, tai tave požemyje uždarysiu.

Kai jis vis dėlto nesiliovė, tai karalaitis Vasaris paėmė jį į nelaisvę ir uždarė. Tada Vėjys ėmė dejuoti ir prašyti:

— Vasari, paleisk mane, aš daryslu, ką tik įsakysi.

Vasaris į tai tarė:

— Ar sutinki krėsti nuo medžių nudžiūvusius lapus? Ar nešiosi žiedų dulkeles? Ar džiovinsi, kur bus prilyta? Jei sutinki, tai būsi mano padėjėjas.

Karalaitis Vėjys visa tai prižadėjo daryti. Tada karalaitis Vasaris išleido jį iš tamsaus kambario ir leido gyventi savo pilyje.

Karalius Žiemys veltui jo laukė. Nesulaukęs išsiuntė karalaitį Žaibį Sniegytės pargabenti. Ir tas iš visų jėgų beldėsi į karalaičio Vasario pilį, svaidė savo strėles. Bet karalaitis Vasaris drąsiai gynėsi, iki Žaibys visai nuilso; paskui paėmė jį į nelaisvę. Bet, pastebėjęs, kad jis gana smarkus, gali jam būti naudingas, ir jį pasiliko pilyje ir davė jam tokio darbo: kai žemėje darysis per karštą, tai savo vanta turi vanoti orą, kad vėl pasidarytų gražu ir vėsu.

Taigi iš trijų karalaičių nė vienas negrižo. Tada karalius Žiemys pats nusileido į klonį karalaitės parsivesti. Bet kai išgirdo, kad karalaitis Vasaris paėmė į nelaisvę visus tris karalaičius, ir sužinojo, kad Ledys gėles turi laistyti, Vėjys medžius krėsti, o Žaibys orą vanoti, tai pagalvojo: „Tai tau, karalaitis Vasaris ir mane dar į nelaisvę paimsi!“

Bet geras Vasaris išėjo jo susitikti ir prabilo.

— Mielas karaliau Žiemy, nesivaidykim. Žinau, kad ir tu karalaitę Sniegytę myli, dėl to štai ką pasiūlysiu: būsim geri draugai ir kaskart, kai kregždės bus išlėkusios iš čionai, eisi pas mus į klonį ir gyvensi pas mane ir karalaitę Sniegytę, o kai kregždės grįš, mudu kilsim į kalną, ir karalaitė Sniegytė gyvens tavo pilyje. Ledys, Vėjys ir Žaibys nuo šios dienos tarnaus mudviem abiem.

Karalius Žiemys sutiko, ir Sniegytė sutiko; Ledys, Žaibys ir Vėjys taipgi buvo patenkinti.

Nuo tos dienos karalaitė Sniegytė gyvena ir kalne, ir klonyje. Taip visiems susitaikius, ji vėl šoka savo šokį, kai pas karalių Žiemį gyvena; bet kai jos mielas karalaitis Vasaris pasirodo, tuojau paliauja šokus, nes jis taip jai patinka, kad prie jo šoki tuojau pamiršta.

Malonioji Miliutė ir sidabrinis milžinas

Kalnuose, kur tarp pilkų uolynų guli samanų plotai ir pievos, kitados gyveno mergelė, labai maloni, linksmą ir judri. Ji dainuodavo ir šokinėdavo per ištisą dieną ir pindavosi vainikus iš mėlynų našlaitėlių ir baltažiedžių gėlelių; džiaugdavosi žydru dangum ir žaliomis eglėmis, lingavusiomis jai iš kalnų šlaitų.

Bet ant paties aukštojo kalno gyveno senas milžinas. Jo plaukai buvo sidabriniai ir tokia pat balta barzda;

krūtinė apkaustyta šarvu iš pilko sidabrinio granito, ant kojų tokie pat batai.

Jis gėrėdavosi, kaip Miliutė žaidžia. Vienas sėdėdavo ant kalno ir galvodavo: puiku būtų, kad Miliutė sutiktų būti jo žmona, atsikeltų pas jį ir savo gražiomis dainomis linksmintų atsiskyrėlio gyvenimą.

Vieną dieną nusileido jis nuo savo kalno ir paklausė maloniają Miliutę, ar sutiktų už jo ištekti. Bet ji tik nusijuokė: jai maloniau buvo linksmi dainuoti ir šokinėti, džiaugtis savo jaunomis dienomis nekaip būti sidabrinio milžino žmona.

Milžinas nenusileido, prašė ir prašė. Pagaliau Miliutė jam pasakė:

— Žinai ką? Nukeliausim pas karalių — tegu jis nuspręs. Jei tu pirmas pas jį nuvyksi, tai galėsi prašyti, kad tau mane palaimintų; kai aš pirma nuvyksiu, tai pasiskysiu, kad nenoriu būti tavo žmona. Tik neturi manęs kelyje trukdyti, ir aš tau kliūčių nedarysiu.

Sidabriniam milžinui tatau patiko, nes buvo tikras, kad savo septynmyliais batais daug greičiau nueis kaip Miliutė savo silpnutėmis mažiulėmis kojulėmis.

Taigi vieną dieną juodu išsirengė į kelionę irėjo vis greta; tik kaskart, kai sidabrinis milžinas norėdavo prieiti prie Miliutės arčiau, ji padarydavo didelį lanką ir nutoldavo nuo jo.

Iš pradžiųėjo neskubėdami. Sidabrinis milžinas dar leisdavo Miliutei priekį nueiti — juk vis tiek ją pa-

vysiąs ir pralengsias. Bet jis negalėjo paeiti taip greit, kaip norėjo. Kelias buvo klampus. Kur Miliutė savo kojėlėmis lengvai strykčiojo, ten milžinas su savo sunkiais batais klimpo. Nuklimpęs daug privargdavo, priprakaituodavo, iki savo kojas vieną po kitos ištraukdavo. Dėl to Miliutė iš jo smagiai pasityčiodavo. Štai jis ją vienu žingsniu pavijo, bet — tik šlumšt! — ir vėl nuklimpo.

Ėmė milžinas ir susirūpino: kai taip toliau eis, tai Miliutė gali nuvykti anksčiau. Pagaliau parėjo jam į galvą labai pikta mintis. Atėjus va'arui, jis pasislėpė girioje, kur jo niekas negalėjo matyti. Čionai nusiėmė savo sunkius šarvus, dėl kurių nuolat klimpo, sudaužė juos ir išbarstė skeveldras ant kelio, kuriuo Miliutė turėjo ateiti. Esą tamsoje ji užklius už akmens, gryžtels koją ir negalės taip greit paeiti.

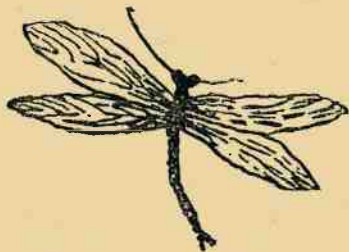
Pritūpė girioje ir laukia Miliutės ateinant. Bet ir naktis atėjo, o ji vis neateina; atėjo vidurnaktis — jos kaip nėra, taip nėra. Mėnulis pro kalną susidomėjęs žiūrėjo, kuo tatai pasibaigs. Ir žvaigždės žvilgėjo savo akelėmis, bet Miliutės nepamatė. Praėjo naktis, išaušo diena — Miliutės vis negirdėti.

Kur ji galėjo dingti? Ji vakare buvo ramiai atsigulus minkštose samanose tarp žalių eglių, kad pasilsėjęs, diena prašvitus, galėtų smarkiau bėgti. Saulei užtekėjus, ji atbudo, prasytrinė akutes ir pašoko.

Skubina bėga, tik žiūri — kelias tais dideliais pilkais akmenimis nuklotas. Ėmė krykštaudama šokinėti savo lengvomis kojelėmis per uolas. Sidabrinis milžinas, pamatęs tai, tik pyko ir žiūrėjo į ją iš už medžių. Kad jau taip tai ims greičiau eiti, kad suspėtų anksčiau nueiti. Bet nelaimė! Ilgai stovėjęs vietoje, buvo per giliai nugrimzdes. Tampėsi, trankėsi, bet negalėjo išsimankyti. Ir paliko tenai stovėti už savo klastą. Dar šiandien kyšo jo sidabrinis šalmas aukščiau girios.

Miliutė prabėgo pro jį juokdamasi ir nuėjo pas karalių. Karalius buvo jai geras ir patarė, kad netekėtų už sidabrinio milžino, toliau sau dainuotų ir šokinėtų. Ir šiandien Miliutė tatai daro. Kaskart, kai jai tenka eiti pro nuklimpusį sidabrinį milžiną, ji ypač linksmiai šokinėja.

Akmeninis kuprelis

Girios gilumoje gyveno neturtingas žmogus su savo žmona. Juodu turėjo vieną sūnų, ir tas pats buvo kuprotas, didelė galva; jo kojelės buvo tokios silpnos, kad paleiti negalėjo, turėjo vis sėdėti. Dėl to tėvai buvo labai nusimine.

Kai kuprelis dar nebuvo suėjęs metų, ant jo tėvo griuvo bekertant medis ir užmušė. Motina, pamačius užmuštą vyrą, tuojau numirė. Kuprelis paliko girioje vienai vienas.

Niekas nenorėjo našlaičio priglausti. Tada vyresnysis girininkas paliepė, kad visi girios gyventojai kuprelį pamėnesiui maitintų.

Ėmė kuprelį važioti iš namų į namus. Visur jį sutikdavo susiraukę, menkai maitin-

davo, stumdydavo ir nemalonius žodžius jam kalbėdavo. Visi skųsdavosi, dejuodavo, kad tokią naštą turi nešti. Geriau, sakydavo, kad jis numirtų.

Bet jis nemirė. Ėjo metai po metų, praėjo ir kelios dešimtys metų, o jis vis buvo gyvas. Pagaliau visai paseno: plaukai pražilo, barzda nubalo, veidas pasidarė pilkas. Ir seniausieji girios gyventojai negalėdavo pasakyti, ar jis šimtą, ar tūkstantį metų turi. Vis dar jį važiodavo iš namų į namus. Pagaliau ėmė pasodino kalno šlaite, kur jis paskui sėdėdavo dieną ir naktį toj pačioj vietoj per metų metus. Girios gyventojai kaip dejavę, taip ir dejuodavo, kad turi jį maitinti; nedori vaikai tyčiodavosi iš jo kupros, pamėgdžiodavo. Niekas jam malonaus žodžio nepasakydavo.

Dėl to ir jo širdis sukietėjo, suakmenėjo. Kai jis atrodė kaip pilkas akmuo, tai praminė jį Akmeniniu Kupriu.

Kartą atėjo maloni girios deivė ir tarė:

— Kupreli, kai tau nors kartą ką malonų padarys, tu virsi daugelio žmonių palaima.

Bet kas kada jam ką malonų padarys? Pirma jam būdavo dar džiaugsmo, kad galėdavo šalia savęs gėles palaistyti; jos jam žydėdavo ir gardžiai kvėpėdavo. Bet seniai jau niekas vandens jam neneša; ir indelį iš jo atėmė, kalno šlaitu nuritino.

Per dienų dienas sėdėjo jis vienas. Kartą pikti žmonės, kurie seniai norėjo juo atsikratyti, sumanė niekam

nematant nustumti jį nuo kalno ir paskui pasakyti, kad pats nukrito.

Buvo naktis. Kuprelis buvo užmigęs. Atėjo atšliaužė du vyrai ir nustumė jį nuo kalno. Nusirito kuprelis, į uolas trankydamasis! Piktieji žmonės tik juokėsi ir džiaugėsi kupreliu atsikratę. Neabejojo, kad bus užsimušęs.

Bet kuprelis neužsimušė, tik ilgam ilgam užmigo. Žemai klonyje gulėjo jis tarp gervuogių krūmelių klampioje vietoje ir miegojo miegojo; gal šimtą, gal tūkstantį metų pramiegojo.

Kartą viena mergytė, išėjus pauogauti, užklydo į tą vietą, kur kuprelis miegojo. Išsigandus ji ieškojo kelio per dygius krūmus; jos kojelės grimzdo minkštoje žemėje iki kauliukų. Sutemo. Ji buvo taip nuilsus, kad nepajėgė toliau taip eiti, o čia toje klampynėje ir atsisėsti nebuvo kur. Tik mėnulio šviesoje pamatė ką pilka. Tai buvo didelis akmuo. Kaip dėkojo ji dievuil Atsisėdo ant akmens ir užmigo.

Jau saulutė danguje šiltai švietė, kai ji pabudo. Tuojuo pašoko bėgti namo, bet pirma pasilenkė prie akmens, ant kurio buvo atsisėdus.

— Mielas senas akmeny,— tarė ji,— kad tavęs čia nebūčiau radus, būčiau dingus. Kad tau dievas atlygintų, už ką mane priglaudei.

Apkabino seną akmenį savo minkštomis rankutėmis ir pabučiavo. Paskui pašokus nubėgo.

Kuprelis pabudo. Kas gi čia buvo? Dvejetas malonių mėlynų akelių į jį žiūrėjo, dvejetas minkštų rankelių jį glostė ir... pabučiavo! Niekad jam nebuvo tekę panašų patirti.

Sujudo jo širdis, iš jos ištryško sidabrinis šaltinis, ir nučiurleno į klonį upelis. Kur jis tekėjo, ten pievos ėmė žaliuoti, gėlės žydėti. Iš jo gėrė ligoniai ir sveiko. Žmonės laimino stebuklingą, tiek gera teikiantį upelį.

Vėl atsirado prie akmeninio kuprelio girios deivė ir tarė:

— Šit vaiko meilė tau padarė gera. Dabar per šitą upelį gali daugeliui tūkstančių žmonių būti palaima.

VERA NITHAMER

NYKŠTUKAS SMALSUTIS

Kur Smalsutis gyvena ir kas pas jį atsilanko

Seniai seniai, taip seniai, kad ir nebežinai, kada tai buvo, gyveno giliai miške mažiukas nykštukas, vardu Smalsutis.

Jo namai buvo po dideliu medžiu. To medžio šakos dengė visą mažą Smalsučio valstybę.

Žemė aplinkui buvo nuklota minkštų, sultingų, žalių samanų, kaip koku kilimu užtiesta; stalų ir krėslų vietoj stovėjo dideli grybai. Dar du dideli grybai skaisčiai raudonomis kepurėmis stovėjo lyg Smalsučio tėvynės sargyboj. Ant tų grybų nykštukas buvo pasikabinęs gulimąjį tinklelį, numegztą iš ilgų žolių. O, kaip smagu buvo suptis, atsisėdus į tą tinklelį.

Puikią vasaros dieną, kai saulė taip maloniai švietė pro medžių šakas, Smalsutis turėjo jaustis čionai labai gerai ir jaukiai.

Tačiau mūsų nykštukas atrodė nelinksmas, nors sėdėjo savo tinklelyje ir rūkė.

Kokia gi buvo jo pypkė? Labai nepainaus darbo: giliuko kevalas, į jį įgręžtas šiaudelis — tai ir visa jo pypkė!

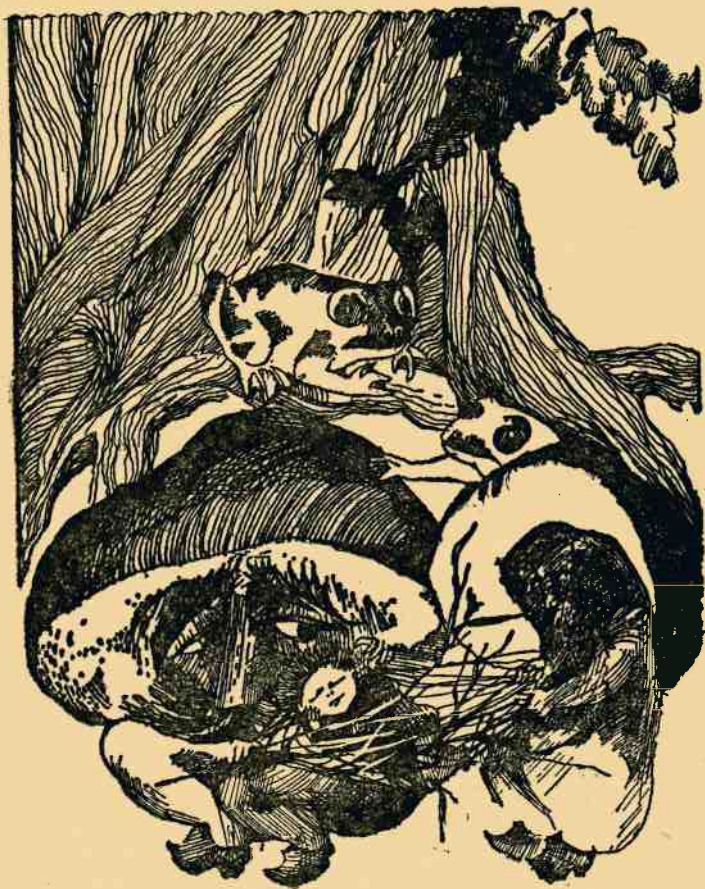
Smalsutis sėdėjo koją ant kojos susidėjęs, pypkė dantyse.

Paprastai jo veidas būdavo linksmas, o šiandien aiškiai buvo matyti, kad jis kuo nepatenkintas. Buvo nuilsęs — mat, kaip ir visados, visą laiką priešpiet turėjo daug darbo.

Pirmiausia turėjo aplinkui susitvarkyti. Grybai buvo apdulkėję ir reikalingi nuvalyti. Be to, turėjo prižiūrėti, kad skruzdėlės žemę nušluotų — jos visados nunešdavo eglių spyglius ir šakeles, nuo medžių nukritusias. Kai visa tai buvo padaryta, tai atsirado kitų reikalų.

Buvo atėję pas jį su visokiais reikalais daugybė vabalų, gyvenusių aplinkui. Pavyzdžiui, vienas buvo kur susitrenkęs ir dažus nuo sparnų nusibraukęs; kitas mažiukas vabalėlis buvo į vandenį įkritęs — jį reikėjo gerai išdžiovinti, kad toliau galėtų lėkti, o trečias vėl buvo taip koją susižalojęs, kad teko ją aprišti.

Atsiminę visa tai, Smalsutis sunkiai atsidūsėjo. Jis dairėsi aplinkui, bet jautėsi lyg pilkus akinius užsidėjęs: nors buvo puiki saulėta diena, jam visur atrodė pilka, bjauru, varginga ir nuobodu jo mažoje valstybė-

je. Dažnai ateldavo jam tokios valandos, kada norėdavo eiti iš čionai, iškelti į platų platų pasaulį, apie kurį vėjas jam švilpudavo, šnabždėdavo ir paukščiai giedodavo, čiulbėdavo,— bet niekad tas tolimo pasaulio pasiilgimas nebuvo jo taip suėmęs kaip dabar.

Kodėl būtinai šiandien, kada saulė taip švietė?

Gi todėl, kad ryto metu buvo atsilankius raudonkailė voverėlė ir papasakojo jam apie žalią girios aikštę, kur nuolat saulė šviečia, kur gyvena karalaičiai, margais žvilgančiais drabužiais apsitausę, kur tik šoka ir žaidžia ir visi laimingi.

Raudonkailė, apie tai pasakodama, atrodė labai linksmas. Paskui, pašokus į kitą medį, dar šūktelėjo:

— Ateik ir tu tenai, Smalsuti, ateik! Tenai galėsi karalaičiams pagroti, kai šokti užsimanys, gausi saldaus medaus pavalgyti, giedrios dangaus rasos atsigeriti, ir bus tau linksmas!

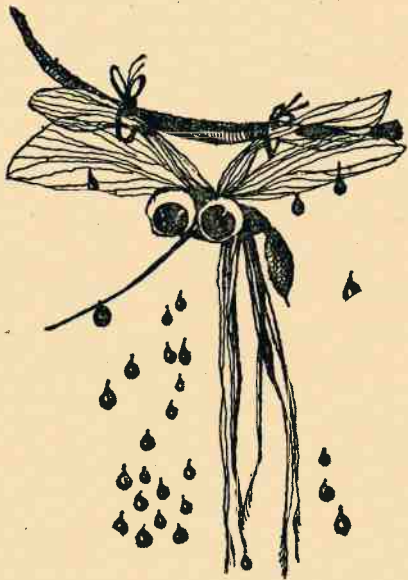
Bet nykštukas į tokią kalbą tik galvą pakratė ir linksmas voverėlei piktai atsakė:

— Nutilk tu, tinginel! Matai, kad turiu pakankamai darbo ir negaliu pasileisti šokti ir žaisti!

Voverėlė nušokavo nuo šakos ant šakos, nuo medžio ant medžio, nė karto į nykštuką neatsigrėžęs. O jis susiraukęs, surūgęs toliau dirbo, iki nuilso.

Taigi dabar, atsisėdęs parūkyti, jau galvojo apie saulėtą aikštę girioje, apie kurią voverėlė buvo nupasakojęs. Jis galvojo apie linksmus karalaičius, žaidimą

ir džiūgavimą. Taip begalvodamas priėjo išvadą, kad jo mažutė valstybė negraži, kasdieninis darbas varginas, neduodas laimės, saulė taip silpnai šviečianti pro šakas, kad net šaltis imas. Tik kaip iš to vargo išsisukus?

Smalsutis galvojo galvojo, iki visai nuilso, pypkė jam iš dantų iškrito, galva nusviro, ir jis užmigo, nieko tikro dar nesugalvojęs.

Taip Smalsučiuui bemiegant, mišku atskrijo vėjas ir ėmė žvalgytis po medžių šakas ir krūmus. Besklaidydamas šakas, pamatė nykštuką, sėdintį kaip sustingusį.

Vėjas tyliai nusijuokė, priėjo prie grybų ir atsargiai stumtelėjo tinklelį, kur Smalsutis miegojo; tinklelis ėmė suptis. Taip supamas nykštukas dar kiekiau užmigo.

Paskui vėjas nuskrijo toliau — medžiai nulenkę prieš jį savo viršūnes, krūmai pasilenkę į šalį.

Pagaliau viskas aptilo. Net musės paliovė birzgusios. Tik štai sujudo žolė. Kažin kas tyliai atšokavo dideliais šuoliais ir žiūri stačiomis išpūstomis akimis. Paskui užlipo ant gražių raudonų grybų, prie kurių nykštuko tinklelis buvo pririštas.

Kas gi tai buvo?

Tai buvo dvi varlytės, gyvenusios giliai miške, tvenkinyje. Juodvi šiandien buvo išėjusios pasivaikščioti ir paklydo. Vieta, į kurią buvo patekusios, buvo juodviem visai nepažįstama. Bet juodviem čionai patiko, o raudonieji grybai kaip tyčia joms pasilsėti buvo užaugę.

Tik užsilipusios ant grybų, pastebėjo nykštuką. Pirma pasižiūrėjo į jį akis išpūtusios, paskui į vieną kitą — panašaus žmogelio niekad nebuvo mačiusios.

Kiek nustebusios patylėjo, paskui Kvakšė, tupėjusi ant grybo, ką prie Smalsučio kojų, prašneko: „Kvak kvak“, tai turėjo reikšti: „Ką dabar darysim?“

Į tai iš kito grybo sesuo jai atsakė: „Kva-a-ak“, arba: „Palauksim.“

Taip juodviem besikalbant, Smalsutis pabudo. Jis nustebęs ėmė trintis akis. Ką tik buvo svajojęs apie saulėtą girios aikštę, tenai buvo jam linksma ir smagu, ir štai pamatė Kvakšę; jos niekad dar nebuvo matęs.

Varlės ir rupūžės jam buvo gana svetimos, ir jas nelaibai mėgo. Tik vieną seną rupūžę vadindavo savo drauge. Ji gyveno netoli nuo jo drėgnam girios plotelyje; neatrodė labai maloni, bet padėdavo nykštukui, kai sraigės ir kirmėlės norėdavo per daug įsigalėti jo valstybėje ir jis jų negalėdavo suvaldyti. Paprastai po lietaus ji ateidavo ir pasakydavo: „Labo vakaro“—mat ji visados tik vakarop ateidavo. Smalsutis jau žinodavo, ką toks draugiškas pasveikinimas reiškia. Tuojau uždegdavo savo žibintą, pašviesdavo po lapais, gulinčiais ant drėgnos žemės, ir taip pat gražiai pasakydavo: „Prašau.“

Daugiau tarp savęs ir nekalbėdavo. Bet kai rupūžė išeidavo namo ir Smalsutis vėl apeidavo aplink su šviesa, tai anaipatol nerasdavo tiek rudų kirmėlių ir šaltų,

slidžių sraigių, kiek pirma buvę. O tai todėl, kad daug jų būdavo dingę rupūžės pilve.

Tas patarnavimas, kurio jis susilaukdavo iš rupūžės buvo iki tol vienintelis daiktas, kuris jam tos rūšies gėrybių gyventojuose patikdavo.

Nykštukas turėjo prisipažinti, kad Kvakšė su jos žaliais, juodai ir geltonai dryžuotais drabužiais buvo daug gražesnė už rupūžę, vilkėjusią tamsiai rudais, taškijuotais drabužiais; tačiau žiūrėjo į ją su nepasitenkinimu.

— Ko nori? — paklausė jis pagaliau, norėdamas ką nors pasakyti.

— Mudvi paklydom,— atsiliepė Kvakšė.

— Taip, mudvi paklydom,— pakartojo antroji, Varliūkštė; ji taip pat norėjo nykštukui pasirodyti.

Smalsutis piktas atsisėdo savo tinklelyje ir ėmė žiūrėti į vieną ir į kitą seselę, tupėjusias ant jo gražių, šviesiai išvalytų grybų.

— Parodyk mudviem kelią sugrįžti į varlių tvenkinį,— paprašė Kvakšė, o Varliūkštė draugiškai pridūrė:

— Juk galėtum mudvi tenai ir atlankyti.

Bet Smalsutis neturėjo noro nei kelią juodviem rodyti, nei atlankyti. Jis ėmė suptis savo tinklelyje, ir juo toliau, juo smarkiau. Abiem varlėm pasidarė nejauku ir bangu tupėti ant grybų, ir juodvi tylomis šoko galva žemyn į minkštą žolę.

Smalsutis pasižiūrėjo į jas. Bet tuojau — kažin kaip tai atsitiko — pats išlėkė iš savo tinklelio ir krito tiesiog į merginų bendrąbutį, gražiai „saulučių namais“ vadinamą.

Norit žinoti, iš kur toks vardas atsirado?

Iš to, kad į tą bendrąbutį priimdavo tik mažas, malonias saulutes, o jos, kaip žinom, atrodo kaip tikros šviečiančios saulės.

Nykštukas nė kiek neišsigando, patekęs į malonių gėlelių būrį. Jo veidas, buvęs toks piktas, tuojau pasidarė smagesnis, tik jis atrodė lyg nusiminęs, lyg negudriai jaučiąsis, kai atsikėlęs ėmė savo kelnaites dulkintis.

Po kiek laiko paklausė:

— Manau, kad nieko blogo nepadariau?

Tada gėlės palenkė savo galvutes, kad jų auksinės kepuraitės buvo matyti, ir ėmė visos šaukti:

— Ne, ne! Tavo atsilankymas mus labai nudžiugino. Ir kitą kartą atsilankyk!

Nykštukas paskui išžiūrėjo į tas malonias jaunas gėles ir pamatė, kad balti jų vainikų kraščiukai paraudę. Dabar jau linksmi atsakė:

— Mielu noru vėl atsilankysiu, tik kitu būdu. Toks įsibrovimas jums, švelnioms gėlelėms, netinka!

Šypsodamasis palingavo jis į visas šalis, išėjo iš saulučių namų ir nuėjo į girią.

„O dabar ką pradėsiu?“ — galvojo Smalsutis.

Netikėtas susitikimas su saulutėmis išblaškė jo blogą nuotaiką; nykštukui atėjo noras ką nors naujo prasmankyti. Reikėjo dar, kad, sugrįžęs prie savo grybų,

vėl rastų voverėlę bežaidžiančią ties jo namais, vieno medžio šakose.

— Raudonkailytel! — šūktelėjo jis aukštyn.

— Aš čia. Ką pasakysi?

Voverėlė, atsitūpus ant užpakalinių kojų, tirštą uodegą užmetus ant nugaros, žiūrėjo pro medžių šakas.

— Noriu po pasaulį pasibastyti! — vėl šūktelėjo Smalsutis visu balsu.

Tada voverėlė nusileido medžio kamieniu žemyn, atsitūpė ant paskutinės šakos ir paklausė:

— Kur nori keliauti?

= Į girios aikštę! Nebenoriu daugiau dirbti, noriu būti smagus, linksmas, laimingas, noriu smuikuoti, dainuoti ir matyti, kas pasaulyje darosi! Lik sveika, Raudonkailė! Daug labų dienų visiems mano draugams!

Pasakęs tai, Smalsutis nusiėmė savo kepurėlę ir metė ją voverėlei. Pasiėmė smuiką po pažaste ir išėjo iš namų.

— Ki ki ki ki ki,— išgirdo jis užpakalyje juokiantis.

Tai voverėlė juokėsi, linksmi šokinėdama nuo šakos ant šakos, iki į pačią viršūnę įlipo.

— Ki ki ki ki ki,— vis skambėjo dar nykštuko ausyse, kai jis vikriai žengė per girią.— Ki ki ki ki kil

Smalsutis keliauja.
Girios aikštė ir jos gyventojai.
Kodėl nykštukas nenori tenai pasilikti

Nykštukas visai nenumanė, kur ta girios aikštė. Bet nieko nežiūrėdamas žengė sau vis tolyn, iš pradžių linksmas, gerai nusiteikęs. Jam atrodė, kad tokiu būdu greičiausiai kelią ras. Bet apsiriko. Ėjo ir ėjo, o ir numanu nebuvo, kad priėjęs kiek arčiau prie aikštės. Tada mūsų mažiukas, iki tol linksmas švilpavęs visokias daineles, kaip paukščiai kad daro, ėmė kiek nusiminti. Sustojo ir apsidairė. Pamatė, kad vietą, į kurią atėjęs, jam visai svetima.

Jo gimtojoj vietoj augo aukštos, rimtos eglės, o čia saulė šypsojosi jam pro skaisčius, žalius lapus.

Smalsutis giliai atsidūsėjo, apsidairė aplinkui nustebusiom akim. Viskas jam čia atrodė gražu, gera, tik kad žinotų kelią į girios aikštę.

Pakeliui jau buvo susitikęs su įvairiais girios gyventojais, bet neturėjo noro juos kelio paklausti. Mat jie galėjo paskui Raudonkalei atpasakoti, o ta paskui būtų galėjusi pasijuokti iš jo, kaip pirma juokėsi. To nykštukas nenorėjo.

Vėl pasileido eiti, tik jau ne tiesumu, bet pasukęs į kairę, iš kur šypsojosi jam saulė, jau nebe taip aukštai švietusi kaip pirma.

Bet ir taip nuėjęs, nieko neaptiko, iš ko galėtų nu-

manyti, kad aikštė jau nebetoli. Todėl vis labiau ir labiau ėmė jį nusiminimas, ir jo širdyje atsirado kas labai panašu į baimę.

Jis atsisėdo prie medžio pasilsėti, tik kažin kas subraškėjo krūmuose. Atsargiai iš prietemų išėjo stirna ir pastatė akis į besėdintį nykštuką.

Paskui stirna priėjo arčiau ir paklausė:

— Nykštuk, ką gi tu čia veiki? Šitose vietose nesu dar tavęs mačius.

Taip stirnai prašnekus, nykštukui širdyje atslūgo baimė. Jis vėl palinksmėjo, sugrįžo jam gera nuotaika, ir jis pasisakė stirnai, kur keliaujas.

Stirna pakratė savo galvą su švelniomis, tamsiai rudomis akimis ir paklausė:

— O ar žinai, kur yra ta aikštė? Spėju, kad nežinai, nes šis kelias ne tenai veda. Eikš su manim, pernaktvosi pas mane su mano vaikais, o rytoj nuvesiu tave į aikštę.

Smalsutis labai apsidžiaugė tokiu pasiūlymu ir sutiko pas ją pernaktvoti. Stirna tuojuo prigulė, nykštukas užsikraustė jai ant keteros, nors jam tai buvo nelengvas darbas.

Užtai kaip puiku buvo paskui joti per gražią žalią girią! Ir kokie gražūs buvo stirnos namai. Jie buvo visai paslėpti tankynėje, kur taip jauku, taip tylu. Žaidę tenai stirniukai tuojuo išbėgo pasitikti motinos, grįžusios su tokiu mažu raiteliu.

Nykštukas buvo labai nuvargęs; jis nebepajėgė ir akių praverti. Todėl apsidžiaugė, kad stirna tuojau nuvedė jį į minkštą guolį iš šviežių lapų, ir tenai ramiai užmigo. Greta su juo buvo stirniukų lovos. O, kaip viskas čionai gražu buvol

Kai atėjo naktis, atsigulė ir stirna. Mažiukai sugulė aplink ją, ir visi užmigo.

Kitą rytą Smalsutis pabudo tik tada, kada ir kiti girios gyventojai kėlėsi prie savo kasdieninio darbo. Stirna tuojau pasiūlė eiti į girios aikštę.

Bet kur buvo ta aikštė?

Ji buvo pačiam girios vidury. Tenai, kur dideli mėlyni skambučiai kas rytą ir vakarą tyliai, švelniai skambina — štai kur.

O kaip ji atrodė?

Tai buvo puiki didelė pieva, joje daug daug gėlių, skambučių, širdažolių, valerijonų ir martelių, saulutėlių ir prožirnių.

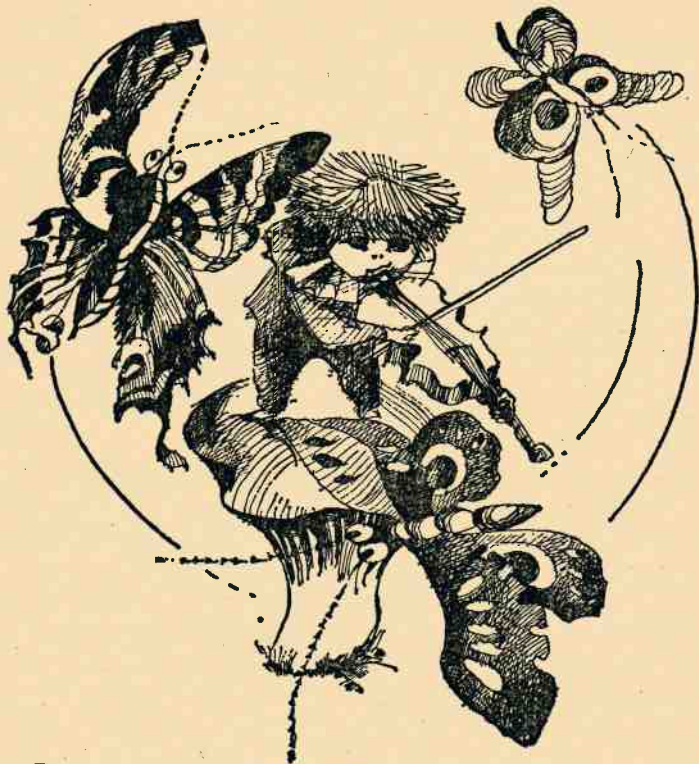
Ir drugelių tenai buvo, įvairių spalvų! Štai jau vienas lekia! Smalsuti, aikštė jau artil

O ar pažįstat tamspilkį?

Jis rūščiai ir tiriamai pažiūrėjo į stirną, atsargiai įžengusią į aikštę su savo raiteliu. Bet stirna jo neišsigando, nors jis atrodė labai išdidžiai su savo minkštais sparnais, baltais bruožais papuoštais. Seniai ji jį pažinojo, tą aikštės vartininką, kurio pareiga buvo kiekvieną čionai atvykstantį išklausinėti, iš kur ir kur keliauja.

Stirna nelaukė, iki aikštės vartininkas ką pasakys, ir pati prabilo:

— Įleiskit į aikštę nykštuką Smalsutį. Jis nori karalaičiams pagroti ir su jais pasilinksminti.

Drugys nulėkė ir netrukus sugrįžo su atsakymu, kad Smalsutis gali įeiti į aikštę ir tenai ant balto grybo pagroti.

Pasakęs, kas reikia, tamspilkis sugrįžo į savo, vartininko, butą, į ažuolą. Iš tenai žiūrėjo jis į Smalsutį,

kaip tas ilgai sveikinosi su stirna ir paskui kiek nedrąsiai nuėjo pas savo grybą.

Užsilipęs ant grybo, nykštukas pirmiausia įsižiūrėjo nusteбęs į puikę, kurią matė ties savim. Čia žvilgėjo mirgėjo, margavo ir liepsnojo kaip nuo tūkstančių tūkstančių deimantų. Visa tai buvo nuo saulės: jos šviesa atsispindėjo nuo kiekvieno rasos pilno žiedelio. Besidairydamas, besigėrėdamas nykštukas ką tik nebuvo pamiršęs, ko atėjęs. Tik paskui staiga atsikvošėjo ir ėmė taisyti smuiką.

Iš pradžių, kad karalaičių neišgąsdintų, ėmė visai tyliai dainuoti.

Paskui patraukė per stygas ir viliojamai, patraukiamai, linksmi užgrojo uždainavo:

Čia supas
Ir sukas,
Čia linksta
Ir krypta,
Čia kraipos
Ir švaistos —
Po žydrų dangumi
Visi juda linksmi,
Didi minia visa
Džiaugias saulės šviesa,
Taip gražiai dainuoja,
Klykauja raliuoja.

Tik eina, tik renkas,
Šokinėja vis poromis,
Atleikia atskrieja
Kiti oro bangomis.

Smalsutis smuikuodamas ir dainuodamas negalėjo atsižiūrėti įvairiaspalvių vaizdų. Kaip žvilgėjo ir mirgėjo drugelių sparnai, kaip gardžiai oras kvepėjo nuo gėlių!

Kai nykštukas palengva nuilso, paliovė dainavęs ir smuikavęs, karalaičiai tylomis davė įsakymą, ir tuojau darbščios bitės ant puikių gėlių žiedų atnešė jam gražiausio, gryniausio medaus. Nykštukas pasistiprino ir padėkojo bitelėms. Dabar sotus nusirito nuo grybo ir pažiūrėjo klausiamai į karalaičius. Karalaičiams malonus nykštukas labai patiko, tai panorėjo, kad pas juos paliktų ir rytais atsikėlus ir vakarais miego einant jiems grotų. Toks pasiūlymas Smalsučiui labai patiko. Čia turėjo būti jam puikus gyvenimas.

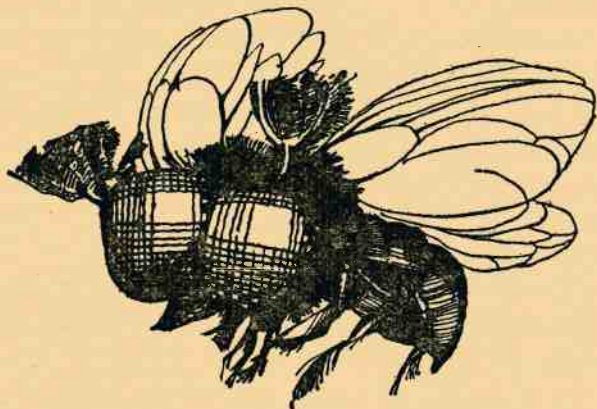
Jis užsimerkė, kad geriau galėtų įsivaizduoti tą gyvenimą. Jo veldas nušvito laime. Mat jis štai ką pamainė. Kasdien saldus medutis, kasdien muzika ir šokiai, niekad jokio darbo, niekad vargo!

Taip jam bestovint ir besišypsant, nulėkė rudasis drugelis prie melsvų skambučių, gražusis raudonasis paaukuotsparnis prie geltonųjų širdažolių, mėlynukas prie baltų saulučių ir liepsnaspalvis prie martelių; pas-

kui, sugrįžę prie nykštuko, atnešė jam svaigių žiedų kvapsnių.

Tada Smalsutis atsimerkė, išdidžiai apsidairė aplinkui ir lyg per miegus pasakė:

— Čia gera. Čia noriu pasilikti.

Tatai drugeliams patiko. Jie dar valandėlę pašoko aplink nykštuką, pamojavo jam savo švelniais sparneliais. Tik paskui visi drauge spruko sau, vieni šen, kiti ten, palikę nykštuką vieną. Tas nustebęs palydėjo juos akimis. Kas čia pasidarė?

Tik lėkė pro šalį storas bambalas: brum brum zum zum.

— Bambale, mielas bambale, kur karalaičiai nulėkė? — paklausė Smalsutis.

— Į darbą, brum brum zum zum,— atsakė bambalas ir tuojau pranyko dideliame žiede taurės pavidalo. Tenai jis ieškojo maisto namo parsinešti. Jis gyveno drauge su daugeliu kitų bambalų viename urvelyje netoli girios aikštės.

Smalsutis ir jį palydėjo nustebusiomis akimis. Bet dar neatsipeikėjęs jam nuo nuostebio, priėjo prie jo greitai žingsniu puikiai atrodąs vyriškis.

— Labą dieną, labą dieną,— pasakė vyriškis, apsisitaisęs žaliais, auksu žvilgančiais drabužiais.

— Labo ryto, auksvabali,— atsiliepė Smalsutis nudžiugęs.— Pasakyk, kur nulėkė karalaičiai? Ir kur pats skubiniesi?

Auksvabalis, nemėgštąs gaišuoti, prie nykštuko visai nesustojo, nuskubo sau toliau ir atsakė jam tik lipdamas gėlės stiebeliu aukštyn; dėl to jo žodžių nykštukas gerai negirdėjo. Tačiau jam atrodė, lyg anas buvo pasakęs:

— Prie darbo, prie darbo!

Nykštukui pasidarė ne visai malonu. Juk ne to atkeliavo į aikštę, kad vėl apie darbą girdėtų! Jis visai ko kito norėjo — buvo išėjęs iš savo gimtojo krašto labiausiai dėl to, kad jam buvo tenai įkyrėjęs kasdieninis darbas. Čionai gi tikėjosi, kad prie karalaičių gyvens laimingai be jokių rūpesčių, o štai dabar ir čionai girdi tik: „Prie darbo, prie darbo!“

Smalsutis susimąstęs pakraipė galvą. „Raudonkaile, Raudonkaile,— ėmė sau vienas kalbėti,— tavim daugiau netikėsiu. O pas jus, įvairiaspalviai, nenoriu ilgiau būti, ne, ne — čionai neradau, ko norėjau.“ Po tų žodžių apsidairė, lyg klausdamas, kur turi eiti. Kur?

Kartą buvo jam viena zylutė nupasakojus, kad tenai už girios esąs platus pasaulis, be galo didelis ir labai gražus. Ar nepasileisti jam tenai?

Smalsutis prispaudė sau pirštu nosies galą. Gerą valandą taip galvojo. Paskui staiga pakėlė galvą, apsisuko ant kulnies ir pusbalsiu tarė sau: „Drąsiai pradėta — pusiau laimėta! Kas žino, gal plačiam pasaulyje yra taip gražu ir linksma, kad niekad į gimtąjį kraštą negrįšiu. Kas žino?!“

Po tokio pasikalbėjimo su savim nykštukas išėjo iš aikštės, tik kitu keliu, ne tuo, kuriuo buvo atėjęs, nes viena — nenorėjo eiti pro patį vartininką, antra — norėjo daugiau pasaulyje pamatyti.

Smalsutis dieną miega, naktį budi. Jis daug pergyvena ir daugelio pasiilgsta

Vėl valandėlę ėjo keliavo Smalsutis. Tik šiandien nėjo jam į galvą jokia linksma dainelė, tai keliąne toli nebuvo tokia smagi kaip vakar dieną.

Jis veikia pavargo. Kadangi ėjo lygiai pro gražius

paparčius ir vėsias samanas, tai ilgai negalvojęs atsigulė ir sumerkė akis. Vienintelis garsas, kuris jam iš pradžių trukdė miegą, buvo vienodas laukinio karvelio burkavimas: gru grū, gru grū, gru grū.

Bet pagaliau tas burkavimas ėmė jį migdyti. Jo galva nusviro, ir jis užmigo.

Diena ėjo vis tolyn ir tolyn ir pagaliau, visai išėjus iš miško, užleido savo vietą sutemoms. Sutemos tyliais žingsniais skubėjo paskui dieną, nes naktis joms ant kulnų mynė.

Kas ryto metą linksmi kėlėsi, tas dabar kietu miegu miegojo. Užtat tamsoje sujudo čia vienas kas, ten kitas. Braškėjo, šlamėjo, brazdėjo. Tarpais kas skundėsi, dūsavo. Tas dūsavimas ėjo iš uolų, ten toliau, kur gyveno pelėda. Ji buvo išėjus paplėšikauti ir dėl to šiurpiai šūkavo: u—hū, u—hū.

Nykštukas išsigando ir pabudo. Kas gi tenai galėjo būti? Aplinkui buvo tamsu ir nejauku.

Tik štai švystelėjo pro medžių šakas. Tai buvo mėnulis.

Smalsutis atsikėlė ir ėmė klausyti. Klausė galvą pakreipęs.

Ar ne apuokas šūkavo tenai iš medžio įdubos visai aiškiai:

— Eikš drauge! Eikš drauge!

— Kur? — paklausė nykštukas.

— Drauge! Drauge! — atsakė apuokas.

Smalsutis nesiskubino. Bet vėl pasikartotojo „drauge, drauge!“ Nykštukas pasiėmė smuiką po pažaste ir palengva nuėjo, žengdamas žingsnį po žingsnio, o paskui ėmė eiti vis greityn.

— Apuokėli, ar mane šauki? Kur tu esi? Norėčiau tave surasti. Apuokėli, pasirodyk!

Nykštukas jau buvo beveik priėjęs senį medį, tik tyliai sušlamėjo ir visai iš kitur atsiliepė balsas:

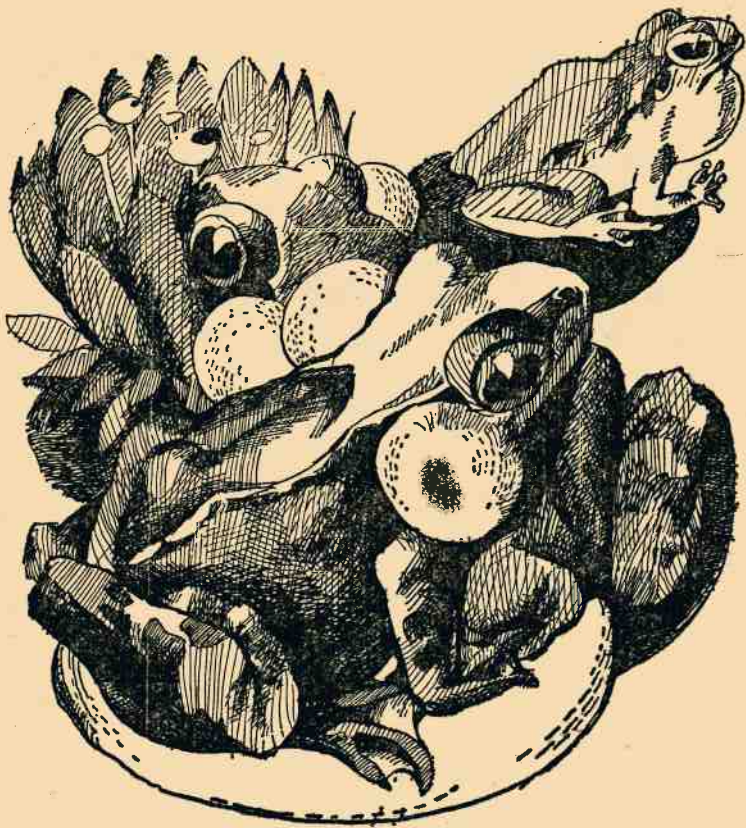
— Eikš drauge! Eikš drauge!

Smalsutis sustojo. Kas tai galėjo būti? Ar apuokas jį tiktai erzino? Norėjo šaukti, tik jam staiga parėjo į galvą kas kita. Jis pakėlė galvą ir pasižiūrėjo į mėnulį — jį norėjo pasiklausti, kur turi eiti.

Mėnulis jam draugiškai linktelėjo ir mirktelėjo kairiaja akim, duodamas suprasti, kad turi eiti į kairę.

Nykštukas suprato mėnulio ženklą, nors iki tol niekad dar nebuvo su juo kalbėjęs — juk mėnulis taip aukštai dangum keliauja.

Todėl pasuko iš kelio, kuriuo iki tolėjo, į šalį ir priėjo siaurą, lamsų taką. Mažiuką beveik baimė suė-

mė, ėmė galvoti, ar nepasukti atgal. Bet susigėdo, kad mėnulis gali imti juoktis. Pakėlė aukštyr akis — iš tikrųjų: pro šakų tarpą pamatė, kad mėnulis jau šypsosi.

Taigi eis toliau!

Smalsutis gavo ilgai keliauti, iki suvokė, kodėl mėnulis jam būtinai tą kelią nurodė, tokį negražų ir nemalonų. Per tirštus krūmokšnius, per medžių šaknis, tarpais drėgna žeme turėjo jis eiti, vos matydamas kelią. Ne, tas kelias nebuvo puikus.

Bet kur tas mėnulio kelias vedė?

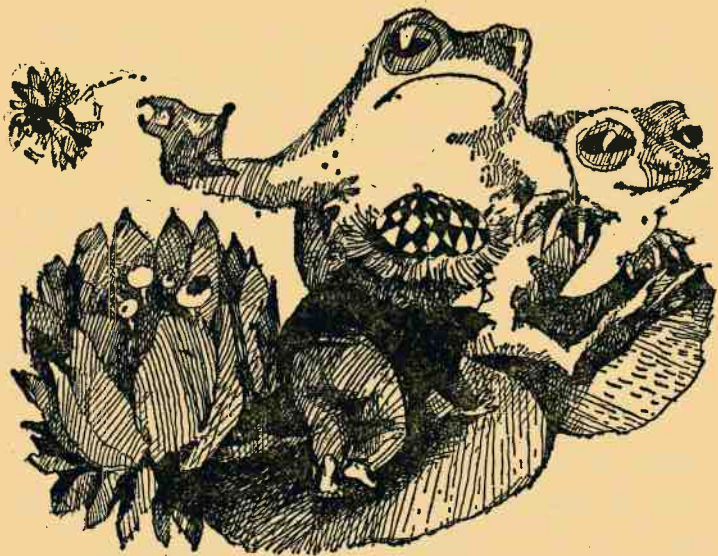
Tai nykštukas turėjo netrukus sužinoti. Iš karto nieko nematė, užtat gerai girdėjo.

Išgirdo nepaprastą dainavimą, visai nepanašų į paukščių čiulbėjimą, garsiai, nedarniai skambėjusį nakties tamsoj. Ėmė sustojęs klausyti. Garsai buvo jam pažįstami, bet negalėjo atsiminti, kur ir kada juos girdėjęs.

Smalsutis kaip visada galvodamas prikišo pirštą prie nosies; tik paskui staiga sušuko:

— Čia gyvena abi seselės, katros neseniai buvo paklydusios! Juk viena prašė, kad jas atlankyčiau. Tai gerai mėnulis man kelią parodė — eisiu toliau!

Kaip buvo su drugeliais padaręs, taip norėjo ir čia padaryti. Norėjo tvenkinio gyventojus prisivilioti savo smuiku, pagroti jiems, kad pašoktų, ir pats su jais pasi-
linksminti.

Bet išėjo visai kitaip, nekaip manė. Pradėjus smuikuoti, pakilo ausis skaudinąs riksmas, kurkimas: kvak kvak kvak kvaa-a-a-k.

Nykštukas išsigandęs nuleido smuiką ir ėmė žiūrėti į žvilgantį vandenį, iš kurėjo tas baisus triukšmas.

Bet kai jis paliovė smuikavęs, nutilo iš karto ir varlės. Matyt, kad tvenkinio gyventojai buvo nustebinti tokiu vėlybu atsilankymu.

O paskui tik pliaukšt, pliaukšt! Varlės viena po kitos dingo po vandeniu.

Tik dvi pasiliko tupėti ant vandens lelijų. Bet nykštukas ir nepastebėjo, kaip lelijų žiedai paliko tušti, o varlės atsirado ant kranto šalia jo. Jis baisiai išsigando, tik tik nepasileido bėgti. Bet viena varlė draugiškai jį prakalbino:

— Labai gerai, kad atsilankei, Smalsuti. Juk paliksi čia pas mus? Žiūrėk, čia yra puikus laivelis, didelis lapas — jis išveš tave į tvenkinį, o tenai taip gražu, taip vėsu, taip drėgna, minkšta — eikš su mudviem!

Smalsutis iš tikrųjų visai neturėjo noro paklausyti varlių, nes visa, ką juodvi taip gyrė, jis visai nemėgo. Todėl negalėjo tuoju ryžtis. Bet Kvakšė tuoju vėl ėmė prašyti, kad eitų. Jis negalėjo ilgiau gaisuoti, kai atsiminė, koks nemandagus buvo su juodviem savo namuos.

Drebėdamas žengė nykštukas ant vandeninės lelijos lapo. Kai pastatė ant lapo savo mažą kojelę, jis ėmė lengvai svyruoti. Bet kai visi trys išplaukė į tvenkinio vidurį, tai nykštukui baimę kaip ranka būtų kas nuėmęs. Tenai jis rado daug ko pažiūrėti ir paklausyti.

Iš tvenkinio galėjo gėrėtis mėnulio šviesa, girdėjo įvairių negirdėtų dar garsų, kilusių iš vandens ar skrijusių iš girios. Tenai matė šilkšnosparnių, gyvenusių prie tvenkinio ir dabar šokusių ir žaidusių, o aplinkui ant kranto buvo pilna šviesių taškelių — tai buvo jonvabalčiai,

Kaip čia buvo žavėtina, kiek kvapsnių ir koks slėpiningas gyvenimas!

Smalsutis stebėjosi ir klausė. Tik paskui atsistojo ir išplėtė akis. Kažin kas netoliese krykštavo, giedojo, džiūgavo nakties tamsoj. Bet veikiai suvokė, kad tai buvo lakštingala.

Nykštukas, pasvires į šoną, stengėsi pamatyti pačią giesmininkę. Bet nepavyko. Užtat tuojau dar gražiau, dar aiškiau ėmė skristi jos giesmė. Smalsučio širdį pripildė pasiilgimas.

Ko jis ilgėjosi, jis pats nemokėjo pasakyti.

Bet ką lakštingala čiulbėjo?

Gerai įsiklausęs, Smalsutis šiuos žodžius suprato:

Ei, skriskit **plačiai**, dainos garsai,
Tegu aidas jus pakartoja.
Iš miškų, laukų kilkit aukštyn,
Pagerbkit mėnulį ir saulę.
Sutartinai, visi, kas gyvas,
Čia žemės grožiu pasidžiau!

Taip giedojo ragino lakštingala, bet niekas nedrįso į jos balsą atsiliepti. Kas gi galėjo su tokia giesmininke lygintis?

Kai lakštingala nutilo, nykštukas kaip po puikaus sapno apsidairė aplinkui.

Kurgi buvo ta giesmininkė? Ant vandens nebuvo jos matyti. Turėjo būti tenai, kur vabalėliai žioravo — iš tenaiėjo garsai, taip nykštuką sužavėję, kad nebenorėjo būti ilgiau ant vandens.

Viskas, kuo ant vandens pirma buvo sužavėtas, dabar atrodė nebe taip gražu, jam buvo net šiurpu. Ir mėnulis, kaip jam atrodė, nebe taip švietė.

Kad tik vėl gautų išlipti į krantą! Vanduo toks šlapias, net lelijos lapas buvo drėgnas, o varlės taip garsiai, nemaloniai ėmė kurkti.

Po valandėlės Smalsutis pasisakė varlėms:

— Ilgiau negaliu pas jus būti, plaukim atgal į krantą, aš toliau keliausiu! Ir čionai neradau, ko norėjau; bet gal dar rasiu, toliau nukeliavęs, tenai, kur lakštingala gyvena. Nepykit, bet leiskit man toliau keliauti.

Seselės pasižiūrėjo į vieną kitą. „Tai tau dėkingumas už mūsų vaišingumą!“

Kvakšė smarkiai pastūmėjo lapą, sakydama: „Kvak kvak kvak“; šį kartą tie žodžiai reiškė: „Koks tu nedėkingas.“

Varliūkštė nusiyrė prie kranto nieko nesakydama; tik iš jos didelių akių nusirito dvi stambios ašaros. Jai sunku buvo skųstis — mat tikėjosi, kad nykštukas apsigyvens prie tvenkinio, o jai tai būtų patikę.

Kai pagaliau priplaukė krantą, Smalsutis skubiai linktelėjo abiem varlėm ir, nė žodžio nepasakęs, nepa-

bijojęs vandens, šoko abiem kojom ant kranto. Iššokęs nuėjo, kiek tik jo striukos kojelės nešė.

Abidvi varlės, Kvakšė ir Varliūkštė, palydėjo jį nustebusiomis akimis. Po valandėlės Kvakšė pasakė:

— Kažin kiek gali gero linkėti, vis tiek nedėkingumo susilauksi. Kaip apsidžiaugėm nykštuku, kai atėjol O dabar jis ką padarė? Nuėjo sau ir gero žodžio nepasakęs. Tegu sau eina. Mūsų tėvynė per graži tokiam nenaudėliui gyventi!

Kvakšė, pabaigus savo kalbą, atsigrėžė į Varliūkštę, bet jos jau nebuvo. Buvo tylomis nuslinkus į vandenį. Tenai rado sau lovą minkštam dumble ir, kelis kartus atsidūsėjęs, užsimerkė ir užmigo. Taip pramiego ji atsisveikinimo skausmą, o Kvakšė dar ilgai suposi ant lelijos lapo nepatenkinta.

O kur dingo nakties žavėtojai?

Vėl nuskambėjo jam ausyse voverėlės „ki ki ki“. Kodėl voverėlė tada taip juokėsi?

Taigi grįžti jis nenorėjo, bet miego norėjo, oi kaip norėjo! Kai apsidairęs nerado tinkamos vietos, taiėjo irėjo vis tolyn, iki iš nuovargio sukniubo ir nusirito į pakalnę. Apačioje išsitiesė ir užmigo, nepastebėjęs, kad į minkštas samanas nusirito,

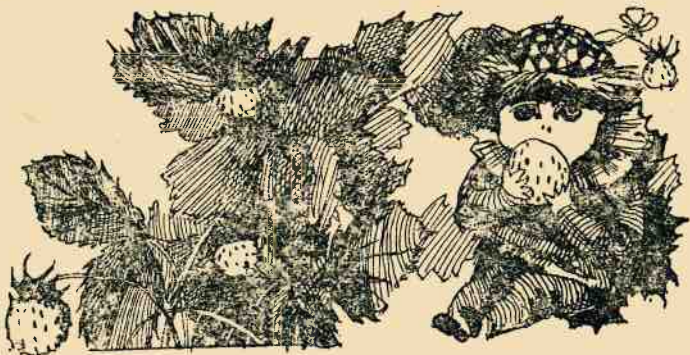
Smalsutį prižadina. „Plekšt, plekšt.“ Kelionė vandeniui. Pavojus. Gimtojoj vietoj

Ilgai ilgai nykštukas taip gulėjo, tik paskui linksma saulutė pažiūrėjo jam į veidą ir šuktelėjo:

— Nykštuk, nykštuk! Kelkis! Ar nejauti, kad seniai į tave žiūriu? Tik apsidairyk, kaip čionai gražul! Tau čia paruošti puikiausi ir gardžiausi pusryčiai. Ar esi kada tokių gerų daiktų valgęs?

Smalsutis prasitrynė akutes ir greit pašoko iš samanų lovelės. Saulutė parodė jam puikių gėlių; jų žiedai buvo pilni rasos ir švytavo, žioravo įvairiausiomis spalvomis. Netoliese sirpo puikios uogos, raudonos ir mėlynos.

— Gerute, miela saule! — sušuko nudžiugęs nykštukas ir plačiai išskėtė rankas. — Kaip puikiai viską įtaisei! Dėkui, dėkui tau!

Bet saulė tuo tarpu pasislėpė, ir nykštukui pasirodė, kad girdi skrendančius iš tolo tylūs, malonius dainos garsus:

Iš miškų, laukų kilkit aukštyn,
Pagerbkit mėnulį ir saulę.

Smalsutis pakėlė akis — saulutė vėl jam maloniai švietė.

Tada nykštukas priėjo prie gėlių, pasiėmė vieną žiedą ir iš jo atsigėrė; paskui priėjęs nusirovė uogą. Iš tikrųjų niekad nebuvo taip gardžiai pusryčiaęs.

Papusryčiaęs ėmė dairytis aplinkui. Kas gi toliau daryti?

Jau gerą galą buvo nuėjęs nuo savo gimtojo krašto, bet dar vis buvo girioje. O dar nuo pasimatymo su drugeliais vis norėjo iš girios kur nors išeiti.

šęs galvą iš lizdo, iš tikrųjų išgirdo: plekšt plekšt plekšt — tai lietaus lašai taip krito. Tai tau!

Smalsučiu veidas ištyso — pamatė, kad šiandien toli nenukeliaus. Paprašė zylę, kad leistų pabūti jos lizde, iki paliaus liję. Zylutė į tai pyptelėjo, vadinasi, sutiko ir išlėkė, kad ir per lietų, maisto pasiieškoti.

Dvi dienas lijo, bet paskui turėjo paliauti, nes saulė smarkiu mostelėjimu nustūmė debesis į šalį. Paliovus lyti, ir nykštukas neberimo lizde; apie pietus ir jis išsikraustė.

Po lietaus giria atrodė tokia žalia, kokią nykštukas seniai buvo matęs. Atsikvėpęs visa krūtime, susirado kelias uogas ir suvalgė; paskui ką tik sugrįžusiai zylei šūktelėjo „sudie!“ ir „labai dėkui“ ir, pasikišęs smuiką po pažaste, žengė toliau.

Debesys vis labiau retėjo, saulė ėmė šviesti į šlapią girią, kad aplinkui tik žvilgėjo. Kai vėjas patraukdavo per medžius, tai nuo jų krisdavo žvilgą lašai, po samanomis ir aukštais svyruojančiais šilais tekėjo upeliukai, tyliai čiurlendami. O tenai toliau nuo uolų ritosi vandens lašai ir skambėjo, krisdami į akmenuotą žemę.

Ar galėjo giria būti kada gražesnė nekaip dabar? Tik nykštukas su tuo nenorėjo sutikti — jam rūpėjo iš girios išeiti.

Kartą susitiko jis su kiele. Ji, linksnodama uodega, bėginėjo girios linksmo upelio krantu. Pamačius nykš-

tuką, tuojau sustojo ir paklausė, kam jis rengiasi groti, kas ketina šokti. Smalsutis nusijuokęs atsakė:

— Tau, kiele!

Tuojau patikrino jis stygas ir linksmai pagrojo. Kiele ėmė šokinėti, kaip nykštukas grojo, o upeliukas pasileido juokais.

Tik staiga, paliovus šokti, kielė nulėkė sau — ji neturėjo laiko ilgiau šokti, jai rūpėjo rasti ko vakarie- nei.

Užtai subruzdėjo kas ant tako. Tai buvo pelytė, žemės spalvos švarkeliu apsivilkus. Ji sustojo ties tebegrojusiu nykštuku ir ėmė žiūrėti į jį susidomėjusiom akim.

Smalsutis paėjęjo dar galiuką, atsisėdo ant akmens ir ėmė galvoti, kas toliau daryti. Pagaliau nusprendė tą naktį dar girioje nakvoti, o atsikėlęs anksti rytą tuojau toliau keliauti.

Šį kartą rado minkštą lovą samanose po uola netoli nuo upelio. Tenai tuojau atsigulė, nors dar ne visai naktis buvo, ir tuojau užmigo.

Iš ryto kažin kas jį pažadino, vardu pašaukęs. Nykštukas atsisėdęs ėmė klausyti.

Išgirdo visai aiškiai žodžius:

— Eikš, nykštuk! Keliausim drauge, aš tave nunešiu! Ar girdi, Smalsuti? Pas mane linksma, nunešiu tave ir už miško. Eikš tik, eikš!

Dabar Smalsutis suprato, kas jį šaukė. Tai buvo girios upelis, jo giedrus vanduo tekėjo samanom apžėlusiais akmenimis.

Smalsutis ėmė eiti vis artyn ir artyn prie to upelio. Pašoko viena bangelė ir apipylė jam batus.

— Eikš! — šūktelėjo ji.

Smalsutis jau buvo bestatęs koją ant vandens, bet pajuto, kad grimzta, tai tuojau atšoko atgal.

— Aš negaliu ateiti! — atsakė nykštukas apšivylęs.— Prigerti galiu, kai eisiu.

Upelis ėmė juoktis. Bangelės iš džiaugsmo nusiėmė savo baltas kepurėles ir ėmė mėtyti jas į orą; iš tenai jos krito atgal kaip kokie žvilgą deimantai.

Tada nykštukui padėti pasisiūlė ažuolas, augęs čia pat prie upelio. Nuo savo kieto, raukšlėto kamieno jis nusilupo sklypelį žievės ir metė Smalsučiui po pat kojų.

— Štai tau laivelis! Drąsiai sėskis į jį, nieko blogo tau nenutiks.— Taip pasakė didelis ažuolas mažam nykštukui.

Nudžiugęs Smalsutis įsilipo į laivelį. Čia buvo tiesiog puiku. Tūkstantį kartų puikiau nekaip tuomet ant lelijos lapo su Kvakše ir Varliūkšte.

Dabar ties nykštuko galva mėlynavo dangus, švietė maloni saulė; ji jam taip draugiškai šypsojosi. Čia pat prie jo žaidė **linksmos** bangelės, margavo gėlės ir žolės.

Laivelis suposi, svyravo, nykštukas nustebusiomis **akimis** dairėsi aplinkui. Iš tikrųjų pasaulis darėsi vis gražesnis.

Giria pradėjo retėti; nykštukas ėmė drebėti iš nekantrumo. Štai ir visai giria pasibaigė.

Ties juo buvo be galo plati pieva, ties jąja plaukė vėjelis palengvėle, palengvėle, kad gėlės ir žolės linkavo, suposi.

— Ar tai aš jau tenai, kur galiu būti laimingas? — klausė **Smalsutis** pats save lyg per miegus.

Bet negavo jokio atsakymo. Upelis nebetekėjo taip greit kaip pirma, nebešokinėjo linksmi, tik palengva slinko jo vanduo priekin. Neilgai trukus privarė jo laivelį prie kranto ir pasakė:

— Dabar, Smalsuti, esi, kur norėjai būti.

Kažin kas ėmė šokinėti žolėje — buvo matyti tik šviesiai žali drabužėliai. Kas gi tenai galėjo būti?

Buvo varlė. Bet vos ją nykštukas pažiūro, norėjo prakalbinti, baidyklė sujudo, pačiuopo nelaimingąją ir prarijo. Jokio žalio švarkelio, jokios varlės nykštukas daugiau čia nematė

O baidyklė?

Prarijus varlę, ji nušliaužė, nuvingiavo palengva prie upelio. Tenai paskui plaukinėjo, maudėsi.

Kas gi buvo ta baidyklė?

Tai buvo gyvatė. Ji gyveno po akmeniu, į kurią nykštukas buvo beinąs. Gyvatė nemėgdavo, kad kas jai painiotųsi, dėl to ir supyko, kai nykštukas, nieko apie ją nežinodamas, priėjo prie akmens.

Ką gi mūsų Smalsutis?

Jis pasileido bėgti ir sustojo tik tada, kada visai nuilso. Jam būtų buvę maloniausia tuojau grįžti prie upelio ir paprašyti, kad nuneštų atgal į girią. Bet tai buvo negalima: upelio vanduo niekada neteka atgal; jis nuolat teka į vieną pusę be poilsio.

Taigi kas dabar daryti? Smalsutis būtų kur palindęs, bet niekur nebuvo matyti saugios vietelės. Tada, baimės apimtas, sušuko:

— A, kad nebūčiau iš girios išėjęs!

Vargšas nykštukas tikrai gailėjosi savo žygio. Nuilęs, nuvargęs atsisėdo ant žemės. Norėjo užmigti, tik...

Smalsutis susijaudinęs ėmė graibytis į visas puses,

atsistojo, paėjęjo kelis žingsnius atgal ir vėl grįžo, lankstėsi, sukinėjosi, matyt, ieškojo ko. Bet ko?

Savo smuiko. Smuiko negalėjo rasti, buvo dingęs! Bebėgdamas buvo jį pametęs. Iš tokios nelaimės nykštukas ėmė gaudžiai verkti. Ką gi be smuiko darys?

— Geriau būčiau miške palikęs! — kartojo jis. — Kielė džiaugėsi, kai jai smuikavau, karalaičiai šoko ir visi kiti... ak! ak! ak!..

Pagaliau, jau po pietų, Smalsutis atsikėlė ir nusiminęs, prislėgtas pasiryžo keliauti toliau. Pirmiausia norėjo atlankyti lauko pelę. Juk ji buvo jam pasakius, kad laukuose taip gražu ir linksma. Bet kur ją rasi?

Palenkęs galvą nuėjo per pievą. Bet čia visai nebuvo drugelių, kurie kaip karalaičiai miške būtų linksmi. Nebuvo girdėti uodų birzgiant. Jis nematė ir pau-

Iš lauko tik dusliau tebeskambėjo: mee mee mee — ir tarpais: bim bam bum.

Kas gi čia nutiko?

Nykštuką išgąsdino ilgaplaukis ožys, ramiai ganęsis lauke. Dar jis pats nustebeš klausė: „Kas gi čia nutiko?“

Tuo tarpu Smalsutį vis toliau vilko nuo saulės šviesos. Tik po kiek laiko jis išdrįso paklausti:

— Kurgi aš esu?

— Pas mane,— sucipo plonutis balselis.

Nykštukas tuojau pažino, kad tai lauko pelė kalbėjo.

— A, pelė čionai! — sušuko jis nudžiugęs.— Kaip mane čionai suradai?

— Buvai prie pat mano durų. Buvau beeinanti pasidairyti, kas lauke darosi, radau tave, pamačiau, kad labai išsigandęs, ir įsitraukiau į savo butą. E, nykštuk, ko gi taip išsigandai? To ilgaplaukio? Jis niekad niekam nieko blogo nėra padaręs; jis labai geras ir tikęs gyvulys, tik kiek išdykęs, per linksmas.

— To juk negalėjau žinoti,— teisinosi Smalsutis.

Dabar, kai nykštukas jau saugioj vietoj jautėsi, jam buvo gėda, kad taip buvo išsigandęs.

Nykštukas palengva priprato prie tamsos. Ėmė dairytis į visas puses, bet niekur negalėjo pastebėti nieko, iš ko būtų buvę matyti, kad pelė čia linksmi gyvena. Ir čia visur buvo darbo žymių matyti, ir dar smarkaus,

ištvermingo darbo. Pamatė čia visą tikrą aruodą grūdų ir negalėjo nepaklausti, kam to gero tiek pririnkta ir, čionai sunešta.

Pelė nusijuokus pasakė:

— O tau geriau patiktų žiemą badauti? Mes vasarą renkam šaltai žiemai, kada nieko lauke negali rasti.

— Bet sakei, kad jūs, laukų ir pievų gyventojai, visados linksmi, džiaugiatės,— nedrąsiai priminė nykštukas.

— Taip ir yra, taip ir yra,— sucypsėjo pelė.— Mes linksminamės ne tiktai kada žaidžiam ir šokam, bet dar labiau prie darbo. Žiūrėk, kaip čia viskas puiku. Ar tau nepatinka? O man atrodo, kad pas mane daug gražiau nekaip tavo namuos, nors mano teta, gyvenanti

— Ar jau tenai visai pasiliksi? — paklausė pelė.

— Paliksiu,— atsakė jis.— Aš juk nežinojau, kad tenai puikiausia. Lik sveika, pelyte, labai tau dėkuil

Smalsutis pribėgo prie zylės; ji pritūpė, nykštukas užsilipo jai ant nugaros ir apkabino kaklą. Zylė tada išskėtė sparnus ir nulėkė girios link. Kai sustojo pasilsėti, tai pamatė, kad saulutė kaip koks liepsnojęs raudonas rutulys leidosi prie pat žemės.

Pasilsėjus zylė nulėkė toliau. Lėkė nebesustodama

iki pat nykštuko namų. Tenai nusileido žemyn ir tuoju pamaži nusodino nykštuką į minkštas žalias samanas.

— Tai dėkui! Tai dėkui! — padėkojo už tai Smalsutis.

Zylutė tuoju nulėkė savo keliu — ji norėjo dar prieš sutemstant patekti į savo lizdą.

Smalsutis atsistojo ir apsidairė po savo mažą valstybę. Oi, kaip ji buvo apleista! Reikėjo vėl imtis tvarkyti.

Nuėjo pas savo gulimąjį tinklelį. Vajel! Grybai gulėjo ant žemės, tinklelis buvo sudraskytas. Ėmė ieškoti savo samaninės lovelės — ji buvo lietaus išardyta. Pasiziūrėjo į grindis — jos buvo pilnos eglių spyglių. Niekur tvarkos, niekur švaros! Čia buvo darbo nemaža!

Smalsutis tuoju šoko tvarkytis. Ir juo **smarkiau** šlavėsi, plovėsi, juo darėsi jam smagiai, juo linksmiau.

Jam bedirbant, dainėles bedainuojant, staiga sušlamėjo medžio šakos. Nykštukas pakėlė akis ir pamatė Raudonkailę, besižvalgančią pro medžių šakas. Pamačius nykštuką, voverėlė šūktelėjo jam:

— Ką gi matau! Tai man teisybę sakė, kad esi sugrižęs? Kur buvai? Ar dabar jau sėdėsi namie? Ką tenai darei, ką matei? Papasakok!

Smalsutis linktelėjo ir patenkintas atsiliepė:

— Kitą kartą, voverėle, dabar dar turiu darbo.

Atsakęs voverei, Smalsutis apsidairė aplinkui sužavėtas; jo širdis smarkiai plakė. Išskėtė rankas, lyg norėdamas apkabinti visą savo gimtąją šalį.

PASTABOS

I šį rinkinį sudėtos kelių autorių gamtos pasakos, anksčiau išleistos trimis knygelėmis.

Švedų rašytoja Nanė Hamarstrem (Nanny Hammarström) gimė 1870 metais Suomijoje. Vasos mieste, mokytojų šeimoje. Pirmoji jos knygelė „Dviejų skruzdėlių nuotyčiai“ išėjo Helsinkyje 1906 metais. Po to pasirodė „Tibu Tipas ir jo draugai“, „Vaikai ir suaugę“, „Didžioji šeima“ ir daugiau knygų.

P. Mašioto išverstas N. Hamarstrem kūrinėlis „Greitukės pirmoji vasara“ pirmiausia išspausdintas „Saulutėje“ (1927, Nr. 5—7). Visas rinkinys „Trys gamtos pasakos“ išleistas Klaipėdoje 1930 metais.

N. Hamarstrem pasakų iliustracijos perspausdintos iš pirmojo lietuviško leidimo.

Paulius Blau (Paul Blau) gimė 1861 metais Zūlio mieste ly Tiuringijoje. Baigęs teologijos mokslus, tapo protestantų dvasininku ir ilgus metus buvo Poznanės protestantų bažnytinės apygardos viršininku. Mirė Poznanėje 1944 metais.

Pauliaus ir Anos Blau gamtos pasakų „Kaip šlama brazda žaliojo girioj“ (Wie's wispert und wuspert im grünen Wald“) vokiško leidimo pratarmėje autoriai pasisako, kad

pačias pasakas pasekė Paulius Blau, o piešinius piešė jo žmona Ana Blau.

Didžioji dauguma to rinkinio pasakų, išverstų P. Mašioto, pirmiausia išspausdinta „Žiburėlyje“ 1924—1926 metais. Visas rinkinys (tiesa, nepilnai išverstas) pirmą kartą lietuviškai išleistas Kaune — Marijampolėje 1927 metais.

Šiame leidinyje pasakos iliustruotos Anos Blau piešiniais.

Apie Verą Nithamer (Wera Niethammer) biografinių žinių enciklopedijose ir kituose šaltiniuose nerasta. P. Mašioto išversta jos pasaka „Nykštukas Smalsutis“ pirmą kartą išleista Kaune — Marijampolėje 1931 metais.

Ga 316 **Gamtos pasakos:** Jaun. mokykl. amž. / Paruošė ir red. J. Stukas; Vertė P. Mašiotas; Iliustr., A. Blau, R. Mačiulytė.— V.: Vaga, 1982.— 259 p., iliustr. (Prano Mašioto knygynėlis).

Turinys: Trys gamtos pasakos / H. Hamarstrem. Kaip šlama brazda žalioj girioj / P. Blau, A. Blau. Nykštukas Smalsutis / V. Nithamer.

BBK 84.4Sved.+84.4Vok.
U(Švedų)+U(Vok)

4803020000

G $\frac{70802-068}{M 852(10)-82}$ 283—82